

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Kennis voor de zorg voor ons erfgoed nr. 4

*Een overzicht over 2013 van de kennisproducten
van de sector Kennis Onroerend Erfgoed en de
sector Roerend Erfgoed van de Rijksdienst voor
het Cultureel Erfgoed*

Kennis voor de zorg voor ons erfgoed nr. 4

Een overzicht over 2013 van de kennisproducten
van de sector Kennis Onroerend en Roerend Erfgoed
van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Jos Bazelmans en Rob Walrecht (redactie)

Amersfoort, 2014

Colofon

Vormgeving en layout:
www.balyon.com

Druk: Zalsman, Zwolle

© Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, oktober 2014

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Inhoud

Inleiding	5
A. Publicaties	7
B. Colleges	19
C. Lezingen	25
D. Workshops	37
E. Organisatie van platforms en symposia	41
F. In de media	47
G. Begeleiding van studenten en promovendi	51
H. Onderzoek op aanvraag	59
I. Taken op het gebied van Werelderfgoed	61
J. Ontwikkeling van beleid	63
K. Lidmaatschappen en adviesfuncties	65
L. Bijzondere activiteiten en projecten	71

Inleiding

Kennis voor de zorg voor ons erfgoed. Opnieuw, na eerdere overzichten over de jaren 2009 tot en met 2012, presenteer ik met trots de kennisproducten die door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in het kalenderjaar 2013 zijn geleverd.

Uit het overzicht blijkt dat de dienst beschikt over kennis en expertise van het Nederlandse, onroerende en roerende erfgoed vanaf het eerste begin in de vroege prehistorie, honderdduizenden jaren geleden, tot (vrijwel) de dag van vandaag. Het betreft kennis en expertise over kunst en kunstnijverheid, archeologische, gebouwde en historisch-landschappelijke waarden. Soms betreft het kennis en expertise van een significant detail, vaker van een groter geheel. De dienst ziet heel Nederland, inclusief haar uitgebreide wateren, als haar werkveld. In een enkel geval worden uitstapjes naar andere delen van de wereld gemaakt. Richtinggevend hierbij is onze bemoeienis met Nederlands erfgoed overzee en met de landen waarmee Nederland een speciale culturele relatie heeft.

Wie dit document doorneemt, ziet dat de medewerkers van de dienst hun kennis, expertise en vaardigheden op zeer verschillende wijzen weten in te zetten, in publicaties, colleges, lezingen, projecten en programma's, symposia, platforms en congressen en in advisering van gouvernementele én vele non-gouvernementele organisaties. Sommige producten zijn gedreven door interesse of de wil om te weten, maar de meeste geven een antwoord op de praktische vragen van alledag waar onze dienst mee wordt geconfronteerd, of op vragen van partijen uit het brede veld van de erfgoedzorg. In de producten worden vele samenwerkingsverbanden zichtbaar, binnen de dienst, maar vooral ook met en in de buitenwereld. Dat veel producten het daglicht hebben gezien is veelal het resultaat van de gedrevenheid en het doorzettingsvermogen van de medewerkers. Waarvoor dank!

Jos Bazelmans, Amersfoort, 27 oktober 2014

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Op de museale weegschaal

Collectiewaardering in zes stappen

Ook 2013 was voor de sector Kennis een zeer productief jaar. Een reeks van opvallende publicaties zag het licht, zoals het Grote Boerderijen Boek, de e-publicatie Kennis voor Collecties, Van Gogh's Studio Practice en een handreiking voor de waardering van museale collecties: Op de Museale Weegschaal.

A. Publicaties

- 1 **Abrahamse, J.E.**, Van Bijlmermeer naar Kleiburg, *De Architect* 44, 78-83.
- 2 **Abrahamse, J.E., M.C. Kosian, and H.J.T. Weerts**, The 'Amstel Canal' in Amsterdam. Canal construction as part of the medieval reclamation and drainage system of the Western Netherlands wilderness, *Geophysical Research Abstracts*, Vienna, vol. 15, EGU 2013-10767 <http://meetingorganizer.copernicus.org/EGU2013/EGU2013-10767.pdf>.
- 3 **Abrahamse, J.E.**, De Beemster, Q. Lange (ed), *Amsterdam Grachtengordel Werelderfgoed*, Den Haag (ANWB Media), 114-117.
- 4 **Abrahamse, J.E.**, De Stelling van Amsterdam, Q. Lange (ed), *Amsterdam Grachtengordel Werelderfgoed*, ANWB Media, Den Haag, 118-121.
- 5 **Abrahamse, J.E. & M.C. Kosian**, Amstelland. Achtertuin van de Zuidas, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, Amersfoort, 2013 (2), 20-21.
- 6 **Abrahamse, J.E.**, Images of Modernity. Invisible Modernisation in Amsterdam's Canal Ring, J. Zeinstra (ed) *Amsterdam Places. Interiors, Buildings and Cities*, Amsterdam (Architectura & Natura Press), 61-82.
- 7 **Abrahamse, J.E.**, De Derde en Vierde Uitleg, in K. Kleijn & E. Kurpershoek (eds), *De grachten van Amsterdam. 400 jaar bouwen, wonen, werken en leven*, Bussum, 20-25.
- 8 **Abrahamse, J.E.**, The Third and the Fourth Expansions, in K. Kleijn & E. Kurpershoek (eds), *The Canals of Amsterdam. 400 Years of Building, Living and Working*, Bussum, 20-25.
- 9 **Abrahamse, J.E.**, Bouwen aan de grachten, in K. Kleijn & E. Kurpershoek (eds), *De grachten van Amsterdam. 400 jaar bouwen, wonen, werken en leven*, Bussum, 38-43.
- 10 **Abrahamse, J.E.**, Building along the Canals, in K. Kleijn & Ernest. Kurpershoek (eds), *The Canals of Amsterdam. 400 Years of Building, Living and Working*, Bussum, 38-43.
- 11 **Abrahamse, J.E. & M.C. Kosian**, 'Als uit- en inlandsch schuim gereet stont in te spatten'. De verdediging van Amsterdam van de middeleeuwen tot de Koude Oorlog, *Historisch tijdschrift Holland* 45, 2013 (2), 53-64, 94-95.
- 12 **Kosian, M.C., H.J.T. Weerts, R.J. van Lanen & Abrahamse, J.E.**, The city and the river. The early medieval Emporium (trade centre) of Dorestad; integrating physical geography with archaeological data in changing environments, proceedings *Conference on Cultural Heritage and New Technologies* (CHNT) 17, 2012, Vienna 2013.
- 13 **Abrahamse, J.E. & M.C. Kosian**, A Metropolitan Countryside. Peatland Reclamation and the Birth of a World City, *Landscapes* 14 (2), 117-140.
- 14 **Abrahamse, J.E.**, Speculanten als burgemeesters, *De Republiek* 9 (4), 21-25.
- 15 **Abrahamse, J.E.**, Architecten van een nieuwe natie. Nederlandse ontwerpers in de Transvaal 1887-1902, *Maandblad Zuid-Afrika* 90 (10), 198-199.
- 16 **Abrahamse, J.E.**, Bouwen op afstand (recensie van *Architect en aannemer* door Merlijn Hurx), *De Architect* 44, 18.
- 17 **Abrahamse, J.E.**, Morfologische studie van de binnenstad van Kampen (recensie van *Kampen binnen de poorten. Ontstaan en ruimtelijke ontwikkeling van de binnenstad van Kampen*, door M. van Winsen en H. van Velzen), *Historisch geografisch tijdschrift* 31 (2), 111-115.
- 18 **Abrahamse, J.E. & J. van Doesburg**, Amsterdam Ceramics/ Amsterdam: een geschiedenis, (recensie) *OverHolland* 12-13, 187-193.
- 19 **Abrahamse, J.E. & H.A. Kos**, *Het Paleis en de Dam. 400 jaar hart van de Amsterdamse grachten/ The Palace and Dam Square. 400 years at the heart of Amsterdam's canals*, Amsterdam (Stichting Koninklijk Paleis Amsterdam).
- 20 Antomarchi, C., **A. Brokerhof** & J. Stevenson, Reducing risks to cultural heritage: Analysis of a course metamorphosis. Submitted for publication in *Preprints of the 17th ICOM-CC Triennial Meeting, Melbourne 2014*.
- 21 **Bazelmans, J.**, Ook van windmolens kun je gaan houden, *Trouw* 4 juni.
- 22 **Bazelmans, J.**, Naar integratie en maatschappelijke verbreding in de waardstelling van erfgoed, *Boekman* 96, 89-96.
- 23 **Bazelmans, J.**, Waarde in meervoud. Naar een nieuwe vormgeving van de waardering van erfgoed, C.J. Pen & S. van Dommelen (eds), *Cultureel erfgoed op waarde geschat*, 12-23.
- 24 Beek, R. van & B. J. **Groenewoudt**, An Odyssey along the River Vecht in the Dutch-German border area. A Regional Analysis of Roman-period Sites in Germania Magna, *Germania* 89, 157-190 (gepubliceerd in 2013).
- 25 Beemen, M.C. van, **I. Joosten, L. Megens** and K. van Lookeren Campagne 2013. Suitable bonding methods for the conservation of large broken plaster casts of ancient sculptures, in H. Roemich and K. van Lookeren Campagne (eds), *Recent advances in glass stained-glass and ceramics conservation 2013*, 77-85.
- 26 **Berg, K.J. van den, M. de Keijzer**, T. Learner, G. Heydenreich, J. Krueger, A. Burnstock & A. de Tagle et al. (eds), *Extended abstracts of the Symposium Issues in Contemporary Oil Paint*, 28 and 29 March 2013, Amersfoort.

- 27 **Blom, A.** (ed), *Atlas van de wederopbouw Nederland 1940-1965. Ontwerpen aan stad en land*, Rotterdam, NAI/010 Uitgevers, Rotterdam.
- 28 **Bommel, M.R. van** & E. Fantini, *Unravelling the colour palette: the reconstruction and analysis of synthetic colour stains*, e-PRESERVATIONScience 10 (2013) 50-58. (Note: Translation of the Dutch publication of 2012)
- 29 **Bommel, M.R. van** & I. Vanden Berghe, *Analysis of organic pigments applied on Baroque and Rococo Sculptures and Retables* in E. Emmerling, M. Kühnenthal, M. Richter (eds), *Coloured glazes on metal Leaf from the Baroque and Rococo*, Munich, Germany, 691 – 707.
- 30 **Bommel, M.R. van**, R. Hofmann-de Keijzer, **I. Joosten**, A. Hartl & **A. N. Proaño Gaibor**, Van prehistorisch textiel tot eenentwintigste-eeuwse mode, *Studies in Textiel*, 172-190.
- 31 **Brinkkemper, O.**, Environment and economy of Bronze Age settlements in two regions of the Netherlands, in K.-H. Willroth (Hrsg.), *Siedlungen der älteren Bronzezeit. Beiträge zur Siedlungsarchäologie und Paläoökologie des zweiten vorchristlichen Jahrtausends in Südkandinavien, Norddeutschland und den Niederlanden*, Neumünster (Studien zur nordeuropäischen Bronzezeit 1), 171-188.
- 32 **Brinkkemper, O.** & R.M. van Dierendonck, Zoete kersen en speciale zure pruimen uit Romeins Aardenburg, *Zeeuws Erfgoed* 3, 7.
- 33 **Brinkkemper, O.**, Over pruimen en kersen: botanische macroresten uit Aardenburg, in R.M. van Dierendonck & W.K. Vos (eds), *De Romeinse agglomeratie Aardenburg. Onderzoek naar de ontwikkeling, structuur en datering van de Romeinse castella en hun omgeving, opgegraven in de periode 1955 - heden*, Middelburg, 40-43.
- 34 **Brinkkemper, O.**, De betekenis van de archeobotanie voor boshistorisch onderzoek, *Historisch Geografisch Tijdschrift* 2013-3, 162-171.
- 35 **Brinkkemper, O.**, & **R.G.C.M. Lauwerier**, Archeobotanie en archeozoölogie in Malta-onderzoek, *Archeo-brief* 17-4, 28-33.
- 36 **Brokerhof, A.W.**, Review of Tom Strang's Studies in Pest Control for Cultural Property. Submitted for publication in *Studies in Conservation*.
- 37 **Brokerhof, A.W.**, Assessing and managing pest risks in collections, *Postprints of the International Conference on IPM in Museums, Archives and Historic houses*, Kunsthistorisches Museum, Vienna, 5-7 juni (na 2013 gepubliceerd).
- 38 **Brokerhof, A.W.** & **H.A. Ankersmit**, Slim omgaan met risico's, in H. Schuit (ed) *Behoud van Binnen: Preventieve conservering van interieurs*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed/WBOOKS, Amersfoort, 40-53.
- 39 **Brokerhof, A.W.**, **B. Ankersmit** & **F. Ligterink**, e.v.a, *Het Digitale Handboek Collectie-risicomanagement*, software applicatie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort. Zie <http://www.cultureelerfgoed.nl/digitale-handboek-collectierisicomanagement>.
- 40 **Brouwers, W.**, **E. Jansma** & **M. Manders**, Romeinse scheepsresten in Nederland, *Archeobrief* 17 (4), 13-27.
- 41 Bulk, L. van den, **S. Vermaat**, **R. Morelissen**, **G. Huisman**, *Stappenplan voor het behoud van monumentale kunst* (geactualiseerd), Amersfoort.
- 42 Bunn, A.E., **E. Jansma**, M. Korpela, R.D. Westfall & J. Baldwin, Using simulations and data to evaluate mean sensitivity as a useful statistic in dendrochronology, *Dendrochronologia* 31, 250-254.
- 43 Burkom, F. van, Y. Spoelstra, **S. Vermaat** (eds), **R. Morelissen** (artikelen technieken en kunstenaarsmonografieën), **G. Huisman** (bijdragen glas, 79-81; textiel, 108-111, 150-160, 164-166, overzicht monumentale kunstenaars, 181-195), *Kunst van de wederopbouw, Nederland 1940-1965: experiment in opdracht*, NAI010, Rotterdam.
- 44 **Crijns, B.**, *Facelift of veroudering. Hoe doe je recht aan kleur en schilderijen tijdens restauraties?* Zie www.collectiewijzer.nl/2013/05/16/facelift-of-veroudering-hoe-doe-je-recht-aan-kleur-en-schilderingen-tijdens-restauraties/.
- 45 **Crijns, B.**, Artikel Beverwijk Breestraat 101, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*.
- 46 M. Daudin-Schotte, M. Bisschoff, **I. Joosten**, **H. van Keulen** & **K.J. van den Berg**, Dry Cleaning Approaches for Unvarnished Paint Surfaces, in *Proceedings from of the Cleaning 2010 Conference*, Valencia, 26-28 May 2010, Smithsonian Institute 2013, 209-219.
- 47 **Deeben, J.**, & **J. W. de Kort** (eds), *Archeologisch onderzoek in de omgeving van het prehistorische vuursteenmijnveld te Rijkholt-St Geertruid. De resultaten van 2010*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 218).
- 48 Diependaal, H., **K.J. van den Berg**, **M. van Bommel**, **S. de Groot**, **M. de Keijzer**, **H. van Keulen** & **L. Megens**, Breitner's paint box and the colours of Standage, *Zeitschrift*

- für die Kunsttechnologie und Konservierung, Wernersche Verlagsgesellschaft mbH, Worms, 27, 2013 (I), 171-191.
- 49 **Diepenhorst, W., B. van Os & M. Stappers**, *Van de rotten gebeten, Het probleem van loodcorrosie in historische orgels*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- 50 **Doesburg, J. van, & J. Stöver**, De Bult van Marum, *Nieuwsbrief RCE* 13 (1), 32-33.
- 51 **Doesburg, J. van, J.W. de Kort & A. Reinstra**, *Doxaal van de domproost. Een gecombineerd archeologisch en bouwhistorisch onderzoek in de Maartenskerk te Doorn in februari 2011*, Amersfoort (RAM-rapport 215).
- 52 **Doesburg, J. van**, Op het spoor van de Opstand. Over het belang van interdisciplinair onderzoek naar historische slagvelden, *Historisch Geografisch Tijdschrift*, 31 (2), 67-80.
- 53 **Doesburg, J. van**, Ringwalburgen en mottes, in J. Jas et al. (eds), *Kastelen in Gelderland*, Utrecht, 56.
- 54 **Doesburg, J. van**, Vergaan en vergeten, in J. Jas et al. (eds), *Kastelen in Gelderland*, Utrecht, 103-109.
- 55 **Doesburg, J. van**, Apeldoorn - Hunneschans, in J. Jas et al. (eds), *Kastelen in Gelderland*, Utrecht, 114-116.
- 56 **Doesburg, J. van**, Buren – Aldenhaag, in J. Jas et al. (eds), *Kastelen in Gelderland*, Utrecht, 186-187.
- 57 **Doesburg, J. van**, Nijkerk – Appel, in J. Jas et al. (eds), *Kastelen in Gelderland*, Utrecht, 368-369.
- 58 **Doesburg, J. van & J.E. Abrahamse**, bespreking van twee boeken: J. Gawronski (ed), *Amsterdam Ceramics. A city's history and an archaeological ceramics catalogue 1175-2011* (Amsterdam, 2012) & P.J. Kneegtsmans, *Een geschiedenis* (Amsterdam, 2011), *OverHolland*, 12/13, 186-193.
- 59 **Doesburg, J. van**, Manors (curtes): new archaeological evidence from the Netherlands, in Jan Klápště & Petr Sommer (eds), *Hierarchies in rural Settlements*, Turnhout (Ruralia IX), 212-235.
- 60 **Doesburg, J. van**, Multipurpose pots. The medieval use of ceramic vessels as mousetraps in the Netherlands, in C. Theune et al. (Hrsg.), *Stad-Land-Burg. Festschrift für Sabine Felgenhauer-Schmidt zum 70. Geburtstag*, Rahden, 117-130.
- 61 **Doesburg, J. van & M. van der Heiden**: *Wallen en grachten aan de Wasbeeklaan. Archeologische waarnemingen Warmond – Wasbeeklaan 31, najaar 2012*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 220).
- 62 **Doesburg, J. van, & M. van der Heiden**, Warmond. Wasbeeklaan 31, *Archeologische Kroniek Zuid-Holland* 2012, 28-29.
- 63 **Doesburg, J. van**, De archeologische vondsten uit de historische tijd, in J. Deeben & J.W. de Kort (eds), *Archeologisch onderzoek in de omgeving van het prehistorische*
- vursteenmijnveld te Rijckholt - St. Geertruid, Amersfoort (RAM-rapport 218)*, 103-106.
- 64 Domínguez-Delmás, M., M. Driessen, I. García-González, N. van Helmond, R.M. Visser & **E. Jansma**, Long-distance oak supply in mid-2nd century AD revealed: the case of a Roman harbour (Voorburg-Arentsburg) in the Netherlands, *Journal of Archaeological Science* 41, 642-654.
- 65 **Eikema Hommes, M.H. van, & E. E. P. Kolfin**, *De Oranjezaal in Huis ten Bosch. Een zaal uit louter liefde*, Zwolle.
- 66 Fernandez, F., **B.J.H. van Os & D.J. Huisman**, The use of hand-held XRF for investigating the composition and corrosion of Roman copper-alloyed artefacts, *Heritage Science* 1: 30 (www.heritagesciencejournal.com/content/1/1/30).
- 67 **Geldof, M. & L. Megens**, Van Gogh's Dutch palette, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds) *Van Gogh's Studio Practice*, Amsterdam, 226-237.
- 68 **Geldof, M., L. Megens & J. Salvant** Van Gogh's palette in Arles, Saint-Rémy and Auvers-sur-Oise, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds) *Van Gogh's Studio Practice*, Amsterdam, 238-255.
- 69 **Geldof, M. & L. Steyn**, Van Gogh's cobalt blue, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds) *Van Gogh's Studio Practice*, Amsterdam, 256-267.
- 70 **Geldof, M., M. de Keijzer, M.R. van Bommel, K. Pilz, J. Salvant, H. van Keulen & L. Megens**, Van Gogh's geranium lake, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds) *Van Gogh's Studio Practice*, Amsterdam, 268-289.
- 71 **Geldof, M., & L. Steyn**, Van Goghs kobaltblauw ontleed, in M. Vellekoop met bijdragen van N. Bakker, M. van Dijk, M. Geldof, E. Hendriks & B. Reissland, *Van Gogh aan het werk*, Amsterdam, 254-259.
- 72 **Geldof, M., B. Reissland, L. Megens & H. Neevel**, Vincent van Gogh aan het werk. Meekijken over de schouder van de kunstenaar, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 2013 (2), 10-11.
- 73 **Geldof, M., B. Reissland, L. Megens & H. Neevel**, Van Gogh's New Colours, in M. Vellekoop (ed), *Van Gogh at Work*, Van Gogh Museum and Mercatorfonds, 261-264.
- 74 **Groenewoudt, B.J. & J. Benders**, *Private and shared water facilities in rural settlements and small towns. Archaeological and historical evidence from the Netherlands from the medieval and post-medieval periods*, *Proceedings Ruralia IX*, 26 September -

- 2 October 2011, Götzis Austria, 245-262.
- 75 **Groot, S. de**, A. Laganá, **Th. B. van Oosten**, **H. van Keulen**, M. Palmeira, The wear and tear of polyurethane elastomers: investigation into properties, degradation and treatments, in *Future Talks 011, Technology and conservation of modern materials is design*, Die Neue Sammlung, 88-97.
- 76 **Groot, S. de**, **H. van Keulen**, **Th.B. van Oosten**, The influence of the environment and stress on the degradation of nylon tights used in 'Garden of Delight' a work of art by Madeleine Berkhemer, in *Conserving Modernity. The articulation of Innovation*, 9th North American Textile Conservation Conference.
- 77 **Groot, T. de & B. Groenewoudt**, Kenniskansen' voor AMZ-relevant synthetiserend onderzoek op basis van Malta-rapportages, rapportage in het kader van project Nieuwe NOaA/Oogst voor Malta.
- 78 Haswell, R., L. Carlyle, C.T.J. Mensch, E. Hendriks & **M. Geldof**, The examination of Van Gogh's painting grounds using SEM-EDX, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds) *Van Gogh's Studio Practice*, Amsterdam, 202-215.
- 79 **Heiden, M. van der**, **J. van Doesburg & G. Troost**, Middenbeemster - Molen de Nachtegaal – archeologisch onderzoek, in J. van de Veen (ed), *De geschiedenis van korenmolens De Nachtegaal in de Beemster*, Middenbeemster, 38-40.
- 80 **Heiden, M. van der**, **J. van Doesburg & G. Troost**, Middenbeemster. Molen De Nachtegaal, *Archeologische Kroniek van Noord-Holland over 2012*, 77-79.
- 81 Hendriks, E., C.R. Johnson Jr, D.H. Johnson & **M. Geldof**, Automated thread counting and the studio practice project, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds) *Van Gogh's Studio Practice*, Amsterdam, 156-181.
- 82 Hendriks, E., **L. Megens & M. Geldof**, Van Gogh's recycled works, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds) *Van Gogh's Studio Practice*, Amsterdam, 306-329.
- 83 **Hermans, T.**, *Middeleeuwse woontorens in Nederland. De bouwhistorische benadering van een kasteelvorm*, diss. Universiteit Leiden.
- 84 **Hermans, T.**, Ledlamp uit 1890: nieuw licht voor oude armaturen, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 5 (1), 28-29.
- 85 **Hermans, T.**, Middeleeuwse woontorens in Nederland, *Kunst en Wetenschap* 22 (4), 1-3.
- 86 **Hermans, T.**, (recensie) Zsuzsanna van Ruyven-Zeman, Stained glass in the Netherlands before 1795, *Vormen uit vuur* 220, 61-62.
- 87 **Hermans, T. & B. Aarts**, De kastelenbouw langs de Brabants-Hollandse grens (circa 1290 - circa 1400), *Het Brabants Kasteel*, 33 (1), 3-27.
- 88 **Hermans, T.**, *Promotie Middeleeuwse woontorens in Nederland*, Universiteit Leiden.
- 89 Hof, M. van den, & **O. Brinkkemper**, Charcoal, in J. Kleijne, O. Brinkkemper, R.G.C.M. Lauwerier, B. Smit & E.H. Theunissen (eds), *A matter of life and death at Mienakker. Late Neolithic behavioural variability in a dynamic landscape*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 45), 147-153.
- 90 **Hof, J. van 't**, Cultural Heritage and Sustainability: Innovation, Lessons Learnt and Behavior, in G. Hauser, T. Lützenkorf en N. Eßig, *SB13 Munich Implementing Sustainability - Barriers and Chances. Book of Abstracts*, München, 29-30.
- 91 Hofmann-de Keijzer, R., **M.R. van Bommel**, **I. Joosten**, A. Hartl, **A.N. Proaño Gaibor**, A.G. Heiss, R. Kralofsky, R. Erlach & **S. de Groot**, Die Farben und Färbetechniken der prähistorischen Textilien aus dem Salzbergbau Hallstatt / The colours and dyeing techniques of prehistoric textiles from the salt mines of Hallstatt, in Karina Grömer, Anton Kern, Hans Reschreiter and Helga Rösel-Mautendorfer (eds), *Textiles from Hallstatt. Woven culture from Bronze and Iron Age salt mines / Textilien aus Hallstatt. Gewebte Kultur aus dem bronze- und eisenzeitlichen Salzbergwerk*, *Archeolingua* 29.
- 92 Hofmann-de Keijzer, R., **M.R. van Bommel**, A. Hartl, K. Grömer, H. Rösel-Mautendorfer, H. Reschreiter, K. Kania, **I. Joosten**, A. Ness Proano, R. Erlach, E. Lachner, M. Wandl, **M. de Keijzer**, Coloured Hallstatt-Textiles, 3500 Years old Textile and Dyeing Techniques and their Contemporary Applications, *The North European Symposium for Archaeological Textiles XI*, Verlag Marie Leidorf GmbH, Rabden/Westf., 125-129.
- 93 **Huisman, D.J. & B.J.H. van Os**, The origin of the red sand in the Marienberg graves, a pedological and pedochemical perspective, in A.D. Verlinde & R.R. Newell, *The Mesolithic cemetery at Marienberg (NL), a rebuttal to alternative interpretations*, *Nederlandse Archeologische Rapporten (NAR)* 42, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 33 - 38.

- 94 **Huisman, H.**, Micromorphology reveals sods, Appendix 2, in D. Fontijn, S. van der Vaart & R. Jansen (eds), *Transformation through Destruction, A monumental and extraordinary Early Iron Age Hallstatt C barrow from the ritual landscape of Oss-Zevenbergen*, Sidestone Press, Leiden, 339 – 340.
- 95 **Huisman, H.**, Veldhoven-Habraken: micromorfologie van grondsporen en profiel, in J. van Kampen & Valentijn van den Brink, *Archeologisch onderzoek op de Habraken in Veldhoven, Twee unieke nederzettingen uit het Laat Neolithicum en de Midden Bronstijd en een erf uit de Volle Middeleeuwen*, Zuidnederlandse Archeologische Rapporten (ZAR) 52, VUhs, Vrije Universiteit Amsterdam, Bijlage 11.
- 96 **Huisman, D.J.** & G. Mauro, *Schokland UNESCO World Heritage Site 3rd monitoring round*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 207).
- 97 **Huisman, D.J.**, F. Brounen, E. Lohof, R. Machiels, J. de Moor, **B.J.H. van Os**, P. van de Velde, **E. Rensink** & I.M. van Wijk, Micromorphological study of Early Neolithic (LBK) soil features in the Netherlands, *Journal of Archaeology in the Low Countries* 5, 107-133.
- 98 **Huisman, G.G.H.**, Socialistisch getint glas in lood. De symboliek en achtergronden van Hildo Kropramen, *Vormen uit Vuur*, nr. 220 (1/2013), 36-43.
- 99 **Huisman, G.G.H.**, The reinstallation of stained-glass windows in interior architectural settings in the Low Countries: selected case studies, in H. Roëmich & K. van Lookeren Campagne (ed), *ICOM Committee for Conservation, Working Group 'Glass and Ceramics' and Forum of the International Scientific Committee for the Conservation of Stained Glass (Corpus Vitrearum-ICOMOS) (Joint Conference oktober 2013 Amsterdam)*, Zwolle, 119-128.
- 100 **Hunen, M. van**, *Voortgangsrapportage programma Restauratiekwaliteit*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, december.
- 101 IJssennagger, N., **L. Megens**, A.Willemsen, Van Wijndalduim tot Maastricht. Een onderzoek naar de herkomst van vroegmiddeleeuwse granaten, *Madoc, Tijdschrift over de Middeleeuwen*, 78-86.
- 102 Ilson, P.I. & **B.I. Smit**, Doel van het onderzoek, in P.I. Ilson, *Jagers en verzamelaars bij Scheemderzwaag-Scheemda en – Opdiep Aardgas transport leidingtracé Rysum-Scheemda (A-660) en Midwolda-Tripscompagnie (A-666), KR-042 (A-660) & KR-006 (A-666), catalogusnummers 16 & 17, gemeente Oldambt, archeologisch onderzoek: opgraving en begeleiding*, Weesp (RAAP-rapport 2310), 25-26.
- 103 Ilson, P.I. & **B.I. Smit**, Methoden, in P.I. Ilson; *Jagers en verzamelaars bij Scheemderzwaag-Scheemda en – Opdiep Aardgas transport leidingtracé Rysum-Scheemda (A-660) en Midwolda-Tripscompagnie (A-666), KR-042 (A-660) & KR-006 (A-666), catalogusnummers 16 & 17, gemeente Oldambt; archeologisch onderzoek: opgraving en begeleiding*. Weesp (RAAP-rapport 2310), 27-36.
- 104 Izzo, F.C., B. Ferriani, **K.J. van den Berg**, **H. van Keulen** & E. Zendri, 20th Century artists' oil paints: The case of the Olii by Lucio Fontana, *Journal of Cultural Heritage*, 2013 (1), DOI:<http://dx.doi.org/10.1016/j.culher.2013.11.003>.
- 105 **Jansma, E.**, Towards sustainability in dendroarchaeology: the preservation, linkage and reuse of tree-ring data from the cultural and natural heritage in Europe, in Bleicher et al. (eds), *DENDRO -Chronologie, -Typologie, -Ökologie*, Freiburg, 169-176.
- 106 **Jansma, E.**, *Virtueel Kennis Centrum Dendrochronology en onderliggende projectwebsites*, Universiteit Utrecht en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- 107 **Jansma, E.**, *Virtueel Kennis Centrum Archaeology en onderliggende projectwebsites*, Universiteit Utrecht en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- 108 Janssen, J., E. Luiten, H. Renes, J. Rouwendal, O. Faber, C.-J. Pen & **E. Stegmeijer**, in P.P. Witsen (ed), *Karakterschetsen; Nationale Onderzoeksagenda Erfgoed en Ruimte; deel 1 Kennisagenda*. Netwerk Erfgoed & Ruimte / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- 109 **Jorg, E.A.**, **H.C.M. Kleijn**, **M.S. Verweij**, et al., *Een toekomst voor watertorens*, Brochurereeks Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- 110 **Keijzer, M. de**, The Delight of Modern Pigment Creations, *Issues in Contemporary Oil Paint*, Book of Abstracts, 39-41.
- 111 **Keijzer, M. de**, Een keur aan verleidelijke kleuren: hoogtepunten van de vroeg synthetische organische kleurstofgeschiedenis, *Negende nationale symposium voor Hout- en Meubelrestauratie georganiseerd door Stichting Ebenist*, Thema: Kleur bekennen. Conservering en restauratie van de kleur van houten meubels, 7 oktober 2011, Amsterdam, 30-45.
- 112 **Keijzer, M. de**, Modern en toch al verouderd, *kM Materiaaltechnische informatie over kunst en vormgeving*, najaar, 35-38.
- 113 **Kleijn, H.C.M.**, *Hoofdpijnen nieuwe organisatie*, interne publicatie, december.

- 114 **Kleijn, H.C.M.**, Voorwoord, in R.S. Kok & W.K. Vos (eds), *Archeologie van de Tweede Wereldoorlog*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 211).
- 115 **Kleijn, H.C.M.**, Voorwoord, in R. Stenvert, *Biografie van de baksteen 1850-2000*, Zwolle.
- 116 **Kleijn, H.C.M.**, Voorwoord, in R. Stenvert, *Kerkkappen in Nederland 1800-1970*, Zwolle.
- 117 **Kleijne, J., O. Brinkkemper, R.G.C.M. Lauwerier, B.I. Smit & E.M. Theunissen** (eds), *A matter of life and death at Mienakker. Late Neolithic behavioural variability in a dynamic landscape*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 45).
- 118 **Kleijne, J.P.**, S.M. Beckerman, D.C. Brinkhuizen, V. García-Díaz, L. Kubiak-Martens, G.R. Nobles, T.F.M. Oudemans, J.T. Zeiler, O. Brinkkemper, **R.C.G.M. Lauwerier, B.I. Smit, E.M. Theunissen**, A.L. van Gijn, J.H.M. Peeters & D.C.M. Raemaekers, Synthesis – A matter of life and death at Mienakker, in J.P. Kleijne, O. Brinkkemper, R.C.G.M. Lauwerier, B.I. Smit & E.M. Theunissen (eds), *A Matter of Life and Death at Mienakker (the Netherlands). Late Neolithic Behavioural Variability in a Dynamic Landscape*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 45), 249-259.
- 119 **Kleijne, J.P.**, & **H.J.T. Weerts**, 2 Landscape and chronology, in J.P. Kleijne, O. Brinkkemper, R.C.G. M. Lauwerier, B.I. Smit & E.M. Theunissen (eds), *A Matter of Life and Death at Mienakker (the Netherlands). Late Neolithic Behavioural Variability in a Dynamic Landscape*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 45), 19-27.
- 120 Kluiving, S.J., **M.A. Lascaris**, A.M.J. de Kraker, H. Renes, G.J. Borger, S.A. Soetens, Potential and use of archaeological and historical data for a reconstruction of the sea level curve of the last 3000 years in the coastal zone of the southern North Sea. Results of a case study, in E. Thoen et al., *Landscapes or seascapes? The history of the coastal environment in the North Sea area reconsidered*, CORN Publication Series, 13, 61-84.
- 121 Kok, R.S., D.E.P.C.M. Deckers, **J. van Doesburg**, M. Parlevliet, M. Reinders, V. Visser & W.K. Vos, Conflictarcheologie in Nederland. De potentie van een thematische, diachrone benadering van sporen van oorlog en geweld, *Archeo-brief* 17-2, 2-8.
- 122 **Koldewey, E.F.** & M. de Heer Kloots-de Korte, Goudleer Sint-Pietershof gerestaureerd. Het gouden kalf, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 2013 (1), 23.
- 123 **Koldewey, E.F.**: Raadhuisen en andere overheidsgebouwen: hun interieurs en inboedels, in D. de Vries e.a., *Onbeheersbaar Erfgoed: zonder kennis geen keuze*, Nijmegen, 83-94.
- 124 **Koldewey, E.F.**: De vijf spectaculairste historische vloeren, *Herenhuis*, 7 (1), 50-51.
- 125 **Koldewey, E.F.**, & M. Dolfin, Herkenning, erkenning en waardering, in H. Schuit (ed), *Behoud van Binnen. Preventieve conservering van interieurs*, Amersfoort/Zwolle, 28-39.
- 126 **Koldewey, E.F.** & M. Knotter, De esnoga en de snogeiros: functie en inrichting van de synagoge en haar bijgebouwen, in P. Vlaardingbroek (ed), *De Portugese synagoge in Amsterdam*, Zwolle/Amersfoort/Amsterdam, 134-149.
- 127 **Kooij, B.H.J.N.** & **J. Toebast** (eds), *Het grote boerderijen boek*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort/Zwolle.
- 128 **Kooij, B.H.J.N.**, RCE-Gids *Glasfolies voor historische interieurs*, Amersfoort.
- 129 **Kooij, B.H.J.N.**, RCE-Gids *Historische spouwmuren*, Amersfoort.
- 130 **Kooij, B.** Werelderfgoed in Syrië in de gevarenzone. De Goudmoskee in Damascus, *Monumenten* 34, 11 november, 30-32.
- 131 **Kooij, B. & D. van der Leest**: De grote moestuin en de kassen, in *Tien eeuwen kasteel de Haar: Wat een weelde*, Haarzuilens/Zwolle, 542-559.
- 132 **Kort, J.W. de**: Het Kanaal van Corbulo: onderzoek naar een Romeinse waterweg in de gemeente Leidschendam-Voorburg tussen 1989 en 2010, *Westerheem* 5, jaargang 62, 233-243.
- 133 **Kosian, M.C.**, GeGISt bestek, in J. van den Akker & R. Oosting (eds), *Maritiem Cultuurlandschap. Inleidingen gehouden tijdens het Glavimans Symposium 2008*, Amersfoort, 137-147.
- 134 **Kosian, M.C.**, Het vergelijken van historische zeekaarten in GIS, *Geo-Info* 6, 4-9.
- 135 **Kosian, M.C.**, Oude Geulen, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, Amersfoort, 2013 (1), 31.
- 136 **Kosian, M.C.**, **H.J.T. Weerts**, R. Steur & **J.E. Abrahamse**, The city and the river. A reconstruction of the strategical position of early 9th century Dorestad, The Netherlands, *Geophysical Research Abstracts*, vol. 15, EGU 2013-10813.
- 137 **Kosian, M.C.**, **H.J.T. Weerts**, **R.J. van Lanen** & **J.E. Abrahamse**, The City and the River. The early medieval Emporium (trade centre) of Dorestad; integrating physical geography with archaeological data in changing environments, in W. Börner, S. Uhlirz & L. Dollhofer (ed), *Proceedings of the 17th Vienna Conference on Heritage and New Technology 2012*, Vienna.
- 138 **Kuipers, M.C.**, Rietveld and Nieuwe Zakelijkheid in

- Architecture, in R. Grüttemeier, K. Beekman en B. Rebel (eds), *Neue Sachlichkeit and Avant-garde*, Amsterdam/New York (serie Avant-Garde Critical Studies 29), 81-111.
- 139 **Kuipers, M.C.**, Een betoverend gedicht van staal en glas. Van Nelfabriek genomineerd als Werelderfgoed, *Tijdschrift Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed* 2013 (2), 32-33.
- 140 **Kuipers, M.C.**, Modern Heritage. Identification, Assessment and Interpretation, in S. Macdonald en K. Normandin (eds), *Conserving Modern Architecture: Assessing the current state of practice to advance the field*. Los Angeles (non published publication of the position papers presented at the international colloquium Getty Conservation Institute).
- 141 **Kuipers, M.C.**, inleiding, Monumenten van de prille welvaartsstaat: Nederland 1959-1965, in Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, *Monumenten van de prille welvaartsstaat. Selectievoorstel Beschermingsprogramma Wederopbouw 1959 – 1965. Adviesaanvraag door de minister van OCW aan de Raad voor Cultuur 2013*, Amersfoort, 5-9.
- 142 **Kuipers, M.C.**, Nawoord – de atlas als schakel tussen traditie en toekomst, in J.A.H.C. van Tilborg, *Cultuurhistorische Atlas Lefortovo park. Een instrument voor de analyse en waardering van en omgang met monumentaal groen toegepast op het Moskouse Lefortovo Park als Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed van Rusland en Nederland*, Amersfoort, 164-165.
- 143 **Kuipers, M.C.**, en S. Fischer, Ir. J.J.M. Vegter (1906-1982), architect, rijksbouwmeester (1958-1971), stedenbouwkundige, oeuvre, Leeuwarden (publicatie in samenwerking met Tresoor en buro irs. Vegter).
- 144 **Kuipers, M.C.** & W.J. Quist (eds), *Culturele Draagkracht. Op zoek naar de tolerantie voor verandering bij gebouwd erfgoed*, Delft.
- 145 **Kuipers, M.C.** & W.J. Quist, Wat is culturele draagkracht?, in M.C. Kuipers en W.J. Quist (eds), *Culturele draagkracht. Op zoek naar de tolerantie voor verandering bij gebouwd erfgoed*, Delft, 5-10.
- 146 **Kuipers, M.C. en J.-P. Corten**, Rusland-Special: erfgoed in dialoog, *Vitruvius* 7 (26), 11.
- 147 **Kuipers, M.C.**, Mijnwerkerserfgoed in Siberië, *Vitruvius* 7 (26), 38-42.
- 148 **Kuipers, M.C.**, Sebald Rutgers (1879-1961), *Vitruvius* 7 (26), 43.
- 149 **Kuipers, M.C., M.A. Kok** & J.A.H.C. van Tilborg, Lefortovopark: groen erfgoed van Nicolaas Bidloo in Moskou, *Vitruvius* 7 (26), 44-48.
- 150 **Kuipers, M.C.** & **M.A. Kok**, Nicolaas Bidloo (1673/74-1735), *Vitruvius* 7 (26), 49.
- 151 Lamain, B., **M.R. van Bommel**, G. Verhaar & N. H. Tennent, *The Development of an Ion Chromatography Protocol for Detecting the Early Stages of Glass Degradation* in H. Roemich and K. van Lookeren Campagne (eds), *Recent Advances in Glass, Stained-Glass and Ceramic Conservation 2013*, 303-311.
- 152 **Lascaris, M.A.** & A.M.J. de Kraker, Dikes and other hydraulic engineering works from the Late Iron Age and Roman period on the coastal area between Dunkirk and the Danish Bight, in E. Thoen et al., *Landscapes or seascapes? The history of the coastal environment in the North Sea area reconsidered*. CORN Publication Series, 13, 177-198.
- 153 **Lascaris, M.A.**, Gräben als strukturierende Elemente innerhalb hochmittelalterlicher Dörfer im Süden der Niederlande (1050-1250), in *Ruralia IX. Hierarchies in rural settlements*, 237-244. Brepols, Turnhout, Belgium.
- 154 **Lascaris, M.A.**, Het gaat goed met onze oude dijken maar het kan beter, *Vitruvius* 7 (2), 17-21.
- 155 **Lascaris, M.A.**, et al, *Een toekomst voor dijken. Handreiking voor de omgang met dijken als cultureel erfgoed*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- 156 **Lauwerier, R.C.G.M.**, Food as gravegifts, in D.C. Steures, *The Late Roman cemeteries of Nijmegen. Stray finds and excavations 1947-1983*, Amersfoort (Nederlandse Oudheden 17), 255-265.
- 157 **Lauwerier, R.**, Beter kiezen; De Kenniskaart Archeologie, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 3, 13.
- 158 **Lensink, H.**, Online effectief met nieuw erfgoedpubliek in contact komen – het is gemakkelijker dan je denkt, in *Kennis voor Collecties*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, www.kennisvoorcollecties.nl.
- 159 **Lensink, H.** & **Scholte, T.** (eds), *Kennis voor Collecties*, Online publicatie van de Onderzoekagenda 'Van Waarde Voor Waarde', <http://www.kennisvoorcollecties.nl/>.
- 160 **Lensink, H., H. Schuit** & **H. van de Ven** (eds) *Behoud van binnen: preventieve conservering van interieurs* (Zwolle).
- 161 **Ligterink, F.**, Een frisse wind door het depot - Luchtzuivering voor het behoud van papier?, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 2013 (3), 31.
- 162 Lloyd. H. & **Schuit, H.G.**, Behoud in heden en verleden, in H. Schuit (ed), *Behoud van binnen, preventieve conservering van interieurs*, Zwolle, 14-27.
- 163 **Luger, T., Brokerhof, A.W., Hartog, S.V., G.G.H. Huisman** & A. Versloot (ed), *Op de museale weegschaal, collectiewaardering in zes stappen*, webpublicatie http://www.cultureelerfgoed.nl/sites/default/files/publications/versloot_2013_op_de_museale_weegschaal.pdf, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, mei, 68 pag.

- 164 **Megens, L.**, F. C. Izzo & **K.J. van den Berg**, Jan Wiegers' Music Hall. Ook een Dancing Room, in M. Jansen & D. Sijens (eds), *Ploeg Jaarboek 2012*, Groningen, 53-58.
- 165 **Megens, L.** & G. Verhaar, Herkomstbepaling van tinglazuur aardewerk door chemische analyse van het glazuur, in T. Eliëns (ed), *Delfts Wit. Het is niet alles blauw dat in Delft blinkt*, Waanders Uitgevers, Gemeentemuseum Den Haag, Den Haag.
- 166 Monico, L., K.H. Janssens, C. Miliani, B.G. Brunetto, M. Brunetti, M. Vagnini, F. Vanmeert, G. Falkenberg, A.M. Abakumov, Y. Lu, H. Tian, J. Verbeeck, M. Radepont, E. Hendriks, **M. Geldof**, L. van der Loeff, J. Salvant & M. Menu, Degradation Process of Lead Chromate in Paintings by Vincent van Gogh, studied by Means of Spectromicroscopic Methods. 3. Synthesis, Characterization, and Detection of Different Crystal Forms of the Chrome Yellow Pigment, *Analytical Chemistry*, 85, 851-859.
- 167 De Moor, J.M., W.K. van Zijverden & **H.J.T. Weerts**, 5.1 Fysische geografie, in E. Lohof, *Omleiding N273-Haelen. Jagers, verzamelaars en boeren uit de prehistorie te Haelen-Napoleonsweg (gem. Leudal, provincie Limburg)*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 217), 27-37.
- 168 **Morelissen, R.**, Public Art – Developing a Roadmap for Management and Conservation, in H. Roemich, K. van Lookeren Campagne, *Recent Advances in Glass, Stained Glass, and Ceramics Conservation 2013* (ICOM-CC Glass and Ceramics Working Group Interim Meeting), Zwolle, 235-242.
- 169 **Neevel, J.G.**, The Identification of Van Gogh's Inks for Drawing and Writing, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds), *Van Gogh's Studio Practice*, Van Gogh Museum, Amsterdam, Mercatorfonds, Brussel, Yale University Press, New Harbour, 420-433.
- 170 **Neevel, J.G.**, Vincents Inkten, in *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 2013 (3), 16-17.
- 171 **Nienhuis, J.**, J. Sietsma, D. Fontijn, **I. Joosten** and J. Dik, Bronze studs: colouring, reconstruction, and conservation, in D. Fontijn, S. van der Vaart, R. Jansen (eds), *Transformation through Destruction. A monumental and extraordinary Early Iron Age Hallstatt C barrow from the prehistoric ritual landscape of Oss-Zevenbergen*, Leiden, Sidestone Press.
- 172 **Nuijten, J.M.M.**, *Schoorsteenbrand!*, Monumenten 10, 36.
- 173 Otte, A., **B. Smit**, **H.J.T. Weerts**, W. Borst, T. Vellinga, A.J. Guiran & D. Wesselingh, Construction of the Maasvlakte 2 harbour and drowned prehistoric landscapes and archaeology; Lessons learned, in M. Chmiel, K. Brzozowska, J. Harff, M. Wroniecki, G. Bailey, D. Sakellariou & N. Flemming (eds), *Under the sea: archaeology and palaeolandscapes*, SPLASHCOS Final Conference, Szczecin, Polen, 23 - 27 september.
- 174 **Pennock, H.**, Hoe veilig is ons cultureel erfgoed?, *Magazine 'Beveiliging'*, 2013 (2), 58-60.
- 175 **Pennock, H.**, Veiligheidszorg in musea geprofessionaliseerd – maar zijn we klaar?, *Museumpeil*, voorjaar, 10-11.
- 176 **Polman, M.**, Theo van Doesburg: transformation of colour in architecture, in G. Jean (ed), *La conservazione delle policromie nell'architettura del XX secolo. Conservation of colour in 20th Century architecture*, Scuola universitaria professionale della Svizzera italiana, SUPSI Nardini Editore, 55 tot 73.
- 177 Pereira C., T. Busani, L.C. Branco, **I. Joosten** and I.C.A. Sandu, Enzyme cleaning monitoring using a non-invasive Innovative methodology, *Microscopy and Microanalysis*, 19 (6), 1632-1644.
- 178 Pilz, K., **M. Geldof**, **L. Megens** & N. Bakker, Van Gogh's copies from Saint-Remy: between reminiscence, calculation and improvisation, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds), *Van Gogh's Studio Practice*, Amsterdam, 106-131.
- 179 **Prins, L.** & M. Woestenburg, Nederland Groen; cultureel erfgoed en duurzame energie, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed*, 2013 (2), 4-7.
- 180 **Reinstra, A.**, Reuse of Abandoned Churches in the Netherlands, in M. Schrenk, V. Popovich & P. Zeile (eds), *Proceedings Real Corp 2013*, 1321-1325.
- 181 **Reinstra, A.** & Ph.H. Breuker, De kerk van Boazum. Restaureren en reconstrueren in oorlogstijd, *Alde Fryske Tsjerken*, 2013 (9).
- 182 **Reinstra, A.**, **J. van Doesburg** & **J.W. de Kort**, *Doxaal van de domproost. Een gecombineerd archeologisch en bouwhistorisch onderzoek in de Maartenskerk te Doorn in februari 2011*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 215).
- 183 **Reissland, B.**, **M. Geldof**, **L. Megens** & **H. Neevel**, Nieuwe kleuren, in M. Vellekoop met bijdragen van N. Bakker, M. van Dijk, M. Geldof, E. Hendriks & B. Reissland, *Van Gogh aan*

- het werk, Amsterdam, 260-265.
- 184 **Reissland, B.**, A. Nederlof, T. Meedendorp, **S. de Groot, H. van Keulen, L. Megens** & B. van Velzen, Permanent, water proof and unequalled for outdoor-sketching: Van Gogh's use of Wax Crayons, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds), *Van Gogh's Studio Practice*, Van Gogh Museum, Mercatorfonds, Brussels, 400-419.
- 185 **Reissland, B.**, Van Gogh at Work - Please Touch!, *Journal of Paper Conservation*, 14 (2), 3.
- 186 **Reissland, B.** & F. Bus, *Reducing risks to heritage - International meeting Amersfoort*, 2012, film, www.youtube.com.
- 187 **Reissland, B.** & **F. Ligterink** (ed), *Iron Gall Ink Website*, www.irongallink.org, hosted by Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- 188 **Rensink, E.** & **J.W. de Kort**: *Archeologische boringen langs Groot Zeilmeer. Waarderend onderzoek van een vindplaats van de Hamburgcultuur bij Meerveld (gemeente Apeldoorn)*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 216).
- 189 Salvant, J., **M. Geldof**, E. Ravaud, **L. Megens**, C. Walbert, M. Menu & D.H. Johnson, Investigation of the grounds of Tasset et l'Hôte commercially primed canvas used by van Gogh in the period 1888 to 1890, in M. Vellekoop, M. Geldof, E. Hendriks, L. Jansen & A. de Tagle (eds), *Van Gogh's Studio Practice*, Amsterdam, 182-201.
- 190 **Scholte, T.**, Inleiding op het programma 'Object in Context', *Kennis voor Collecties*, <http://www.kennisvoorcollecties.nl/>.
- 191 **Schuit, H.G.**, Alledaags beheer, in H. Schuit (ed) *Behoud van binnen, preventieve conservering van interieurs*, Zwolle, 70-85.
- 192 **Schuit, H.G.** (ed), *Behoud van binnen, preventieve conservering van interieurs*, Zwolle.
- 193 **Schuit, H.G.**, Behoud van binnen, integrale zorg voor interieurs loont, in *Tijdschrift Monumenten* 34 (8/9), 6-9.
- 194 **Schuit, H.G.**, Zorg voor bijzondere interieurs, interieurbehoud met kennis uit heden en verleden, in *Herenhuis* 2013 (5), 82-85.
- 195 Seinen, P., **T. de Groot** & H. van Enkevort, Geheimen van het Wijchens Meer. Romeinse vondsten uit natte context, *Westerheem* 62 (5), 249-260.
- 196 Serrano, A., **M.R. van Bommel** & J. Hallet, Evaluation between ultrahigh pressure liquid chromatography and high-performance liquid chromatography analytical methods for characterizing natural dyestuffs, *Journal of Chromatography A*, 1318, 102-111.
- 197 **Straten, R.W. van**, De klokkenlassers van Asten, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 2013 (3).
- 198 H. Tempest, A. Burnstock, P. Saltmarsh & **K.J. van den Berg**, Progress in the Water Sensitive Oil Project, in *Proceedings from of the Cleaning 2010 Conference*, Valencia, 26-28 May 2010, Smithsonian Institute 2013, 107-117.
- 199 **Theunissen, E.M., J.W. de Kort, E. Rensink, C.A.M. van Rooijen** & L.B.M. Verhart, *Prehistorisch grafveld de Busjop bij Heythuysen weer zichtbaar*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 214).
- 200 **Theunissen L., B.J.H. van Os** & L. Smits, Een bijzonder urngraf van de Boshoverheide (provincie Limburg, Nederland), *Lunula, Archeologica prehistorica* 21, 65-70.
- 201 **Theunissen, E.M.** & **B.I. Smit**, Steentijdschatten opnieuw bekeken. Rijke nalatenschap van enkelgrafboeren in Noord-Holland. *Archeobrief* 2013 (1), 8-14.
- 202 **Theunissen, E.M.** & **B.I. Smit**, Het eerste venster van de canon van Zijpe tegen het licht. Steentijdvindplaats Keinsmerbrug geeft verrassingen prijs, *Zijper Historie Bladen*, 2013 (2), 5-11.
- 203 **Theunissen, L.**, Opedolven, maar niet vergeten. Een bijzonder urngraf uit de Budeler- en Weerterbergen, *Aakroniek* 32 (2), 54-63.
- 204 **Theunissen, L.**, *De steentijdman van Mienakker*, Haarlem.
- 205 **Theunissen, L.** & M. Hissel, het grootste urnenveld van Nederland ontsloten. De cold case van Weert in beeld, *Archeobrief*, 2013 (2), 15-20.
- 206 **Theunissen, E.M.** & J.P. Kleijne, Introduction, in J.P. Kleijne, O. Brinkkemper, R.C.G.M. Lauwerier, B.I. Smit & E.M. Theunissen (eds), *A Matter of Life and Death at Mienakker (the Netherlands). Behavioural Variability in a Dynamic Landscape*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 45), 11-18.
- 207 Thoen, E., G.J. Borger, A.M.J. de Kraker, T. Soens, D. Tys, L. Vervaeet & **H.J.T. Weerts** (eds), *Landscapes or seascapes? The history of the coastal environment in the North Sea area reconsidered*, Brepold, Turnhout, Belgium.
- 208 Thoen, E., G.J. Borger, A.M.J. de Kraker, T. Soens, D. Tys & **H.J.T. Weerts**, 1. The North Sea coastal plains over the last two millennia: landscapes or seascapes? A new collection of essays, in E. Thoen, G.J. Borger, A.M.J. de Kraker, T. Soens, D. Tys, L. Vervaeet & H.J.T. Weerts (eds), *Landscapes or seascapes? The history of the coastal environment in the North Sea area reconsidered*, Brepold, Turnhout, Belgium, 1-7.
- 209 **Toebast, J.M.**, De oudste boerderij van Nederland. 750 jaar,

- Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2013 (1), 13.
- 210 **Toebast, J.M.**, Brede blik op boerderijen. Specialisten schrijven boek over boerenleven, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed* 2013 (1), 27.
- 211 **Toebast, J.M.**, Wonen tussen de koeien. Wet plattelandswoningen redding voor verlaten boerderijen, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed* 2013 (3), 12.
- 212 **Toebast, J.M.**, H.J. van Capelleveen & W.A. Kattenberg, *Tussen Maas en waal: Ontwikkeling landbouw en boerderijen vanaf de Late Middeleeuwen*, Leur.
- 213 **Ven, H. van de**, Betere balanceerkunst, in L. Pucciano e.a. (eds) *Biologisch monument De Potgieter: duurzame renovatie van een monumentaal schoolgebouw*, Aayu Architecten, Amsterdam.
- 214 Verhagen, Ph., **E. Rensink**, M. Bats & Ph. Crombé, Establishing discovery probabilities of lithic artefacts in Palaeolithic and Mesolithic sites with core sampling, *Journal of Archaeological Science* 40, 240-247.
- 215 **Vermaat, S. Th.**, Sloopkogel door de saamhorigheid, wederopbouwkunst bedreigd, in *Tijdschrift voor de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 2013 (3), 4-7.
- 216 Vogelzang, F., **J. van Doesburg** & **H. Weerts**, Oostbroek als wildernis, in F. Vogelzang et al. (eds), *Van wildernis tot oase. Landschapsgeschiedenis van landgoed Oostbroek bij De Bilt*, Utrecht, 10-25.
- 217 **Vos, A.D.**, Hoe Maria Tesselschade aan haar opmerkelijke naam kwam, in *Tesselschade. Een ramp met een Gouden randje*, Muiden, 6-16. Ook verschenen als E-katern: <http://www.muiderslot.nl/sites/default/files/e-katern-tesselschadeweb.pdf>
- 218 **Vos, A.D.**, Wrakken in de Wadden. Bedreigingen en kansen voor behoud onder water, in *Archeobrief*, 2013 (2), 28-32.
- 219 **Vos, A.D.**, Zoektocht naar de Walcheren (1689), december 2012, in *Nehalennia, Bulletin van de werkgroep Cultuurhistorie van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen en de Zeeuwse Dialect Vereniging*, 180, 2-5.
- 220 **Vos, A.D.**, Zoektocht naar de Walcheren (1689), december 2012, in *Zeeuws Erfgoed*, 12 (2), 24-25.
- 221 **Vos, A.D.**, Archeologische scheepswrakken zijn bijzonderheid in Westerschelde, *Nautisch Nieuws Scheldegebied*, www.vts-scheldt.net.
- 222 **Vos, A.D.**, Zoektocht naar de Walcheren, website Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, <http://oud.cultureelerfgoed.nl/archeologie/maritieme-archeologie/programma-maritiem-erfgoed/kennisopbouw/project-walcheren>.
- 223 **Vreenegeoor, E.**, & **J. van Doesburg** (eds), *Een middeleeuwse hoeve in Swalmen-Nieuwenhof (Roermond)*, *Archeologie in de A73-Zuid*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 204).
- 224 **Vries, D.J. de**, (rec) Merlijn Hurx, *Architect en aannemer. De opkomst van de bouwmarkt in de Nederlanden 1350-1530*, *Nieuwsbrief Stichting Bouwhistorie Nederland*, 54, 63-67.
- 225 **Vries, D.J. de**, Geletterde bouwvakkers, *Nieuwsbrief Stichting Bouwhistorie Nederland*, 55, 37-49.
- 226 **Vries, D.J. de**, AHF-Congres in Aarhus, Denemarken, *Nieuwsbrief Stichting Bouwhistorie Nederland*, 55, 90-93.
- 227 **Vries, D.J. de**, De bevallig en subtiel schilderende Johan van den Mynnesten, *Zwolle Monumenten Magazine* 2013. *Macht en Pracht*, 12-13.
- 228 Walraven, N., P. F. M. van Gaans, G. van der Veer, **B. J. H. van Os**, G. Th. Klaver, S. P. Vriend, J. J. Middelburg & G. R. Davies, Lithologically Inherited Variation in Pb Isotope Ratios in Sedimentary Soils in The Netherlands, *Applied Geochemistry* 37 (October 2013), 228-41. doi:10.1016/j.apgeochem.2013.06.006.
- 229 Walraven, N., P. F. M. van Gaans, G. van der Veer, **B. J. H. van Os**, G. Th. Klaver, S. P. Vriend, J. J. Middelburg & G. R. Davies, Tracing Diffuse Anthropogenic Pb Sources in Rural Soils by Means of Pb Isotope Analysis, *Applied Geochemistry* 37 (October 2013): 242-57. doi:10.1016/j.apgeochem.2013.07.015.
- 230 **Weerts, H.J.T.**, **M.C. Kosian**, **B. Smit** & **H. Baas**, A new multi-scale geomorphological landscape GIS for the Netherlands, *Geophysical Research Abstracts* 15, EGU 2013-10694, Vienna, <http://adsabs.harvard.edu/abs/2013EGUGA..1510694W>.
- 231 **Weerts, H.J.T.**, 8. Holocene sea-level change, sedimentation, coastal change and palaeogeography in the southern North Sea lowlands. A 2012 geological literature overview, in E. Thoen, G.J. Borger, A.M.J. de Kraker, T. Soens, D. Tys, L. Vervaet & H.J.T. Weerts (eds), *Landscapes or seascapes? The history of the coastal environment in the North Sea area reconsidered*, Brepold, Turnhout, Belgium, 145-173.
- 232 **Weerts, H.**, Der Anstieg des Meeresspiegels und die Landschaft / Zeespiegelstijging en landschap, in J.F. Kegler (ed), *Land der Entdeckungen. Die Archäologie des friesischen Küstenraums / Land van ontdekkingen. De archeologie van het Friese kustgebied, Ostfriesische Landschaft / Ostfriesische Landschaftliche Verlags- und Vertriebsgesellschaft mbH*,

- Aurich, 70-73.
- 233 **Weerts, H.J.T.**, A. Otte, E. Vreenegoor, G. Erkens, J.M. Peeters, L.M. Vonhögen-Peeters & S. van Heteren, Drowned prehistoric landscapes and archaeology in the Dutch sector of the North-Sea: trying to get the picture, in M. Chmiel, K. Brzozowska, J. Harff, M. Wroniecki, G. Bailey, D. Sakellariou & N. Flemming (eds), *Under the sea: archaeology and palaeolandscapes*, SPLASHCOS Final Conference, Szczecin, Polen, 23 - 27 september. Book of Abstracts: 73.
- 234 **Weerts, H., B. Smit** & A. Otte, Verdrongen land. Opgraving in de haven van Rotterdam. *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 2013 (3), 28-29.
- 235 **Weerts, H.**, M. Sier & L. Kooistra, Herten en zwijnen grillen in het Yangtzekanaal, in MV2, Havenbedrijf Rotterdam, augustus, 76-78.
- 236 **Wei, W.**, Z. Benders & E. Domela-Nieuwenhuis, Chapter 8. Restoration ethics, cleaning and perception – case studies from the Dutch government collection, *Ethics & Critical Thinking in Conservation*, American Institute for Conservation, Washington, D.C., 127-138.
- 237 **Wei, W.**, Socratic dialogue and the AIC Annual Meeting, *AIC News*, 38/6 8-9.
- 238 **Wei, W.**, Transparantie - ethiek bij museale objecten uit plexiglas, *Kunst en Wetenschap* 22 (4), 31-32.
- 239 **Wezel, G.W.C. van** (concept, begeleiding en eindredactie) & B.C.M. van Hellenberg Hubar & A. Friedrichs, *De genade van de steiger. Monumentale kerkelijke schilderkunst in het interbellum*, Walburg Pers, Zutphen.
- 240 **Wezel, G.W.C. van**, *Jan Toorop. A Mysterious Hand Leads to Another Path*, in Suzanne Folds Mccullagh (ed), *Dreams & Echoes. Drawings and Sculpture in the David and Celia Hilliard Collection*, The Art Institute of Chicago, Yale University Press, 156-157, 229-230.

Het aanbrengen van een nieuwe waslaag op de houten onderdelen van een negentiende-eeuwse badkamer in Kasteel Twickel. Gebruikt als voorbeeld in een college over de preventieve conservering van monumentale interieurs.

B. Colleges

Abrahamse, J.E.

- 1 *Urbanism and military history. Defence works in Golden Age Amsterdam*, Academie van Bouwkunst Amsterdam, Winterterm, 21 januari.
- 2 *Complexity and Contradiction in Landscape. Methods and Results of Landscape Research at the Cultural Heritage Agency of the Netherlands*, TU Delft, faculteit Bouwkunde, afdeling Landschapsarchitectuur, cursus *Heritage Landscapes*, 2 mei.
- 3 *Het metropolitane landschap. Biografie van Amstelland*, Hogeschool Van Hall-Larenstein, Velp, 11 november.
- 4 *De optimale stad. Stadsonderzoek Amsterdam*, Radboud Universiteit, Nijmegen, Stads geschiedenis, 19 november.
- 5 'Gereguleert, geordonneert, ende gedistingueert'. *Landschap als werelderfgoed: Amsterdam en de Beemster*, Master Erfgoedstudies, Vrije Universiteit, Amsterdam, 29 november.

Ankersmit, H.A.

- 6 *Waardering om de risico's van het binnenklimaat te kunnen bepalen*, Reinwardt academie, 6 februari.
- 7 *Managing Indoor Climate Risks in Kasteel Amerongen*, Reinwardt academie, 28 maart.
- 8 *Advanced Preventive Conservation*, Universiteit van Amsterdam, 1, 15, 22 en 29 november, en 13 december.
- 9 *Risicomanagement*, 3 dagen college/workshop voor studenten van de Reinwardt Academie, Amsterdam, in het Tropenmuseum, Amsterdam, i.s.m. A.W. Brokerhof, april-mei.
- 10 *Advanced Preventive Conservation*, 8 dagen voor de Master 2 studenten Conservering en Restauratie, Universiteit van Amsterdam, i.s.m. A.W. Brokerhof, november-december.

Bazelmans, J.G.A.

- 11 *Van de mensheid. Geschiedenis en toekomst van Werelderfgoed*, 9 x 2 uur, Vrije Universiteit, oktober 2013 tot en met december 2014.

Berg, K.J. van den

- 12 *Organic chemistry for conservators*, Courtauld Institute of Art, Londen, 4 en 5 februari.
- 13 *Organische chemie*, Universiteit van Amsterdam Conservering en Restauratie, Amsterdam, 9 december.

Bergevoet, F.W.H.

- 14 *Collectiemanagement*, college, Reinwardt Academie, Amsterdam, 15 maart.

Bommel, M.R. van

- 15 Coördinatie Master 2 Universiteit van Amsterdam restauratie en conservering afstudeerprojecten, 18 studenten voor collegejaar 2012-2013 en 16 studenten voor collegejaar 2013-2014.

Bouwmeester, H.M.P.

- 16 *Stedelijke ontwikkeling in de Late Middeleeuwen en nieuwe tijd*, Universiteit van Amsterdam, 23 september.
- 17 *Archeologische monumentenzorg in de stad*, Universiteit van Amsterdam, 30 september.
- 18 Medeorganisator van de collegereeks *Archaeological Heritage of the Medieval and Early Modern Town* (Universiteit van Amsterdam).

Brokerhof, A.W.

- 19 *Risicomanagement*, 3 dagen college/workshop voor studenten van de Reinwardt Academie, Amsterdam, in het Tropenmuseum, Amsterdam, i.s.m. H.A. Ankersmit, april-mei.
- 20 *Advanced Preventive Conservation*, 8 dagen voor de Master 2 studenten Conservering en Restauratie, Universiteit van Amsterdam, i.s.m. H.A. Ankersmit, november-december.

Eikema Hommes, M.H. van

- 21 *A Painted Room by Ferdinand Bol in a Utrecht Canal House. An integrated technical and historical analysis of an early series of painted wall hangings*, Universiteit van Amsterdam, 16 januari (2 uur).

Groenewoudt, B.J.

- 22 *Interdisciplinaire benaderingen van het landschap*, voor studenten Universiteit Utrecht, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 13 februari.
- 23 *Andere archeologie*. Gastcollege Saxion Hogeschool-Archeologie, Deventer, 26 april.
- 24 *Dominant processes of landscape change in the Netherlands: drowning and desertification*, Gastcollege Universiteit van Amsterdam (onderdeel collegereeks Transformations in the medieval rural world: settlements and landscapes), 18 november
- 25 *Transition and non-linearity in the development of the rural landscape*, Gastcollege Universiteit van Amsterdam (onderdeel collegereeks Transformations in the medieval rural world: settlements and landscapes), 25 november.
- 26 *Landschapsgeschiedenis en historische ecologie*, Gastcollege Hogeschool van Hall-Larenstein, Velp, 28 oktober.

Groot, S. de

- 27 *Praktijkles FTIR/Raman voor Master 1 studenten* van Universiteit van Amsterdam, Conservering en restauratie van cultureel erfgoed, 13 februari.

Huisman, D.J.

- 28 *Omgaan met kwetsbaar vondstmateriaal* (Materiaalkunde II), Universiteit Leiden, 5 en 26 februari.
- 29 *Degradatie en instandhouding* (Archeologie en Utrecht), Universiteit Utrecht, 13 februari.
- 30 *Metals* (Technical approaches to artefact studies), inclusief practicum, Universiteit Leiden, 19 februari.

Hummelen, Y.C.M.

- 31 *Theorie, ethiek en besluitvorming bij conservering en restauratie*, Master Museology, Reinwardt Academie, Amsterdam, 24 april.

Hunen, M. van

- 32 *Metselwerk vocht en zoutproblematiek*, post-HBO-cursus Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg, Hogeschool Utrecht, Utrecht, 4 juni.

Jansma, E.

- 33 *Inleiding in de archeologie*, over de geschiedenis van de archeologie en over erfgoed en ethiek, collegereeks *Archeologie en Utrecht*, Universiteit Utrecht (Faculteit Geowetenschappen), Utrecht, 11 februari.
- 34 *Biogeologie: infrastructuur en lange-afstandsrelaties*, collegereeks *Archeologie en Utrecht* Universiteit Utrecht (Faculteit Geowetenschappen), Utrecht, 8 april.
- 35 *Introduction into dendrochronology*, over jaarringen als proxy en de principes van de dendrochronologie, collegereeks *Reconstructing Quaternary Environments* Universiteit Utrecht (Faculteit Geowetenschappen), Utrecht, 2 december.
- 36 *Introduction into dendroclimatology*, over klimaatreconstructie met behulp van jaarringen, Universiteit Utrecht (Faculteit Geowetenschappen), collegereeks *Reconstructing Quaternary Environments* Universiteit Utrecht (Faculteit Geowetenschappen), Utrecht, 2 december.
- 37 *Introduction into dendrochronological labwork and data management*, werkcollege en practicum jaarringonderzoek, collegereeks *Reconstructing Quaternary Environments* Universiteit Utrecht (Faculteit Geowetenschappen), Utrecht, 6 december.
- 38 *Archeologie en Landschap*, Minor, Universiteit Utrecht, Faculteiten der Geo- en Geesteswetenschappen, Utrecht, geheel 2013.

- 39 *Archeologie & Utrecht*, collegereeks over archeologie en erfgoedzorg, Universiteit Utrecht, Departement Fysische Geografie, Utrecht, februari-april.

Joosten, C.

- 40 *Slak- en metaalanalyse*, college en practicum in de module Materiaalkennis II bij Saxion Hogeschool Deventer, 3 oktober.

Keijzer, M. de

- 41 *Pigmentgeschichte – Teil 1, Klassische Pigmente, Farbenchemie für Grafiker*, Universität für angewandte Kunst Wien, Wenen, Oostenrijk, 13 mei.
- 42 *Pigmentgeschichte – Teil 2, Synthetische Farbstoffe, Farbenchemie für Grafiker*, Universität für angewandte Kunst Wien, Wenen, Oostenrijk, 14 mei.
- 43 *Pigmentgeschichte – Teil 3, Moderne pigmente, Farbenchemie für Grafiker*, Universität für angewandte Kunst Wien, Wenen, Oostenrijk, 15 mei.

Koldewey, E.F.

- 44 *De zichtbaarheid van monumentale interieurs en het behoud ervan*, Bureau Monumenten & Archeologie, cursus Restauratietechniek, 9 januari.
- 45 *Het interieur van buitenplaatsen*, collegereeks Historische Buitenplaatsen en Landgoederen, Kenniscentrum Landschap, Rijksuniversiteit Groningen, 25 april.
- 46 *Goudleren behangsels en chinoiserie*, werkcollege Design en wooncultuur, Universiteit Leiden, 2 oktober.

Kosian, M.C.

- 47 *Het verGIsSen van landschap en archeologie*, Introductie studenten Universiteit Utrecht, Amersfoort, 13 februari.
- 48 *Oud landschap verGIsSt zich; geografische informatiesystemen (GIS) in archeologie en landschapsonderzoek*, Hogeschool Van Hall Larenstein, Velp, 18 september.

Kuipers, M.C.

- 49 *Reuse and Cultural Carrying Capacity, Heritage Values and Interventions in Ancient City Churches*, College Erfgoedkunde voor Masterstudio Research and Architectural Design, Reuse of Religious Heritage and Architectural Design, TU Delft, 13 maart.
- 50 *Icon and Intervention, The Beurs van Berlage in Context*, College Erfgoedkunde voor Masterstudio Research and Architectural Design, Beurs van Berlage, TU Delft, 15 maart.
- 51 *Identiteit en Interventie*, Inleiding Erfgoedkunde. (college voor module Erfgoedkunde Minor Identiteit en Interventie), TU Delft, 14 november.
- 52 *De ethiek van het bewaren*, Restauratie-opvattingen (college

voor module 'De zorg om het stadsbeeld. Binnenstad en imago.(college voor module Erfgoedkunde Minor Identiteit en Interventie), TU Delft, 21 november.

- 53 *Legitimatie van het cultuurbehoud. Waarden en wetgeving* (college voor module Erfgoedkunde Minor Identiteit en Interventie), TU Delft, 28 november.
- 54 *De zorg om het stadsbeeld – binnenstad en imago* (module Erfgoedkunde Minor Identiteit en Interventie), TU Delft, 5 december.
- 55 *Van Nellefabriek, Werelderfgoed?. Het nominatieproces, OUV en authenticiteit*, gastcollege VU Amsterdam, 6 december.
- 56 *Werelderfgoed. Cultuurwaarden en modernisme* (college voor module Erfgoedkunde Minor Identiteit en Interventie), TU Delft, 12 december.
- 57 *Waardenonderzoek van vier pleinen in de Delftse binnenstad* (interactief college voor module Erfgoedkunde Minor Identiteit en Interventie), TU Delft, 19 december.

Lauwerier, R.C.G.M.

- 58 *Het Nederlands archeologisch bestel*, Universiteit Utrecht, 18 februari.

Leijen, W.C. van

- 59 Hoorcollege *Incidentenregistratie en DICE en Wateroverlast en erfgoed*, Minor Collectiemanagement, module Veiligheidszorg, 3e jaar Reinwardt Academie, Amsterdam, 5 februari.
- 60 Hoor- en werkcollege *Advanced Preventive Conservation, presentatie 'Veiligheid'*, Master 2 studenten Conservering en Restauratie, Universiteit van Amsterdam, 8 november.

Ligterink, F.J.

- 61 *Practicum Kleurmeten en metamerie*, Gehouden voor UVA studenten Master, Amsterdam, 22 november.
- 62 *Minicollege Microfading*, Gehouden in het kader van bedrijfsproject Microfader voor studententeam Haagse Hogeschool, Amsterdam, 26 september.
- 63 *Creating better decisions: Value-based decision making in paper conservation*, college met rollenspel besluitvorming gegeven, i.s.m. B. Reissland, Reinwardt Academie, Amsterdam, 31 mei.
- 64 *Het ontwikkelen van een onderzoeksvoorstel*, college gehouden voor Master 2 studenten, Universiteit van Amsterdam, in het kader van hun onderzoekscriptie, i.s.m. B. Reissland, Amsterdam, 11 september.
- 65 *Besluitvorming*, college besluitvorming gehouden voor Universiteit van Amsterdam Master 2 studenten in het kader van Collegeserie Risicomanagement, i.s.m. B. Reissland, Amsterdam, 6 december.

Luger, T.

- 66 *Op de museale weegschaal*, werkcollege 4e jaars studenten van de Reinwardt Academie, samenwerkingsproject moderne kunstmusea, Gemeentemuseum Den Haag, 15 oktober.

Megens, L.

- 67 *Analytische technieken in het conserveringsonderzoek in de praktijk: röntgenfluorescentie, röntgendiffractie en elektronenmicroscopie*, master Conservering en restauratie, Universiteit van Amsterdam, 15 mei.

Neevel, J.G.

- 68 *The Fading of Organic Dyes and Pigments*, college en practicum van 1 dag, voor Science 1 studenten van de Opleiding Conservering en Restauratie van de Universiteit van Amsterdam, 18 en 22 november.

Pennock, J.B.

- 69 *Inleiding Veiligheidszorg en Incidenten in monumenten*, hoorcolleges Minor Collectiemanagement, module Veiligheidszorg, 3e jaar Reinwardt Academie, Amsterdam, 12 februari.

Polman, M.G.

- 70 *Master Arts - Arts appliqués: Couleur /architecture-espace*, gastdocent Université de Strasbourg, 29-30 april en 16-20 december.

Reissland, B.

- 71 *Creating better decisions: Value-based decision making in paper conservation*, i.s.m. F.J. Ligterink, Reinwardt Academie, Amsterdam, 31 mei.
- 72 *Het ontwikkelen van een onderzoeksvoorstel*, samen met F.J. Ligterink, Universiteit van Amsterdam, UvA Master 2, Conservering en Restauratie, Amsterdam, 11 september.
- 73 *Advanced preventive conservation: Creating better decisions*, samen met F.J. Ligterink, Universiteit van Amsterdam, UvA Master 2, Conservering en Restauratie, 6 december

Schuit, H.G.

- 74 *Instandhouding van interieurs*, hoorcollege, Reinwardt Academie, Amsterdam, 24 april.
- 75 *Instandhouding van interieurs*, hoorcollege, Universiteit van Amsterdam, Conservering en restauratie, Amsterdam, 7 mei.
- 76 *Preventieve conservering van interieurs op locatie*, Tropenmuseum, Amsterdam, Reinwardt Academie, Amsterdam, 15 mei.
- 77 *Preventieve conservering van interieurs op locatie*, St. Joriskerk, Amersfoort, Universiteit van Amsterdam, Conservering en

restauratie, Amsterdam, 17 mei.

- 78 *Housekeeping in de praktijk*, Kasteel Twickel, Delden, 5 november.
- 79 *Beroepservaring: praktijkervaringen van een interieurspecialist bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, Accreditatie BNA, BNI, Rotterdam, 13 november

Stappers, M.H.L.

- 80 *Special: psychrometric chart, Managing Indoor Climate Risks*, Fort Vredenburg, Yogyakarta, 21-25 oktober.
- 81 *T/RH/AH, Managing Indoor Climate Risks*, Fort Vredenburg, Yogyakarta, 21-25 oktober.
- 82 *Special: airco, Managing Indoor Climate Risks*, Fort Vredenburg, Yogyakarta, 21-25 oktober.
- 83 *Introduction building physics, Managing Indoor Climate Risks*, Fort Vredenburg, Yogyakarta, 21-25 oktober.
- 84 *Fundamentals Heat, Air, Moisture, Managing Indoor Climate Risks*, Fort Vredenburg, Yogyakarta, 21-25 oktober.
- 85 *Cost-benefit, Managing Indoor Climate Risks*, Fort Vredenburg, Yogyakarta, 21-25 oktober.
- 86 *Bouwfysica en materialen, Module 3: het museumgebouw*, Reinwardt Academie Amsterdam, 6 februari.
- 87 *Bouwfysica en materialen, Module 3: het museumgebouw*, Reinwardt Academie Amsterdam, 27 februari.
- 88 *Practicum Relatieve luchtvochtigheid*, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, 29 november.

Stegmeijer, E.S.

- 89 *Competitiveness of Innovative Architectural Design*, gastcollege voor 'Made in Holland-Dutch Creative Industries course', Erasmus University Rotterdam, 10 december.

Toebast, J.M.

- 90 *Boerderijtypen*, post-HBO-cursus Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg, Hogeschool Utrecht, Utrecht, 5 maart.

Vos, A.D.

- 91 *College Ondergang en wrakvorming van schepen*, Bachelorsprogramma 'Inleiding maritieme archeologie', Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, 9 oktober.

Vries, D.J. de

- 92 *Timber*, Introduction History of Construction, @MIT, Bk TU Delft, 14 maart en 10 oktober.
- 93 *(Bouw)historisch Onderzoek*, cursus Restauratie gemeente Amsterdam, 6 maart.
- 94 *Research and Documentation*, Introduction History of Construction, @MIT, Bk TU Delft, 6 juni en 19 december.
- 95 *Bouwhistorie in en om de Dom te Utrecht*, gastcollege E. Jansma

Universiteit Utrecht, 18 maart.

- 96 *Excursie boven de gewelven en op de daken van de Dom te Utrecht*, gastcollege bij E. Jansma Universiteit Utrecht, 13 maart.
- 97 *Huis en Erf*, bij Materiële Geschiedenis van de Middeleeuwen, gastcollege bij E. Bult en H. Janssen, Universiteit Leiden, 18 april.
- 98 *College materiaalkunde, Baksteen in Leiden*, tevens inleiding op excursie, Universiteit Leiden, 14 oktober.
- 99 *Werkcolleges, Een pand in Leiden*, Faculteit Archeologie, 1.11, 8.11, 15.11, 22.11, 29.11, 6.12 en 13.6.
- 100 *Boven op het dak* (met excursie), cursus Restauratie gemeente Amsterdam, oktober.
- 101 *Bouwhistorisch Onderzoek*, cursus Restauratie gemeente Amsterdam, 16 oktober.

Weerts, H.J.T.

- 102 *Holocene coastal landscape evolution – nature and man working together*, ARCHON cursus geo-archeologie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 3 april.
- 103 *Holocene coastal landscape evolution – nature and man working together*, ARCHON cursus geo-archeologie, gastcollege Rijksuniversiteit Groningen, 19 april.

Wei, W.

- 104 *Mechanische Eigenschappen und mechanische Prüfung von Werkstoffen*, college en practicum (1 dag), Hochschule für Technik und Wirtschaft (HTW) Berlin, Fachbereich Gestaltung, Master opleiding, 9 januari.
- 105 *Kritische Betrachtung von wissenschaftlichen Probereihen*, college en practicum over natuurwetenschappelijke onderzoeksplanning (1 dag), Hochschule für Technik und Wirtschaft (HTW) Berlin, Fachbereich Gestaltung, Master opleiding, 10 januari.
- 106 *Begeleiding/gastles Socratisch gesprek: Restauratie ethiek*, 4e jaars (senior) seminar, Faculteit Kunstgeschiedenis, Willamette University, Salem, Oregon, VS, 22 oktober.
- 107 *Materials science and the conservation of cultural heritage*, 3de jaar (junior) college materiaalkunde, Faculteit Werktuigbouwkunde, University of Portland, Portland, Oregon, VS, 23 oktober.
- 108 *Begeleiding/gastles Socratisch gesprek: Restauratie ethiek*, 4e jaars (senior) seminar Faculteit Kunstgeschiedenis, Lewis & Clark College, Portland, Oregon, VS, 24 oktober.
- 109 *Practicum - mechanische eigenschappen van materialen*, college en practicum (1 dag), Universiteit van Amsterdam, UvA Master 1, Conservering en Restauratie, december.

A close-up detail of a stained glass window. The central focus is a woman's profile, facing right, rendered in a reddish-brown hue. Her hair is intricately detailed with fine, white, wavy lines. She wears a necklace with several circular pendants. The background behind her is a textured, reddish-brown landscape with dark, silhouetted trees and foliage. The entire scene is framed by dark, leaded glass panes. In the upper left corner, a small section of another pane shows a blue, textured pattern. The lighting is dramatic, highlighting the textures and colors of the glass.

Detail van het gebrandschilderde
glas-in-loodraam 'De Herfst', J.L. Schilt
& F.S. Schilt-Geesink, 1949. collectie
RCE invnr. SZ14193. Onderwerp van een
lezing over kunst uit de periode van de
Wederopbouw.

C. Lezingen

Abrahamse, J.E.

- 1 *Stedenbouw en projectontwikkeling. De stad als publiek-private samenwerking*, symposium *De magie van de landschappen van de jaren '30*, Netwerk Historisch Cultuurlandschap, 8 februari, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- 2 *De optimale stad. Stadsontwikkeling van Amsterdam 1585-1700*, Vereniging voor Heemkennis Ons Amsterdam, De Bron, Hugo de Vrieslaan, Amsterdam, 18 maart.
- 3 *De paleogeografische ontwikkeling van het Amstelland tot de afdamming van de Amstel*, i.s.m. M.C. Kosian, H.J.T. Weerts & E. Schmitz, Symposium Rivierontwikkeling in relatie tot de ontginning van de venen in het gebied van Vecht en Amstel, jaar 0 tot 1200 AD, Institute for Geo and Bioarchaeology (IGBA), Vrije Universiteit, Amsterdam, 21 maart.
- 4 *De optimale stad. Amsterdam in de Gouden Eeuw*, De Rode Hoed, Amsterdam, 25 maart.
- 5 *De grote uitleg van Amsterdam. Stadsontwikkeling in de zeventiende eeuw*, Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG), kring Amsterdam, 27 maart.
- 6 *Dutch Architects in the Transvaal. Sytze Wierda, Klaas van Rijse, the Public Works Department and their influence on public building in the South African Republic*, ICOMOS, Museum Geelvinck-Hinlopen, Amsterdam, 10 april.
- 7 *Stad van de Gouden Eeuw. De grachtengordel als canon in de stadsontwikkeling 1600-1950*, Werkgroep voor de geschiedenis van de kartografie, Stadsarchief, gebouw De Bazel, Amsterdam 24 april.
- 8 *Amsterdam in de Gouden Eeuw*, Studievereniging Cheops, Faculteit Bouwkunde TU Eindhoven, Amsterdam, 5 mei.
- 9 *The Beemster Polder. Landscape Planning in the Dutch Golden Age*, Foundation for Landscape Studies, Beemster, 16 mei.
- 10 *Amsterdam Canals*, Foundation for Landscape Studies, Museum Geelvinck-Hinlopen, 19 mei 2013.
- 11 *Van Haarlemmerpoort tot Halfweg. Atlas van een stadsrandzone*, discussiemiddag 'Van poort tot poort', architectuurcentrum ARCAM, 21 mei.
- 12 *Image and structure. The changing face of early modern Amsterdam, The Image of the City Transformed, 15th-18th century*, Museum aan de Stroom, Antwerpen, 24 mei.
- 13 *Project Brettenatlas. Onderzoek naar de totstandkoming en de potenties van de Westradiaal Amsterdam*, Architectuurcentrum ABC, Gebouw Handelspoort, Haarlem, 28 mei.
- 14 *A City in the Making. The Changing Face of Early Modern Amsterdam*, Rietveldacademie/ Sandberg Instituut/ Amsterdam Museum, Castrum Peregrini, Amsterdam, 29 mei.
- 15 *Nut, schoonheid en profijt. De aanleg van de grachtengordel 1613-2013*, Gemeente Amsterdam, Doopsgezinde Kerk, Singel, Amsterdam, 6 juni.
- 16 *Ben Ingwersen, architect (1921-1996). Een veelzijdig modernist*, Van

Eesterengesprek #24, Van Eesteren Museum, Amsterdam, 12 juni.

- 17 *Grachtenstad en stegenstad. De tussenruimte van Amsterdam*, bij opening project *Tussenruimte*, Castrum Pellegrini, Amsterdam, 22 augustus.
- 18 *Structuur en beeld. Geschiedenis en architectonisch ontwerp in de historische binnenstad*, TU Delft faculteit Bouwkunde, Museum Geelvinck-Hinlopen, 7 september.
- 19 *Amsterdam Canal GIS. An analysis of early modern ground auction data*, Associazione Italiana di Storia Urbana (AISU) International Conference, Catania, i.s.m. M.C. Kosian, 13-14 september.
- 20 *Changing cities, changing maps*, i.s.m. M.C. Kosian, Associazione Italiana di Storia Urbana (AISU) International Conference, Catania, 13-14 september.
- 21 *400 jaar grachtengordel. Bloeiend hart of levend museum*, debat o.l.v. Xandra Schutte, Spui25, Amsterdam, 19 september.
- 22 *A game of vested interests. The founding and planning of Friedrichstadt as an example of urban practice in the Dutch Golden Age*, Arbeitskreis für Hausforschung, Jahrestagung, Aarhus, 1-4 oktober.
- 23 *Amsterdam als icoon van het vroegmoderne kapitalisme*, Symposium ter gelegenheid van het afscheid van Hilde de Boer als hoofd Ruimtelijk ontwerp van Stadsdeel Centrum, Bethaniënklooster, Amsterdam, 9 oktober.
- 24 *A City in the Making. Planning Early Modern Amsterdam*, symposium *Amsterdam's Canal District in Global Perspective*, Urban Studies, Universiteit van Amsterdam, De Duif, Amsterdam, 18 oktober.
- 25 *De grachten van Amsterdam*, Jeugduniversiteit in samenwerking met het Amsterdam Museum, 27 oktober.
- 26 *De grachtengordel in de derde Gouden Eeuw*, Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad, Museum Het Grachtenhuis, Amsterdam, 27 oktober.
- 27 *De grote uitleg van Amsterdam. Stadsontwikkeling in de zeventiende eeuw*, Gilde Amsterdam, Amsterdam Museum, 18 november.
- 28 *De optimale stad. Amsterdam in de Gouden Eeuw*, The Allied Circle, Doelenhotel, Amsterdam, 19 november.

Ankersmit, H.A.

- 29 *Beheersen van klimaatrisico's in bunkers*, Kleurplatform, 14 februari, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.

Baas, H.G.

- 30 *Erfgoed en energie*. Lunchlezing Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 19 februari.
- 31 *Welcome and introduction*, 30th Conference of the Aerial Archaeology Research Group (AARG), 26 september, Amersfoort.

- 32 *Levend Landschap*, Ruimtelijk Planoverleg provincie Utrecht. Bunnik, 3 oktober.
- 33 *De Geest uit de fles? Enkele conclusies en aandachtspunten voor verder onderzoek*, Netwerkdag Historisch Cultuurlandschap 2013: Geesten van Holland, ontginnings- en nederzettingsgeschiedenis van de Oude Duinen. Heiloo, 1 november.
- 34 *De toekomst van het Zeeuwse landschap – nieuwe opgaven & nieuwe coalities*, Symposium Het Zeeuwse landschap in beweging – Op weg naar 2040. Middelburg, 22 november.

Bazelmans, J.G.A.

- 35 *Erf-goed: waarde in meervoud*, Presentatie provinciale subsidieregeling voor monumenten, Deventer, 17 januari.
- 36 *Maatschappelijke verbreding waardering erfgoed*, Erfgoed: van wie, voor wie?, KNAW en Boekman, Amsterdam, 17 mei.
- 37 *Noem mij bij naam* (over de relatie tussen windmolens en windturbines), Tijwisselaar, Waddenacademie en Programma Rijke Waddenzee, Marum, 30 mei.
- 38 *Openingswoord KNAW/NWO symposium over monumentale interieurs*, Amsterdam, 31 mei.
- 39 *Ruilen om te verhalen; verhalen om te ruilen. Een antropologische kijk op uitwisseling*, Oerol, Midsland, 21 juni.
- 40 *Die holländische Windmühle: Die Entstehungsgeschichte einer holländischen Ikone*, Rungholttag, Pellworm (BRD), 23 augustus.
- 41 *Marktwerving en archeologie*, Boekman-stichting, Aanbieding Boekman 96, Amsterdam, 12 september.
- 42 *Hoe een Europees fenomeen een icoon van Nederland werd*, Opening molen De Nagtegaal, Middenbeemster, 4 oktober.
- 43 *How a European phenomenon became an icon of the Netherlands: the Dutch windmill*, Icomos Protecting Deltas, Vrouwenpolder, 24 september.
- 44 *Avoiding sloppy science. Some simple methodological considerations relating to numismatics and archaeology*, Geldmuseum, symposium over muntendatabases, Utrecht, 1 oktober.

Berg, K.J. van den

- 45 *Issues in Contemporary Oil Paint*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, internationaal symposium in Amersfoort, 26 maart.
- 46 *Introduction to the Symposium – The 20th Century Oil Paint Project*, Symposium *Issues in Contemporary Oil Paint*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 28 en 29 maart.

Bergevoet, F.W.H.

- 47 *Erfgoedmonitor*, AO-dag Drenthe, 17 oktober.
- 48 *Erfgoedmonitor*, AO-dag Zeeland, 24 oktober.
- 49 *Erfgoedmonitor*, AO-dag Noord-Holland, 31 oktober.

- 50 *Erfgoedmonitor*, AO-dag Utrecht, 5 november.
- 51 *Erfgoedmonitor*, Nationaal Monumentencongres, Tilburg, 14 november.

Bommel, M.R. van

- 52 *Wood is more than blue...* (poster) Symposium Kleurenvisie, i.s.m. A. Hartl, A. N. Proaño Gaibor & R. Hofmann-de Keijzer, 31 januari.
- 53 *Evaluation between UHPLC and HPLC analytical methods for characterizing natural dyestuffs* (Poster), i.s.m. A. Serrano & J. Hallett, HPLC-2013.
- 54 *Kleurrijk onderzoek: Ontwikkelingen in kleurstofonderzoek*, KNVC & CHG bijeenkomst: De bijdrage van chemisch onderzoek aan de kunst, Brussel, België, 8 november.

Bouwmeester, H.M.P.

- 55 *Dutch Utopia. Some thoughts about town development in the Netherlands (1200-1800)*, Urban Variation, Gothenburg, 19 februari.
- 56 *Archeologie en bouwhistorie: een gelukkig huwelijk tussen twee disciplines*, Reuwendagen, Groningen, 16 november.
- 57 *Conclusion of the conference*, Workshop The Urban Graveyard. The Low Countries in a European perspective, Amersfoort, 13 december.

Brake-Baldock, K.E. te

- 58 *International Network for the Conservation of Contemporary Art*, The Australian Institute for the Conservation of Cultural Material (AICCM) 2013 Conference, Adelaide, Australië, 23 oktober. Presentatie voorgelezen door Anne Carter, restorator Queensland Art Gallery/Gallery of Modern Art.

Brinkkemper, O.

- 59 *De kruidentuin van het Openluchtmuseum en archeobotanie*, Openluchtmuseum Arnhem (t.b.v. de rondleiders), 17 april.
- 60 *What's for dinner. Food in the coastal area of the northern Netherlands in the Late Neolithic*, International Workgroup for Palaeoethnobotany, Thessaloniki, Griekenland, 21 juni.
- 61 *De steentijdschatkist van Noord-Holland geopend; drie vergeten opgravingen van de Enkelgrafcultuur*, Amersfoort, 5 december.

Brokerhof, A.W.

- 62 *Assessing and managing pest risks in collections*. Keynote tijdens de International Conference on IPM in Museums, Archives and Historic houses, Kunsthistorisches Museum, Vienna, 5-7 Juni.
- 63 *Tien generieke schadefactoren*, tijdens het symposium Behoud van Binnen – Preventieve conservering van interieurs, Theater Tuschinski, Amsterdam, 9 oktober.
- 64 *Risk management in collection care*. Keynote tijdens het

Samplingsforum, Swedish National Heritage Board, Varmlands museum, Karlstad, 21-22 november.

Crijns, B.E.

- 65 *Facelift of veroudering, Hoe om te gaan met kleur en schilderijen tijdens restauraties?* Restauratiebeurs, Den Bosch, 20 april.
- 66 *Wetenschappen in het schilderen en konterfeiten van marmer en hout: de kladschilder aan het werk, Sectiedag Ontwikkelingen in het kunsttechnologisch onderzoek naar de atelierpraktijk, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort 11 december.*

Deeben, J.H.C.

- 67 *Archaeological analysis of the Rijckholt flint mines surface areas, i.s.m. J. Orbons & J.W. de Kort, 10th International Conference on Archaeological Prospection 2013, Austrian Academy of Science, Vienna may 29th – june 2nd.*

Diepenhorst, W.

- 68 *Het Peter Gerritsz-orgel van de Nicolaïkerk Utrecht, Symposium Het Orgelpark Amsterdam, 6-8 juni.*

Doesburg, J. van

- 69 *Towering ambition. Spatial distribution and function of medieval towerhouses in the Dutch central river area, Tower IV congress, Amersfoort, 17-18 augustus.*
- 70 *Water, wind and horse power. The importance of milling in the Middle Ages an Early Modern period, Ruralia-congress, Slowakije, 9-14 september.*
- 71 *Tuinarcheologie in Nederland. Een onontgonnen gebied?!, Platform groen Erfgoed, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 2 oktober.*
- 72 *Van onder op: over 'woontorens' en archeologie, Platform bouwhistorie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 18 december.*

Eikema Hommes, M.H. van

- 73 *De Oranjezaal in Huis ten Bosch. Een zaal uit loutere liefde. Maand van de Geschiedenis, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 22 oktober.*
- 74 *Een triomfstoet belicht. De Oranjezaal als betekenisvol trompe l'oeil. Een zaal uit loutere liefde: Amalia's ambities in de Oranjezaal van Huis ten Bosch, Stedelijk Museum Het Prinsenhof, Delft, 16 oktober.*
- 75 *Revealing hidden paint layers with Scanning Macro X-ray-Fluorescence Spectrometry: Two case studies from Govert Flinck, i.s.m. M. Alfeld, G. Tauber, J. Pedroso, J. Dik & K. Janssens, Technart 2013. Analytical Spectroscopy in Art and Archaeology at the Rijksmuseum Amsterdam, 23-26 september.*

- 76 *The Triumphal Procession of Andries Warmpjes in the Hofkeshuis. A little known manner of painting brought to light, i.s.m. P. Bakker, K. Keune, I. Verslype, T. van Run, R. Jongsma & M. Steemers, Painting Techniques, History, Materials and Studio Practice: International Symposium on Painting Techniques, Rijksmuseum, Amsterdam, 18-20 september.*

- 77 *Discoveries during the technical investigation of a tripartite ceiling painting by Gerard de Lairese: A political statement before and during the 'Disaster Year' 1672, i.s.m. T. van Run, J. Pedroso, Katrien Keune, M. den Leeuw, I. de Jongh & A. Wallert, Painting Techniques, History, Materials and Studio Practice: International Symposium on Painting Techniques, Rijksmuseum, Amsterdam, 18-20 september.*

- 78 *De rijke schilder Kunstige beeldtaal in de Oranjezaal, Huygens Tentoonstelling, Grote Kerk, Den Haag, 17 augustus.*

- 79 *A Mobile Instrument for in situ Scanning Macro-XRF Investigation of Historical Paintings: Case Studies from Rembrandt pupil Govert Flinck, i.s.m. M. Alfeld, G. Tauber, J. Pedroso, J. Dik & Koen Janssens, The Synchrotron Light Cultural Heritage Workshop, Stockholm September 3-4.*

- 80 *Het Hofkeshuis in Almelo: een uitzonderlijke geschilderde kamer uit de late 18e eeuw, 'Geschilderde kamers' van alle kanten belicht. Geïntegreerd materiaaltechnisch, stilistisch en historisch onderzoek naar zeventiende- en achttiende-eeuwse Nederlandse geschilderde ensembles. Amsterdam 31 mei.*

- 81 *Ontdekkingen bij het materiaaltechnisch onderzoek aan Gerard de Lairese Allegorie op de Vrijheid (1672): drie plafondschilderingen, zes voorstellingen, 'Geschilderde kamers' van alle kanten belicht. Geïntegreerd materiaaltechnisch, stilistisch en historisch onderzoek naar zeventiende- en achttiende-eeuwse Nederlandse geschilderde ensembles. Amsterdam, 31 mei.*

- 82 *Jordaens in the Amsterdam town hall. The production of large scale canvasses in the master's later years, i.s.m. E. Froment, Reframing Jordaens: Origin – Transformation – Conservation, Kassel, 6-7 mei.*

Geldof, M.

- 83 *Van Gogh's Dutch picture supports, i.s.m. Devi Ormond, Symposium Van Gogh's studio practice in context, Amsterdam, 24-26 juni.*
- 84 *Van Gogh's Cobalt blue, posterpresentatie i.s.m. L. Steyn, Symposium Van Gogh's studio practice in context, Amsterdam, 24-26 juni.*
- 85 *Studie naar kobalt, publiekslezing bij evenement 'Ontmoet de Onderzoeker', Van Gogh Museum, Amsterdam, 7 september.*

Groenewoudt, B.J.

- 86 *Charcoal as a Proxy for Reconstructing Late Prehistoric and Early Historic Landscape Dynamics and Settlement Mobility, CAU Open Workshop,*

Kiel, Germany: Socio-Environmental Dynamics over the last 12,000 Years: The Creation of Landscape, 16 april.

- 87 *Planned late medieval agricultural intensification in the urban countryside* (IJssel valley, the Netherlands), RURALIA X, Smolenice, Slovakia, 11 september.
- 88 *De archeologie van wallen in Nederland*, Veldwerkplaats Bosschap: Landschappelijke wallen, beheer en gebruik, vroeger en nu, 2 december.

Groot, S. de

- 89 *Vervolgonderzoek naar de degradatie van nylon*, SBMK plastics dag, Nylon, Materia Inspiration Center Amsterdam, 21 februari.
- 90 *On site research on 'The Beanery' by Edward Kienholz with portable Fibre Optics Raman Spectroscopy*, New techniques for the non-invasive investigation of the surface and subsurface structure of heritage objects (- 6/26/2013), CHARISMA bijeenkomst, Torun, Polen, 25 juni.
- 91 *Plastics in Modern and Contemporary Art Research*, COAST summer course, Hogeschool Arnhem Nijmegen, Nijmegen, 20 augustus.
- 92 *Is het wat erop staat? Identificatie van plastic verpakkingsmateriaal met behulp van FTIR*, SBMK Kunststofdag, Alledaagse degradeerbare plastics, Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 26 september.
- 93 *Discolouration of Plastic Objects: Investigation into composition using various analytical techniques*, Future Talks 013, Lectures and Workshops on Technology and Conservation of Modern Materials in Design, Die Neue Sammlung, München, Duitsland, 24 oktober.
- 94 *The influence of the environment and stress on the degradation of nylon tights used in 'Garden of Delight' a work of art by Madeleine Berkhemer*, 9th North American Textile Conservation Conference, Conserving Modernity: The Articulation of Innovation, San Francisco, California, 14 november.

Groot, T. de

- 95 *Er was eens een Romeinse weg....* LGOG Kring Maas en Niers, Gennep, 28 februari.
- 96 *Lower German Limes. State of the nomination process*, Bratislava-group meeting, Belgrado, 18 april.

Hartog, S.V.

- 97 *Op de museale weegschaal*, presentatie t.b.v. delegatie Noorse museale collega's (op verzoek van Rijksmuseum), Amsterdam, 1 oktober.

Heiden, M. van der

- 98 *Het archeologische onderzoek aan de molen de Nachtegaal*, Historisch Genootschap Beemster, 14 november.

Hermans, D.B.M.

- 99 *50 jaar kastelenonderzoek in Nederland*, i.s.m. W. Landewé, Symposium 'Nieuwe beelden van de adel. Multidisciplinair adelsonderzoek in de laatste decennia', Zwolle, 24 mei.
- 100 *Towerhouse or towercastle? Questions about the name, the function and the typology*, Symposium 'The Problematical 'Towerhouse'', Amersfoort, 17 augustus.
- 101 *Aborte in Bezug auf Wohntürme*, Symposium 'Das 'stille Örtchen'. Fäkalien und ihre Entsorgung im Mittelalter', Oberfell, 16 november.
- 102 *Families en woontorens aan de Langbroeker- en Jutfaserwetering*, Studiedag Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed & Stichting Bouwhistorie Nederland, Amersfoort, 18 december.

Hof, J. van 't

- 103 *Introduction Action Programme Rome*, JPI Cultural Heritage, 19-21 maart.
- 104 *Living green, living heritage* Delft, LivingGreen/ENVIREO, 19 april.
- 105 *Cultural Heritage and Sustainability: Innovation, Lessons Learnt and Behavior* München, SB13 Implementing Sustainability – Barriers and Chances, 26 april.
- 106 *Duurzaam erfgoed. Presentatie RCE-programma* Amersfoort, 16 juli.
- 107 *JPI, van interactie naar implementatie* Den Haag, Nationale Onderzoeksraad Erfgoed, 26 september.
- 108 *Inleiding en dagvoorzitterschap* Amsterdam, symposium Behoud van Binnen, 9 oktober.
- 109 *Joint Programming Initiative on Cultural Heritage*, Amsterdam, Dutch Culture, 27 november.

Huisman, G.G.H.

- 110 *Socialistisch getint glas in lood. De symboliek en achtergronden van Hildo Kropramen*, Lunchlezing Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, naar aanleiding van het artikel in Vormen uit vuur over Hildo Krop, Amersfoort, 2 juli.
- 111 *Wederopbouwkunst uit de Rijkscollectie in de vitrines in de hal van de RCE*, Snapshot sector Kennis Roerend, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 17 september.
- 112 *Wederopbouwkunst uit de Rijkscollectie in de vitrines in de hal van de RCE*, Lunchlezing Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 1 oktober.
- 113 *The reinstallation of stained-glass windows in interior architectural settings in the Low Countries: selected case studies*, lezing Corpus Vitrearum-ICOMOS Joint Conference, Amsterdam, 8 oktober.

Huisman, D.J.

- 114 *Monitoring archaeology*, EAC congress Butrint, Albanië, 21 maart.

- 115 *A question of scales*, New views on the mesolithic – neolithic transition in Swifterbant and the Low Countries, Universiteit Kiel, 22 april.
- 116 *A question of scales*, i.s.m. D. Ngan – Tillard, M. Tensen F.J. Laarman, & D.C.M. Raemaekers, Developing International Geoarchaeology congress Basel, 8 september.
- 117 *Plinius en poep*, i.s.m. B.J.H. van Os & I. Joosten, Terpercentrum Universiteit Groningen, 30 oktober.
- 118 *Wat maakt een terp (stuk)?*, Reuvensdagen, sessie Terpen & Wierden, 16 november.
- Hummelen, Y.C.M.**
- 119 *17 up? The unexpected episode since 1996 in the biography of 3 Contemporary Artworks investigated during the Modern Art: Who Cares? Project (1996)*, Symposium *Fail Better*, Deutsche Restauratoren Verband, Hamburger Kunsthalle, 6 – 8 december.
- Hunen, M. van**
- 120 *Houvast op de steiger*, NvMz-TNO studiedag Resultaatgericht restaureren, Delft, 20 maart.
- 121 *Nieuw leidendak op Hubertus: volgens norm of Berlage?*, Kennisbijeenkomst voor opdrachtgevers georganiseerd door De Federatie Het Behouden Huis en de stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM), Amersfoort, 24 april.
- 122 *Historic masonry: Properties and performances*, Charisma Itinerant Course on Stone Conservation (III), Amsterdam, 28 mei.
- 123 *Kathodische Bescherming en behoud van betonnen monumenten*, presentatie en paneldiscussie tijdens studiemiddag Kathodische Bescherming van Beton, KB-kenniscentrum, Delft, 5 juni.
- 124 *Instandhouding van historische metalen*, Erfgoed in de praktijk, cursus Actualiteit & Ontwikkeling Gelderland, Erfgoedacademie, Voorden, 8 oktober.
- 125 *Lassen van klokken onderzocht*, symposium Luidklokken, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 8 november.
- 126 *Restauratie-ethiek Beoordelingsrichtlijn*, ERM studiemiddag nieuwe BRL Onderhoud & Restauratie, Amersfoort, 20 november.
- 127 *Hoe het Rijk eigenaren van monumenten wil ondersteunen bij het maken van keuzes*, ERM Kennis- en discussiebijeenkomst Ervaringen en dilemma's bij restaureren, Den Haag, 28 november.
- Jansma, E.**
- 128 *Hiding and showing information: the challenges of combining scientific data from the public and private domain*, SURF Research and Innovation Event 2013, Den Haag, 28 februari.
- 129 *How to write and defend an NWO grant application*, Nederlandse Onderzoeksschool voor Archeologie (ARCHON), Amersfoort, 22 maart.
- 130 *Towards sustainability in dendroarchaeology*, Symposium DENDRO -Chronologie, -Typologie, -Ökologie, Hemmenhofen (CH), 4 oktober.
- 131 *Connecting our tree-ring data: the preservation, linkage and reuse of tree-ring data from the cultural and natural heritage*, internationale workshop dendrochronologie, Luik, 15 november.
- Joosten, C.**
- 132 *Iron nails in Roman ships* lezing 19th annual meeting van European Association of Archaeologists in Pilsen, 8 september.
- 133 *Spijkers in Romeinse schepen*, tripartite lezing, Amsterdam, 5 november.
- Keijzer, M. de**
- 134 *Pigmenten: hun geschiedenis, eigenschappen en toepassingen*, Stichting Nationaal Restauratie Centrum, Groningen, 11 januari.
- 135 *Indigo Carmine: Understanding of a problematic blue dye*, Tripartite, Veiligheidsinstituut, Amsterdam, 17 januari.
- 136 *The Delight of Modern Pigment Creations*, Congres Issues in contemporary oil paint, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 28 maart.
- 137 *SNAPSHOT: The Cadmium Pigments*, Sectoroverleg, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 17 september.
- 138 *De geschiedenis van de vroeg synthetische organische kleurstoffen, mannen met snorren en baarden*, Van Goghmuseum, Amsterdam, 22 september.
- 139 *Feeling blue?, dye red!, The early synthetic organic dyes: the first substantive cotton dyes*, 32nd Dyes in History and Archaeology Congress, La Rochelle, Frankrijk, 3 oktober.
- Kleijn, H.C.M.**
- 140 *Blue Shield in Context. Bescherming van Erfgoed bij calamiteiten*, Lezing ICOMOS, Amsterdam, 15 mei.
- 141 *Militaire betrokkenheid bij het veiligstellen van Cultureel erfgoed*. Duopresentatie met R.H.E. Gooren, Lunchlezing, 17 september.
- 142 *De RCE en informatie over historische boerderijen*. Lezing Dag van de historische boerderij-informatie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 13 december.
- 143 *Torenhoge verwachtingen*, inleiding studiedag Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, i.s.m. Stichting Bouwhistorie Nederland, Amersfoort, 18 december.

Koehler, L.

- 144 *Research and conservation work on the Hoekman, a figurehead from a 17th century shipwreck*, WOAM conference, Istanbul, 13-17 mei.
- 145 *Onderzoek en conservering van de Hoekman, een beeld uit een 17e eeuwse scheepswrak*, Reuvensdagen, Groningen, 16 november.

Koldewij, E.F.:

- 146 *Keukens in monumenten: ruimtes om te (laten) koken, beleven of herinneren*, Studiedag 'De Keuken', Stichting Het Nederlands Interieur – Vereniging Hendrick de Keyser, Haarlem, 22 maart.
- 147 *Oud-Amelisweerd: een uniek interieur in een bijzondere Nederlandse buitenplaats*, studiedag Historische Interieurs, Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, Universiteit Gent, België, 17 mei.
- 148 *De kern van kastelen en buitenplaatsen. De positie van interieurs en interieur-onderzoek in het Nederlandse erfgoedveld*, Symposium 'Nieuwe Beelden van de Adel. Het multidisciplinaire adelsonderzoek in de laatste decennia', Stichting Werkgroep Adelsgeschiedenis, Zwolle, 24 mei.
- 149 *Bijzondere interieurs worden nog altijd bedreigd, zelfs die met kostbare 18de-eeuwse geschilderde kamerbehangsels*, Onderzoeksdag 'Geschilderde kamers' van alle kanten belicht. Geïntegreerd materiaaltechnisch, stilistisch en historisch onderzoek naar zeventiende- en achttiende-eeuwse Nederlandse geschilderde ensembles, Het Trippenhuys, Amsterdam, 31 mei.
- 150 *Het Interieurplatform*, i.s.m. H.G. Schuit, Management conferentie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 4 juni.
- 151 *Observations on the (Venetian) cultural context of the Simonini gilt-leather hangings at Knowsley*, Roundtable conservation seminar Simonini gilt-leather paintings, Knowsley Hall (VK), 14 juni.
- 152 *Heritage interiors and the challenges of the first decennia of the 21th century*, World Interiors Meeting 2013 (keynote lecture), Amsterdam, 6 september.
- 153 *De diversiteit van interieurinventarisaties themabijeenkomst Interieurinventarisaties: Wat doe je wel, wat niet? Welke rol voor laptop, fototoestel of pen & papier?*, studiedag Stichting Interieurs in Fryslân, Tresoar, Leeuwarden, 1 november.
- 154 *Church interiors: ensembles for church and society*, i.s.m. A. Reinstra, seminar Movable Religious Heritage, Utrecht, 4 november.
- 155 *De betekenis van behang bij bouw- en interieurhistorisch onderzoek*, Studiemiddag Bouwhistorie, Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland, Middelburg, 6 november.
- 156 *De meerwaarde en betekenis van het geheel: gebouwen, interieurs en*

objecten, symposium 'Ensemble en samenhang in wereldlijke en kerkelijke interieurs', Ottema-Kingma Stichting i.s.m. afdeling Kunstgeschiedenis, Radboud Universiteit Nijmegen, 8 november.

- 157 *Gilt Leather and the European Challenge: Joint Programming Initiative Cultural Heritage*, Expert meeting Gilt Leather Conservation, Stichting Restauratie Atelier Limburg, Maastricht, 20 november.

Kooij, B.H.J.N.

- 158 *Het Grote Boerderijenboek, achtergrond en inhoud*, Nyenrode te Breukelen, 12 juni.

Kosian, M.C.

- 159 *De paleogeografische ontwikkeling van het Amstelland tot de afdamming van de Amstel*, i.s.m. J.E. Abrahamse, H. Weerts & E. Schmitz, Symposium Rivierontwikkeling in relatie tot de ontginning van de venen in het gebied van Vecht en Amstel, jaar 0 tot 1200 AD, Institute for Geo and Bioarchaeology (IGBA), Vrije Universiteit, Amsterdam, 21 maart.
- 160 *Amsterdam Canal GIS. An analysis of early modern ground auction data*, Associazione Italiana di Storia Urbana (AISU) International Conference, Catania, i.s.m. J.E. Abrahamse, 13-14 september.
- 161 *Changing cities, changing maps*, i.s.m. J.E. Abrahamse, Associazione Italiana di Storia Urbana (AISU) International Conference, Catania, 13-14 september.
- 162 *Historische en hoogtemodellen voor TopSites*, Lezingencyclus Lopend Onderzoek, Amersfoort, 3 oktober.
- 163 *Maritiem Landschap. Een integrale benadering*, Poject Visie Erfgoed en Ruimte, Lauwersoog, 20 november.
- 164 *Reconstructing Europes woodlands*, DCCD Meeting, Amersfoort, 21 februari.
- 165 *Tracing the European Timber Trade*, DCCD Meeting, Amersfoort, 26 september.
- 166 *De paleogeografische ontwikkeling van het Amstelland tot de afdamming van de Amstel*, Symposium Rivierontwikkeling in relatie tot de ontginning van de venen in het gebied van Vecht en Amstel, jaar 0 tot 1200 AD, Institute for Geo and Bioarchaeology (IGBA), i.s.m. met H.J.T. Weerts, J.E. Abrahamse & E. Schmitz, Vrije Universiteit, Amsterdam, 21 maart.

Kuipers, M.C.

- 167 *Van Nellefabriek, Werelderfgoed?!*, lezing bij aanbieding van het nominatiedossier van de Van Nellefabriek als Werelderfgoed aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Van Nellefabriek, Rotterdam, 24 januari.
- 168 *Modern Heritage - Identification, Assessment and Interpretation*,

- position paper voor internationaal colloquium 'Conserving Modern Architecture: Assessing the current state of practice to advance the field', The Getty Conservation Institute, Los Angeles, 6 maart.
- 169 *Monumenten van de prille welvaartsstaat (1958-1965)*, lezing bij de presentatie van het gelijknamige Selectievoorstel Beschermingsprogramma. Wederopbouw 1959 - 1965 aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Evoluon, Eindhoven, 18 maart.
- 170 *Schoonheid. Kracht en kwetsbaarheid van gebouwd erfgoed*, introductielesing voor vakseminar Grondslagen Waardering en Monumentenwet, RCE, Amersfoort, 19 maart.
- 171 *Inheriting Optimism. Valuation and preservation of post war architecture*, avondlezing Vrije Universiteit Brussel, Brussel, 21 maart.
- 172 *A Cultural-Historical Atlas of Shared Heritage at Moscow: Leforotovo Park*, lezing in Russische Technische Bibliotheek, Moskou, 24 mei.
- 173 *Mapping Bidloo's Horticultural Heritage at Moscow, Leforotovopark*, lezing voor het 5de wetenschappelijk congres van Petrinische Steden, Peter en Paulfort, Sint Petersburg, 9 juni.
- 174 Het oeuvre van ir. J.J.M. Vegter, lezing bij gelijknamige boekpresentatie, Tresoar, Leeuwarden, 19 juni.
- 175 *Into 5 Sweets, Cultural Historic background and materials of five bridge control houses at Amsterdam*, gastlezing voor internationale ontwerpstudio Reuse of Six Sweets (met S. Fischer) o.l.v. Sascha Glasl en Beata Labuhn (Space&Matter), Arcam, Amsterdam, 9 juli.
- 176 *Short introduction on the Shared Cultural Heritage programme of the Netherlands and Russia*, voordracht in de Russische Technische Bibliotheek, Moskou, 2 oktober.
- 177 *Valorization of Built Heritage in the Netherlands*, ArtPlay, Moskou, 4 oktober.
- 178 *Van Nellefabriek: Historical Overview*, lezing in kader technische evaluatiemissie Werelderfgoednominatie ICOMOS, tearoom Van Nellefabriek, Rotterdam, 15 oktober.
- 179 *Van Nellefabriek, Werelderfgoed?!, het nominatieproces*, lezing voor de Gispens Erfgoeddag, Van Nellefabriek, Rotterdam, 2 november.
- 180 *Culturele Draagkracht?*, introductielesing onderzoeksseminar Culturele Draagkracht. Op zoek naar de tolerantie voor verandering bij gebouwd erfgoed, Faculteit Bouwkunde, Technische Universiteit Delft, Delft, 29 november.
- Lascaris, M.A.**
- 181 *Dijken in het lage land*, AWN Landelijke Werkgroep Archeologie Onder Water, De Meern, 26 januari.
- 182 *Relics of early water management 100 BC-300 AD along the North Sea coast. A geographical distribution that does not make sense*. IGBA, Vrije Universiteit Amsterdam, 28 februari.
- 183 *Presentatie van Een Toekomst voor dijken*, lunchlezing Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 6 augustus.
- 184 *Kenniskaart Archeologie: Verstoringen in kaart*, Convent van Gemeentearcheologen, Den Haag, 1 oktober.
- 185 *Een toekomst voor dijken*, Unie van Waterschappen, Werkgroep waterkeringen, Amersfoort, 18 oktober.
- 186 *Watergerelateerd erfgoed bij uitstek: Een toekomst voor dijken*, Netwerkbijeenkomst Erfgoed en Ruimte, Amersfoort, 29 oktober.
- 187 *Een toekomst voor dijken: handreiking voor iconen van het Nederlands landschap*, Regionale netwerkbijeenkomst Rivierenland, Asperen, 5 november.
- 188 *Het RCE project Verstoringen in Kaart*, Reuvensdagen, 16 november.
- Lauwerier, R.C.G.M.**
- 189 *Verbeteracties archeologie: aanleiding en achtergrond*, bijeenkomst partners archeologie 'Verbeteracties Archeologie; opdrachtverlening, Kenniskaart Archeologie, Algemene Ledenvergadering Convent van Gemeentelijke Archeologen in Nederland, Den Haag, 1 oktober.
- 190 *De wereld achter getallen*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 29 oktober.
- 191 *Een Kenniskaart voor de toekomst*, sessie 'Archeologie 2020', 43ste Reuvensdagen, Groningen, 15/16 november.
- Leijen, W.C. van**
- 192 *De Nieuwe DICE*, themadag Art Conservation 'Salvage en onderhoud van kunst', 21 maart.
- 193 *Procedure 11 Risicobeheer: hoe pas ik deze procedure toe in mijn museum?*, workshop Spectrum, 1 mei.
- 194 *DICE*, workshop *de Museumbrief – samen werken, samen sterker*, Museumcongres, 's-Hertogenbosch, 4 oktober.
- 195 *Database Incidenten Cultureel Erfgoed*, informatiebijeenkomst Museumregister, Stadsarchief Rotterdam, 24 oktober.
- 196 *Database Incidenten Cultural Heritage*, presentatie ICOM, Parijs, 15 november.
- Lensvelt, N.H.**
- 197 *De waarden van groen erfgoed*, Erfgoedhuis Zuid-Holland, Delft, 10 december.
- Ligterink, F.J.**
- 198 *Analytisch onderzoek: Moet alles wat kan?*, presentatie gehouden voor Restauratoren Nederland, i.s.m. L. Megens, Amsterdam, 23 april.
- 199 *Analytisch onderzoek RCE*, lezing met rondleidingen door

RCE laboratorium voor Restauratoren Nederland, i.s.m. L. Megens, Amsterdam, 1 oktober.

- 200 *Luchtzuivering, nodig of niet?*, Parallelsessie op het Metamorfoze Symposium 'Wij houden van papier', i.s.m. G. de Bruin, H. Porck & G. Di Pietro, Den Haag, 14 november.
- 201 *Waar blijft de portable microfader?*, presentatie op het Metamorfoze Symposium 'Wij houden van papier', i.s.m. J.G. Neevel, A.W. Brokerhof & G. de Bruin, Den Haag, 14 november.
- 202 *Ontzuren - Welke pH waarde is reden tot zorg?*, Presentatie op het Metamorfoze Symposium 'Wij houden van papier', i.s.m. H. Porck & G. Di Pietro, Den Haag, 14 november.

Luger, T.

- 203 *Op de museale weegschaal*, presentatie in werkgroep Museumbestel, Ministerie van OCW, Den Haag, 11 maart.
- 204 *De rol van het publiek bij collectievorming en -waardering*, studiemiddag NMV-sectie Collecties, 'NU in het museum: het verzamelen van hedendaags erfgoed.' Rotterdam Museum, 18 april.
- 205 *Cultural value assessment: challenges and opportunities*, seminar on movable religious heritage, Future for Religious Heritage, Museum het Catharijne Convent en de Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed, 4 & 5 november.
- 206 *Recent developments in value assessment in the Netherlands*, werkbezoek delegatie Noorse en Estse museumprofessionals in het kader van het project Disposal/deaccessioning of museum collections, Rijswijk, 7 november.

Megens, L.

- 207 *De archeologie van verflagen op de mummiekisten van Bab el-Gasus*, Rijksmuseum van Oudheden, Leiden. 4 juni.
- 208 *Van Gogh op het spoor – vreemde scheuren, subtiele glansverschillen en merkwaardige verfstreken ontcijferd*, zondaglezing in het Van Goghmuseum, Amsterdam, i.s.m. B. Reissland, 29 september.
- 209 *Van Gogh's palet*, lezingenochtend 'Ontmoet de onderzoeker' in het Van Gogh Museum, Amsterdam, 7 september.

Morelissen, R.

- 210 *Public Art – Developing a Roadmap for Management and Conservation*, ICOM-CC Working Group Glass and Ceramics Interim Meeting and Forum of the International Scientific Committee for the Conservation of Stained Glass (Corpus Vitrearum-ICOMOS), Amsterdam, 7-10 oktober.

Neevel, J.G.

- 211 *De Inkten van van Gogh*, lezing gegeven in het kader van het programma 'Ontmoet de onderzoeker' bij het Van Gogh

Museum, Amsterdam, 9 september.

Nienhuis, J.

- 212 *White layers on bronze tell a story about tin*, i.s.m. o.a. I. Joosten, poster op congres ICOM-CC WG Metal 2013 Edinburgh, 17-20 september.
- 213 *Buried Bronze from an extraordinary burial mound*, lunchcolloquium TU Delft, afdeling Materials Science & Engineering, Delft, 24 oktober.

Nientker, J.

- 214 *Sails from the freezer*, WOAM Istanbul, Turkije, 13-17 mei.

Nuijten, J.M.M.

- 215 *DICE, Database of Incidents in Cultural Heritage*, Posterpresentatie op Seminar Movable Religious Heritage, Catharijneconvent Utrecht, 4 november.

Os, B.J.H. van

- 216 *Stained Window Glass from the Early Cistercian Monastery of Klaarkamp near Rinsumageest (the Netherlands) - Composition, Degradation and Microstructure*, i.s.m. R. Verhagen, C. Joosten, J. Kniep, D.J. Huisman & J. van Doesburg, posterpresentatie tijdens Recent advances in glass, stained-glass, and ceramics conservation, ICOM-CC Glass and Ceramics Working Group Interim Meeting and Forum of the International Scientific Committee for the Conservation of Stained Glass (Corpus Vitrearum-ICOMOS), Amsterdam, 7-10 oktober.

Pennock, J.B.

- 217 *Cultureel Erfgoed in het Regionaal Risicoprofiel*, slotbijeenkomst 'Ons Erfgoed Veilig! - Netwerkaanpak Veiligheidszorg Fryslân', 21 januari.
- 218 *Bijeenkomst ICOM België 'Museum Policy Talk: Aspecten van museumbeleid in een internationaal perspectief'*: welkomstwoord namens President ICOM, presentatie *Museum Security internationaal*, en debatleider thema 'Museum Policy', Antwerpen, 22 februari.

Polman, M.G.

- 219 *De kleuren van het nieuwe bouwen. Materialisering van een ideaal*, in LET's MEET! Kleurcongres over kleur in de buitenruimte, Stichting Kleurenvisie, het Nederlands platform voor kleur in samenwerking met Stichting Kleur Buiten, Arnhem, 21 maart.
- 220 *Sens de la couleur dans les constructions sociales à l'époque Moderne en Hollande: l'exemple de Drachten par Theo Van Doesburg (The meaning of colour in social buildings during the Modern era in Holland: the example of Drachten by Theo Van*

Doesburg), Colloque international, Couleurs et matières du bâti collectif en Europe: entre uniformité, diversité et démarches participatives (International Symposium, Colours and materials of collective buildings in Europe: from uniformity to diversity and participatory approaches), Approches contemporaines de la création et de la réflexion artistique ACCRA, Faculté des Arts, Université de Strasbourg, Straatsburg, 11 april.

- 221 *Sophie Täuber-Arp, Hans Arp, Theo van Doesburg: Café de L'Aubette in Strassburg, 1926/28*, 'Tag der Farbe Berlin. Farbe als Raumerlebnis. Künstlerische Farb- und Raumkonzepte des 20. Jahrhunderts', Haus der Farbe, Berlin, 19 april.
- 222 *Van Nelle. The stratification of colours of an exceptional factory*, symposium 'Enchanted Modernities. Theosophy and the arts in the modern world', Universiteit van Amsterdam, 25 september.
- 223 *Oog op oranje. Kleur pigment verf gebouw betekenis*, lezing in het kader van de 'Maand van de Geschiedenis', Amersfoort, 22 oktober.
- 224 *Historisch kleurgebruik en het belang van kleuronderzoek*, lezing op de Monumentenmarkt Leeuwarden, Gemeente Leeuwarden, 12 oktober.

Reinstra, A.

- 225 *Reuse of Abandoned Churches in the Netherlands*, Realcorp 2013, Rome, 21 mei.
- 226 *Religious Heritage on the move. From Awareness towards a National Agenda*, Future for Religious Heritage, Utrecht, 4 november.
- 227 *Church interiors: ensembles for church and society*, i.s.m. E.F. Koldewey, Movable Religious Heritage, Utrecht, 4 november.
- 228 *Kerktorens: vergeet de binnenkant niet!*, studiedag torens RCE-SBN, Amersfoort, 18 december.

Reissland, B.

- 229 *Permanent, water proof and unequalled for outdoor-sketching: Van Gogh's use of Wax Crayons*, Symposium 'Van Gogh at work', Van Gogh Museum, Amsterdam, 25-26 juni.
- 230 *Van Gogh op het spoor – vreemde scheuren, subtiele glansverschillen en merkwaardige verfstreken ontcijferd*, zondaglezing in het Van Goghmuseum, Amsterdam, i.s.m. L. Megens, 29 september.
- 231 *Paper research at the Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, lezing voor masterstudenten van de Akademie der Bildenden Kuenste Stuttgart, 14 oktober.
- 232 *Inktvraat prognosis online*, symposium 'Houden van papier', Metamorfoze - Het programma voor het behoud van het papier, Koninklijke Bibliotheek, Den Haag, 14 november.

Rensink, E.

- 233 *Geofysisch onderzoek in Nederlands Limburg en Vlaanderen*, inleiding lezing Nationale Onderzoeksagenda Archeologie (NOaA), RCE Amersfoort, 19 september.
- 234 *Hamburgian hunter-gatherers in the ice-pushed hills of the central Netherlands*, Union International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques (UISPP), congres 'The Final Palaeolithic of Northern Eurasia', i.s.m. H. Peeters, Schleswig, 5 - 7 november.
- 235 *Tradities en innovaties in prospectieonderzoek*, inleiding sessie over prospectieonderzoek tijdens Reuwendagen, Groningen, 15 november.

Schuit, H.G.

- 236 *Interieurs vanuit nationaal perspectief*, Nederlandse Restauratiebeurs, 's-Hertogenbosch, 20 april.
- 237 *Behoud van binnen; een bewuste keuze*, Instandhoudingsymposium Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Tuschinsky, Amsterdam, 9 oktober.

Smit, B.I.

- 238 *Bijzondere vondsten uit de Rotterdamse haven*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 6 november.
- 239 *Construction of the Maasvlakte 2 harbour and drowned prehistoric landscapes and archaeology: lessons learned*, i.s.m. A. Otte, H.J.T. Weerts, W. Borst, T. Vellinga, A.J. Guiran & D.Wesselingh, Szczecin, 26 september.
- 240 *Archeologie in het nieuws: de steentijdman van Mienakker*, lunchlezing Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (i.s.m. E.M. Theunissen), Amersfoort, 19 november.

Stappers, M.H.L.

- 241 *Oprichting platform Erfgoedklimaat*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 6 maart.

Stegmeijer, E.S.

- 242 *Joint Programming Initiative Cultural Heritage*, European Construction and Technology Platform, Focus Area Cultural Heritage, Brussel, 18 december.

Straten, R.W. van,

- 243 *Afsluitende voordracht als gastheer*, Luidklokken symposium, 8 november.

Theunissen, E.M.

- 244 *Cold case in het stuifzand*, lunchlezing Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 5 februari.
- 245 *Archeologie rondom de Goudsberg, een grove schets*, kwaliteitsatelier Goudsberg te Lunteren, 12 maart.

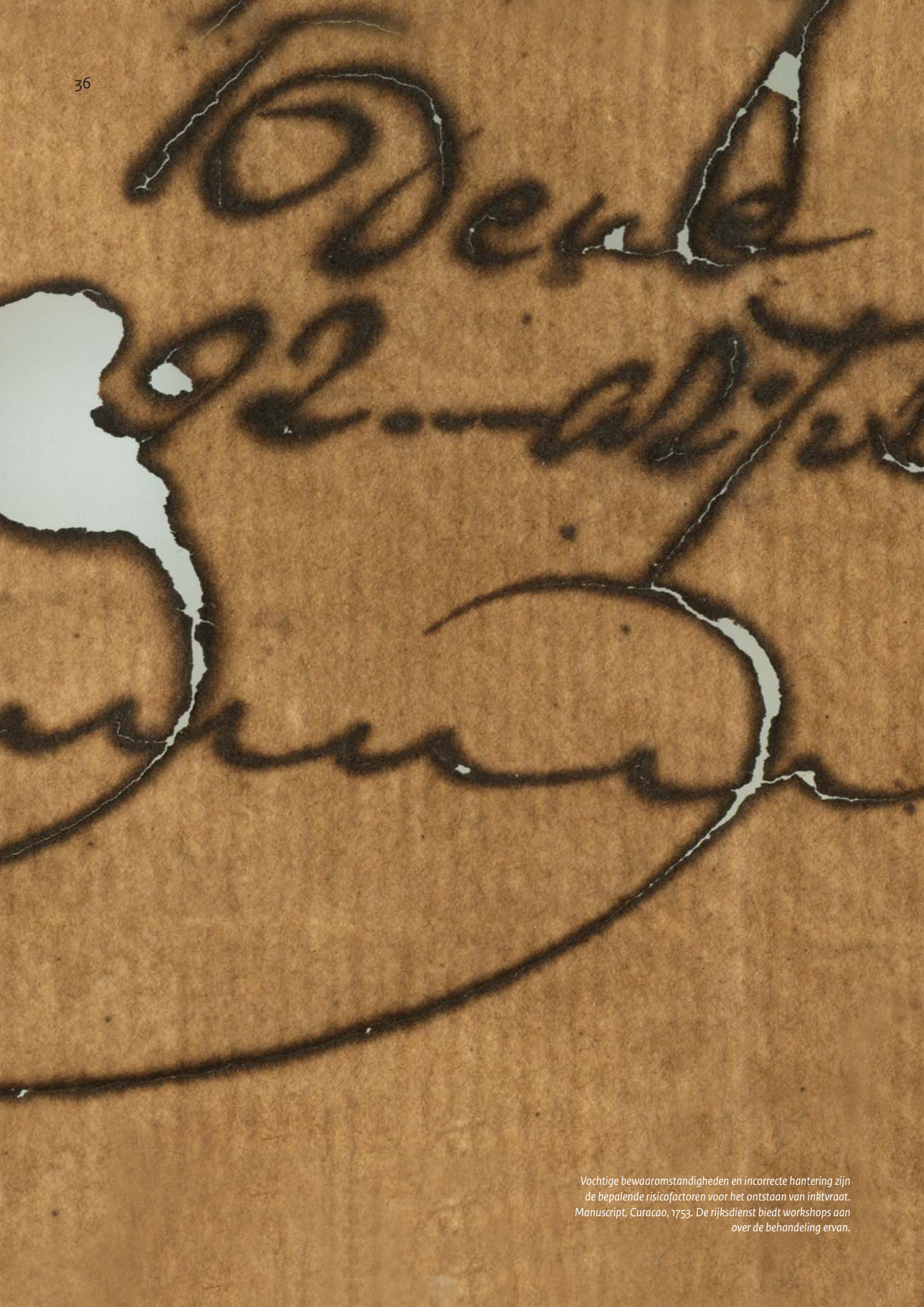
- 246 *Een goed beheer van de Boshoverheide*, Ministerie van Defensie, kazerne Weert, 20 september.
- 247 *Cees, de steentijdman*, huiskamerlezing voor de aspirantgidsen, vrijwilligers Archeologie West-Friesland, 16 oktober.
- 248 *Korte bespiegeling over prehistorisch textiel*, Metaaltijdendag Amersfoort, 18 oktober.
- 249 *Cees, de steentijdman*, viermaal Meet&Greet in het Westfries Museum, Hoorn, 8 en 9 november.
- 250 *The urnfield of the Weert-Boshoverheide, the bigger, the better?*, Archaeological Forum van de Universteit Leiden, 12 november.
- 251 *Archeologie in het nieuws: de steentijdman van Mienakker*, lunchlezing Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (i.s.m. B.I. Smit), Amersfoort, 19 november.
- 252 *Beroep archeoloog*, Weekendschool Den Haag, 8 december.
- Toebast, J.M.**
- 253 *Boerderijen in het Land van Cuijk*, Historisch Kring Land van Cuijk, Beers, 17 april
- 254 *Streekeigen nieuwbouw is van alle tijden!*, Symposium Sallands Erfgoed, Laag Zuthem, 30 mei.
- 255 *Het grote boerderijen boek*, lunchlezing Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 4 juni.
- 256 *Agriwiki*, bijeenkomst buitenplaatsen, Amersfoort, 19 september.
- 257 *Boerderijen tussen Maas en Waal*, Erfgoedoverleg Land van de Heerlijkheden, Leur, 8 oktober.
- 258 *Wat weten we met zijn allen?*, Dag van de boerderij-informatie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed?, Amersfoort, 13 december.
- Ven, H.A.G. van de**
- 259 *Duurzaamheid en monumenten*, netwerkbijeenkomst Samenwerkingsverband Cultuurhistorie Gelderland, Winterswijk, 14 april.
- 260 *Nachhaltiger Denkmalschutz: Nachhaltigkeit, Energie-effizienz und Denkmäler*, Euregioproject Energy saving in cultural heritage, Schloss Raesfeld, Raesfeld, i.s.m. Birgit Dulski, Nyenrode Business Universiteit, 21 maart.
- 261 *Beredeneerd bestrijden: waarom bestrijding tegenwoordig ook anders kan*, symposium Het Nieuwe Bestrijden, RCE, Monumentenwacht en NVPB, Amersfoort, 11 juni.
- 262 *Duurzaamheid: monumenten uit de schaduw*, informatieavond gemeente Lingewaard, Lingewaard, 17 juni.
- 263 *Beredeneerd bestrijden: waarom bestrijding tegenwoordig ook anders kan*, symposium Het Nieuwe Bestrijden, RCE, Monumentenwacht en NVPB, Amersfoort, (11 september.
- 264 *Verduurzaming van monumenten*, bijeenkomst Cultuurcompagnie Noord-Holland, Haarlem, 8 oktober.
- 265 *Duurzame monumenten*, kennislunch Nationaal Restauratiefonds en Bureau Monumentenpanden van de Belastingdienst, Hoevelaken, 4 november.
- 266 *Oud én duurzaam*, gemeenteraad Hilversum, Hilversum, 5 november.
- 267 *Duurzaam onderhouden*, studiebijeenkomst Erfgoedhuis Zuid-Holland, Delft, 21 november.
- Vermaat S. Th.**
- 268 *Kinetisch werk van Ray Staakman uit de Rijkscollectie*, symposium Staakman in Beweging, Kunsthal Kade, Amersfoort, 26 juni.
- 269 *Macht en pracht aan de wand, monumentale kunst in Leiden*, voor de Historische Vereniging Oud Leiden, 13 september.
- 270 *Monumentale kunst uit de wederopbouwperiode*, voor de opening van de Week van de Wederopbouw, Den Haag, 23 september.
- Vos, A.D.**
- 271 *Hoe kwam graanhandelaar/dichter Roemer Visscher erbij zijn dochter Tesselschade te noemen en wat is de relatie met het wrak van een zestiende-eeuws graanschip bij Texel?*, lezing ter gelegenheid van de opening van de tentoonstelling *Tesselschade. Een ramp met een gouden randje* in het Muiderslot, te Muiden, 28 maart.
- 272 *Stranding en eerste wrakvorming van een VOC-retourschip (Batavia, juni 1629) aan de hand van een origineel ooggetuigenverslag (manuscriptverslag van de commandeur Fransisco Pelsaert, december 1629)*, lezing voor 'Probusclub Kempenland', Borkel en Schaft, 11 juli.
- Vries, D.J. de**
- 273 *Wat oud hout te vertellen heeft*, Cursus Monumentenwacht, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 11 juni en 11 september.
- 274 *Toelichting op het Bouw Historisch Onderzoek bij boekpresentatie Wat een Weelde. Restauratie van Kasteel De Haar*, 10 juli.
- 275 *Pracht en praal in de Broeren*, lezing tijdens uitreiking Erfgoedprijs Zwolle/Kampen, 13 september.
- 276 *Cultural exchanges between Denmark and the Netherlands*, Congres AHF Aarhus, 4 oktober.
- 277 *Calamiteiten in de gebouwde omgeving*, De Rijp, 23 oktober.
- 278 *Signs seen from above*, conferentie Decoding Signs of Identity, Egyptologie, Universiteit Leiden, 13 december.
- 279 *Steenhouwersmerken beschouwd vanuit een ander perspectief*, Studiedag 'Torenhoge verwachtingen', Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 18 december.

Weerts, H.J.T.

- 280 *De paleogeografische ontwikkeling van het Amstelland tot de afdamming van de Amstel*, i.s.m. J.E. Abrahamse, M.C. Kosian & E. Schmitz, IGBA Symposium: Rivierontwikkeling in relatie tot de ontginning van de venen in het gebied van Vecht en Amstel, jaar 0 tot 1200 AD, Vrije Universiteit Amsterdam, 21 maart.

Wei, W.

- 281 *Conservation, Conservation Science, and Conservation Ethics*, Hallie Ford Museum of Art, Salem, Oregon, VS, 22 oktober.
- 282 *Conservation, Conservation Science, and Conservation Ethics*, Lewis & Clark College, Portland, Oregon, 24 oktober.
- 283 *Engineering solutions for the conservation of cultural heritage*, American Society of Mechanical Engineers student society, University of Portland, Portland, Oregon, VS, 24 oktober.

Vochtige bewaaromstandigheden en incorrecte hantering zijn de bepalende risicofactoren voor het ontstaan van inktvraat. Manuscript, Curacao, 1753. De rijksdienst biedt workshops aan over de behandeling ervan.

D. Workshops

Ankersmit, H.A.

- 1 *Conservation of Panel Paintings*, M.A. Vrubel Museum Omsk, in het kader van programma Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed (GCE) en i.s.m. de Stichting Cultuur Inventarisatie, 8-16 juni.
- 2 *Managing Indoor Climate Risks*, in Fort Vredenburg, Yogyakarta, in het kader van programma Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed (GCE) en i.s.m. de Gadjadara University in Yogyakarta, 20-25 oktober.

Baas, H.G.

- 3 *Nederland en de Europese Landschapsconventie*, expertmeeting georganiseerd door de Werkgroep Landschapsecologisch Onderzoek/Tijdschrift Landschap, Utrecht, 15 mei.
- 4 *Verzilveren van waarden in het landschap*, kennisbijeenkomst Servicenet Nationale Landschappen, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 31 mei.
- 5 *Hands-on-Hedges*, Internationale workshop, Bommel (Gld), 11-12-13 september.
- 6 *Landgoederensymposium Overijssel*, Landgoed Hoge Boekel, 6 juni.
- 7 *Nieuw Landschap*, expertmeeting georganiseerd door projectteam Nieuw Landschap. Buitenwerkplaats in het Starnmeer, 9 oktober.
- 8 *Landschap in Perspectief*, expertmeeting georganiseerd door Bureau Europa, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 12 juni.

Brake-Baldock, K.E. te

- 9 *Beheer en Behoud Kunst in de Openbare Ruimte*, Organisatie en dagvoorzitter, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 19 juni.

Brinkkemper, O.

- 10 *De Dag van de Boerderij Informatie*, 13 december.

Brokerhof, A.W.

- 11 *Risk management in collections care*, i.s.m. A. Vince & A. Bülow, seminar bij The Polar Museum, Cambridge, i.s.m. University of Cambridge Museums en The British Museum, 21 juni.
- 12 *Risk Management in Collection Care*, i.s.m. H.A. Ankersmit, A. Bülow & T. de Boer, workshop voor medewerkers van The British Library, London, 12 september.
- 13 *Priorities in Collection Care*, i.s.m. H.A. Ankersmit, A. Bülow & T. de Boer, workshop voor medewerkers van The British Library, London, 13 september.
- 14 *U vraagt, wij draaien samen: de Museumbrief centraal - Collectie- en risicomanagement*, workshop tijdens het Museumcongres, Nederlandse Museumvereniging, Den Bosch, 3-4 oktober.

- 15 Zuurstofvrij inpakken, workshop voor medewerkers sector Kunstcollecties, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Rijswijk, 13 november.

Eerden, M.

- 16 Voorbereiding en realisatie interdisciplinaire *Archonworkshop: Landscape Archaeology*, samenwerking tussen Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, VU, RUG en Universiteit Utrecht, 2 en 3 april.

Eikema Hommes, M.H. van

- 17 Workshop over het NWO Kenniscentrum *Science for Arts of the Netherlands*, Kijkduin, 1-2 december.

Hof, J. van 't

- 18 *Advisory Board JP Cultural Heritage* Amersfoort, i.s.m. Eva Stegmeijer, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 10-11 april.
- 19 *Cooperation with IGO's and NGO's*, JPI Cultural Heritage, Londen, 10 juli.
- 20 *ICCROM Forum on Conservation Science*, ICCROM, Rome, 16-18 oktober.
- 21 *JPI Action Programme*, JPI Cultural Heritage, i.s.m. Alice Dijkstra (NOW), Rome, 22-24 oktober.

Huisman, G.G.H.

- 22 Workshop 'Waarde en Waardering', bijeenkomst Kunst in de Openbare ruimte voor Gemeentes en collectiebeheerders KOR (programma Object in Context), Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 19 juni.

Hummelen, Y.C.M.

- 23 *Natuurwetenschappen en conservering van hedendaagse kunst*, Masterclass Postgraduate Tentoonstellen en Beheren Actuele Kunst, Hogeschool Gent, 3 mei.

Jagt, I.M.M. van der

- 24 Workshop *Archeozoölogie*, thema osteometrie, Amersfoort, 5 juli.

Jansma, E.

- 25 *Digital Collaboratory for Cultural Dendrochronology*, internationaal e-depot voor dendrochronologie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed i.s.m. DANS, functioneel beheerder, geheel 2013.
- 26 *Towards an international research and data infrastructure for cultural tree-ring studies*, slotsymposium, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 26-27 september.
- 27 *The Dark Age of the Lowlands in an interdisciplinary light*, Universiteit Utrecht, i.s.m. Rijksdienst voor het Cultureel

Erfgoed en Rijksuniversiteit Groningen, startsymposium, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 29 september.

Keijzer, M. de

28 Chair van de Poster Snapshots Sessie bij het congres: Issues in Contemporary Oil Paint, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 28 maart.

Koehler, L.

29 Workshop zur Nassholzkonservierung, brainstormen over de rol die het Deutsches Schiffahrt Museum Bremerhaven kan gaan spelen op het gebied van nathoutconservering, Berlijn, 15 juli.

Kok, A.H.A.G.

- 30 Museumcongres, workshop waarderingsmethodiek *Op De Museale Weegschaal*, 's-Hertogenbosch, 3 oktober.
- 31 Museumcongres, workshop RCE museumtools, 's-Hertogenbosch, 4 oktober.
- 32 Nationaal Monumentencongres, fringemeeting Erfgoedmonitor, Tilburg, 14 november.
- 33 Mede-gespreksleider Socratisch gesprek, werkgroep, 27 november.
- 34 Organisatie training Museum Development voor HKA Reinwardt Master Museology i.s.m. Pim Westerkamp (Tropenmuseum), Ruben Smit (Reinwardt Academie) en Max Meijer (TiMe Amsterdam), werkcolleges Forms of Authenticity en Redevelopment of Heritage.

Kort, J.W. de

35 *Het bodemarchief van een boerderij*, Symposium De Dag van de Boerderij Informatie, Amersfoort, 13 december.

Luger, T.

- 36 *Van zwerfkei tot typemachine; het proces van waarden, borgen en herbestemmen*, NMV-sectie Collecties, Museumcongres, Den Bosch, 3 oktober.
- 37 *U vraagt, wij draaien samen: de museumbrief centraal*, Museumcongres, Den Bosch, 4 oktober.
- 38 *Wat is de waarde van een ingreep, en ten koste van wat?*, Socratische dialoog, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 27 november.

Morelissen, R.

39 Projectleider workshop *Beheer en behoud kunst in de openbare ruimte*, 16 mei.

Nuijten, J.M.M.

40 *Brandveiligheid voor boerderijen*, i.s.m. B. van der Linden, Dag

van de Boerderij Informatie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 13 december.

Polman, M.G.

41 Module '*Angewandte Farbenlehre*', *einen Kurstag zu Goethe*, namens de Universiteit van Amsterdam, Haus der Farbe, Zürich, Zürich, 9 november.

Reissland, B.

42 *Inktvraat - Wanneer behandelen en hoe?*, Workshop gegeven tijdens symposium 'Houden van papier', Metamorfoze - Het programma voor het behoud van het papier, Koninklijke Bibliotheek, Den Haag, 14 november.

Rensink, E.

43 *Prospectie van steentijdvindplaatsen*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed Amersfoort, i.s.m. M. Verbruggen, 21 februari.

Stappers, M.H.L.

- 44 *Waardstelling, klimaatrisico's en maatregelen*, Reinwardt Academie Amsterdam, Kasteel Amerongen, Amerongen, 28 maart.
- 45 Begeleiding van discussie over *Duurzaam Erfgoed* naar aanleiding van stelling, Erfgoed in de Praktijk, De Witte Roos, Delft, 12 september.

Straten, R.W. van,

- 46 Adviseur en panellid studiedag St Alde Fryske Tsjerken, Boksum.
- 47 Gastheer en inleider studiedag Uurwerken met St Behoud Torenuurwerk.
- 48 Adviseur en panellid studiedag Katholieke Klokken en Orgelraad (toekomst orgels en klokken in te sluiten kerken).

Tilburg, van B.A.

49 Organisatie en deelname overleg Deutsches Schiffahrtsmuseum over onderzoek en samenwerking op het terrein van *Koggeschepen*, 10-11 juni.

Ven, H.A.G. van de

- 50 Panellid tijdens discussieavond *Duurzaamheid en het beschermde stadsgesicht*, gemeente Hilversum, Hilversum, 24 januari.
- 51 *Duurzaamheid: monumenten uit de schaduw*, Themadag Gebouwen, Vereniging Natuurmonumenten, Oud Groevenbeek, Ermelo, 12 november.
- 52 *Duurzaamheid: monumenten uit de schaduw*, Themadag Gebouwen, Vereniging Natuurmonumenten, Tiengemeten, 28 november.

Water-Sensitivity Testing

- Water Sensitivity Criteria
- Not sensitive
  - Moderately sensitive, paint removed within 30 wash-rubs
  - Sensitive, paint removed 30-200 wash-rubs
  - Very sensitive, paint removed > 200 wash-rubs

- Class changes
- A = No change
  - B = Slight change
  - C = Clear change

Tests performed
0, 1, 6, 24 and 24 months
after curing and artificial

Anna Cooper, intern van het Courtauld Institute of Art, bij het testen van de watergevoeligheid van oude verfmonsters. Anna liep stage bij de Rijksdienst voor het twintigste-eeuwse olieverfproject en haar onderzoek liep uit tot een presentatie en een publicatie bij het ICOP symposium en de Proceedings ervan.

E. Organisatie van platforms, symposia en congressen

Ankersmit, H.A.

- 1 *Platform Erfgoedklimaat*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 28 juni en 28 november.

Baas, H.G.

- 2 *Geesten van Holland, ontginnings- en nederzettingsgeschiedenis van de Oude Duinen*, Symposium Netwerk Historisch Cultuurlandschap 2013, Heiloo (Landschap Noord-Holland), 1 november.
- 3 *De Magie van de Jaren '30*, Platform Landschap/Wintermiddag Netwerk Historisch Cultuurlandschap 2013, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 8 februari.

Berg, K.J. van den

- 4 *Issues in Contemporary Oil Paint*, i.s.m. projectgroep 20ste eeuwse olieverf, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 28 en 29 maart.
- 5 Workshop en meeting van de Users group for *Mass Spectrometry and Chromatography*, co-organisator, Universiteit van Pisa, 3-7 juni.

Bommel, M.R. van

- 6 MASC workshop, *Analysis of organic colorants with HPLC and MS*, Pisa, Italië, 2-4 juni.
- 7 Organisatie en voorzitter CHARISMA WP10 Working group meeting extraction methods, Londen (UK), 5-6 juni.
- 8 Organisatie tripartite lezingen t.b.v. de samenwerking met het Rijksmuseum, de Universiteit van Amsterdam en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Bouwmeester, H.M.P.

- 9 NOaA-dag van de stadsarcheologie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 20 juni.
- 10 *Archeologie 2020: economie, kennis, beleid en publiek* (sessie), i.s.m. Maartje de Boer en Roel Lauwerier (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), Reuwendagen, Groningen, 15 november.
- 11 *Archeologie en Bouwhistorie* (sessie met excursie), i.s.m. Gert Kortekaas (gemeente Groningen), Reuwendagen, Groningen, 16 november.
- 12 Tweedaagse workshop *The Low Countries in a European perspective* (congres), i.s.m. Roos van Oosten (Universiteit Leiden), Nico Arts (Gemeente Eindhoven/CGA) & Frans Theuws (Universiteit Leiden), Amersfoort, 12-13 december.

Brake-Baldock, K.E. te

- 13 *International Network for the Conservation of Contemporary Art* (INCCA), coördinator, 2005-heden. Zie www.incca.org.
- 14 Bijeenkomst internationale stuurgroep van de *International*

Network for the Conservation of Contemporary Art (INCCA), Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 27 maart.

- 15 Internationale bijeenkomst, *Outdoor Painted Sculpture*, interim meeting ICOM-CC working group Modern Materials Contemporary Art, Kröller-Müller Museum, Otterlo, 4 en 5 juni. Zie www.incca.org/opsmeeting2013.

Brokerhof, A.W.

- 16 Lid scientific committee van de CO-MA: *Safeguarding Image Collections; Issues in the management of photographic collections*, KIK-IRPA, Brussel, 31 oktober.

Crijns, B.E.

- 17 Organisatie en verslaglegging gecombineerd Platform Agrarisch en Kleurhistorisch Platform, *Kleur in en op Boerderijen*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, i.s.m. M.G. Polman en J.M. Toebast, 11 oktober.
- 18 Organisatie en verslaglegging Kleurhistorisch Platform, *Verscholen: schilderijen, tekeningen en teksten in Militair gebouw erfgoed*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed Amersfoort, i.s.m. M.G. Polman, 14 februari.
- 19 Voorbereiding *Kleurhistorisch Platform* op 13 februari 2014.
- 20 Voorbereiding *Architectural Paint Research Conference* Stockholm op 11-15 maart 2014.

Deeben, J.H.C.

- 21 *Steentijddag*, Leiden, 5 februari.

Doesburg, J. van

- 22 Reuwendagen, *Amateurarcheologie 2020*, 15-16 november.
- 23 NOaA-lezing, *Conflict en battlefield archeologie*, 19 december.

Eikema Hommes, M.H. van

- 24 Symposium *Een zaal uit loutere liefde: Amalia's ambities in de Oranjezaal van Huis ten Bosch*, Stedelijk Museum Het Prinsenhof, Delft, 16 oktober.
- 25 Sectiedag van de sectie Atelierpraktijken en Geschiedenis van de Kunstproductie van de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 11 december.
- 26 Symposium 'Geschilderde kamers' van alle kanten belicht. *Geïntegreerd materiaaltechnisch, stilistisch en historisch onderzoek naar zeventiende- en achttiende-eeuwse Nederlandse geschilderde ensembles*, Trippenhuis, Amsterdam, 31 mei.

Groot, T. de

- 27 Verantwoordelijk voor de inhoudelijke programmering van de lezingen in het kader van de Nationale

Onderzoeksagenda Archeologie.

Heiden, M. van der

- 28 Organisatie *Past and present from above* (Aerial Archaeological Research Group 2013 international conference), i.s.m. Dutch expertise centre for archaeological remote sensing (DECARS).

Hermans, D.B.M.

- 29 *The Problematical 'Towerhouse'*, gezamenlijk symposium van University of Stirling en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 17-18 augustus.
- 30 *Recent advances in glass, stained-glass, and ceramics conservation*, i.s.m. L. Megens, I. Joosten, K. van Lokeren Campagne en R. Dooijes, gezamenlijk symposium van Corpus Vitrearum, ICOMOS en ICOM-CC, Amsterdam, 7-10 oktober.

Huisman, D.J.

- 31 Organisatie sessie *Terpen en Wierden*, i.s.m. Gilles de Lange en Terpencentrum Universiteit Groningen, Reuvensdagen congres, 15-16 november.

Joosten, C.

- 32 CHARISMA *Iterant Course on Stone Conservation*, organisatie, Amsterdam, 27 mei- 8 juni.
- 33 ICOM-CC Glass and Ceramics Working Group Interim Meeting and Forum of the International Scientific Committee for the Conservation of Stained Glass (Corpus Vitrearum-ICOMOS), *Recent advances in glass stained-glass and ceramics conservation 2013*, organisatie en lid wetenschappelijk committee, Amsterdam, 7-10 oktober.

Kleijn, H.C.M.

- 34 *Kennisplatform Verdedigingserfgoed 20e eeuw*, moderator, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 29 mei - 1 juni.
- 35 Symposium *De magie van de (landschappen van de) jaren '30*, dagvoorzitter, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 8 februari.
- 36 Studiemiddag i.s.m. BOEI, gemeente Den Bosch, architectenbureau Zecc e.a., *Herbestemmen van watertorens, moderator en presentatie van de brochure Een toekomst voor watertorens*, Den Bosch, 19 maart.
- 37 *Paneldiscussie Historische interieurs*, moderator, Restauratiebeurs Den Bosch, 20 april.
- 38 *Kennismarkt Shared Service Cultureel Erfgoed*, moderator zaaldiscussie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 22 mei.

Kok, A.H.A.G.

- 39 *Kleurhistorisch platform*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 14 februari.

Koldewij, E.F.:

- 40 *Vierde Interieurplatform: Interieurs: ontworpen of gegroeid*, i.s.m. H.G. Schuit, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 15 maart.
- 41 Symposium *Historische Interieurs*, i.s.m. H.G. Schuit, Restauratiebeurs, 's-Hertogenbosch, 20 april.
- 42 Forumdiscussie *Gaan we verantwoord om met onze historische interieurs?*, i.s.m. H.G. Schuit, Restauratiebeurs, 's-Hertogenbosch, 20 april.
- 43 *Vijfde Interieurplatform: Interieurs uit de tweede helft van de 20ste eeuw*, i.s.m. H.G. Schuit, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 20 september.
- 44 Themabijeenkomst *Interieurinventarisaties: Wat doe je wel, wat niet? Welke rol voor laptop, fototoestel of pen & papier?*, Stichting interieurs in Fryslân, Tresoar, Leeuwarden, 1 november.

Kooij, B.H.J.N.

- 45 Medeorganisator van de studiedag *Torenhoge verwachtingen* i.s.m. de Stichting Bouwhistorie Nederland (SBN), Amersfoort, 18 december.
- 46 Medeorganisator van de studiedag over historische boerderijen en erven *De dag van de Boerderij Informatie* i.s.m. Agrarisch Erfgoed Nederland, Amersfoort, 13 december.

Kort, J.W. de

- 47 NOaA-lezingen *Archeologisch 'onzichtbare' boerderijen uit de periode 1250-1650*, Amersfoort, 21 november.

Kuipers, M.C.

- 48 Onderzoekseminar *Culturele Draagkracht. Op zoek naar de tolerantie voor verandering bij gebouwd erfgoed*, i.s.m. W.J. Quist en J. Roos, Faculteit Bouwkunde, Technische Universiteit Delft, Delft, 29 november.

Lascaris, M.A.

- 49 *Bodemverstoring door agrarisch grondgebruik*, Sessie Reuvensdagen, i.s.m. Jan Breimer (A=M) en Chris Sueur (Buro de Brug), Groningen, 16 november.

Lauwerier, R.C.G.M.

- 50 Dagvoorzitter 1^e BAP Symposium *Isotopen voor Dummies; De (on)mogelijkheden van isotopenonderzoek in de archeologie*, Amersfoort, 13 maart.
- 51 Voorzitter en medeorganisator sessie *Archeologie 2020*, 43ste Reuvensdagen, Groningen, 15-16 november.

Leijen, W.C. van

- 52 Symposium *Erfgoed verzekerd. Brandschade in collecties en monumenten*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (19 maart) en Grote Kerk Breda (9 april).

Lensvelt, N.H.

- 53 Platform Groen erfgoed, *Restauratie*, Restauratiebeurs, Den Bosch, 18 april.
- 54 Platform Groen erfgoed, *Tuinarcheologie*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 2 oktober.

Ligterink, F.J.

- 55 *Expertmeeting Luchtzuivering i.v.m. renovatie luchtbehandeling KB*, workshop i.s.m. G. Di Pietro, Den Haag, 8 maart.

Luger, T.

- 56 *Op de museale weegschaal*, expertmeeting voor het museale veld, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 30 januari.
- 57 *Op de museale weegschaal*, studiemiddag en presentatie van de publicatie *Op de museale weegschaal*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 26 juni.

Megens, L.

- 58 Organisatie van *Recent Advances in Glass, Stained Glass, and Ceramics Conservation*, ICOM-CC Glass and Ceramics Working Group Interim Meeting en Forum of the International Scientific Committee for the Conservation of Stained Glass (Corpus Vitrearum-ICOMOS), 7-10 oktober, Amsterdam.

Pennock, J.B.

- 59 Symposium *Erfgoed verzekerd. Brandschade in collecties en monumenten*, dagvoorzitter, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (19 maart) en Grote Kerk Breda, (9 april).

Polman, M.G.

- 60 Kleurhistorisch platform: *Verschoolen: schilderijen, tekeningen en teksten in militair erfgoed*, i.s.m. B.E. Crijns, Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed, Amersfoort, 14 februari.
- 61 Gecombineerd kleurhistorisch en agrarisch Platform: *Kleur in en op boerderijen*, i.s.m. J. Toebast en B.E. Crijns, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 11 oktober

Reissland, B.

- 62 *If only I had known - looking back, moving forward*, symposium van de International Association of Book and Paper Conservators (IADA), Coördinator and chair of technical committee, The Royal Academy of Arts and Sciences,

Amsterdam, 14-16 mei 2014.

Rensink, E.

- 63 *New Perspectives on Lithic Scatters and Landscapes: Different scales, different approaches?*, 19th Annual Meeting of European Association of Archaeologists (EAA), Pilsen, Tsjechië, i.s.m. M. van Gils en C.J. Bond, 4-8 september.
- 64 *Geofysisch onderzoek in Nederlands Limburg en Vlaanderen*, Nationale Onderzoeksagenda Archeologie (NOaA), Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 19 september.

Scholte, T.I.

- 65 Thematische sessie *Onderzoek in Musea*, SBMK Dag, 31 oktober.

Schuit, H.G.

- 66 Vierde interieurplatform: *Interieurs: ontworpen of gegroeid*, i.s.m. E.F. Koldewij, Amersfoort, 15 maart.
- 67 Vijfde Interieurplatform: *Interieurs uit de tweede helft van de zoste eeuw*, i.s.m. E.F. Koldewij, Amersfoort, 20 september.

Smit, B.I.

- 68 Organisatie sessie *Lithic Scatters* op congres European Association of Archaeologists (EAA), i.s.m. E. Rensink, Pilsen, Tsjechië, 4-6 september.

Stegmeijer, E. S.

- 69 Organisatie debat *Erfgoed en Delta*, agenderen van erfgoed onder professionals uit ruimtelijke ordening en watersector vanuit Netwerk Erfgoed en Ruimte, TU Delft, 31 januari.

Straten, R.W. van

- 70 Platform Klinkend Erfgoed.

Theunissen, E.M.

- 71 *Transformation through destruction. Mound 7 from Oss-Zevenbergen and other extraordinary graves from the Late Bronze Age and Iron Age in the Netherlands* (mede-organisator, tevens dagvoorzitter), Rijksmuseum van Oudheden, Leiden, 27 maart.
- 72 *Metaaltijdendag*, als initiatief van Stichting Metaaltijdenonderzoek Nederland, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 18 oktober.

Tilburg, van B.A.

- 73 Voorzitter sessie *Logboats* en deelnemer WOAM symposium, Istanbul, Turkije, 11-17 mei.
- 74 Lid Scientific Committee ISBSA14, bespreking in Nationaal

Maritiem Museum, Gdansk, Polen, 24-25 november.

Toebast, J.M.

- 75 Platform agrarisch erfgoed *Duurzaamheid*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 26 april.
- 76 Platform agrarisch erfgoed gecombineerd met Kleurhistorisch platform *Kleur in en op boerderijen*, i.s.m. M.G. Polman en B.E. Crijns, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 11 oktober.
- 77 Dag van de boerderij-informatie, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 13 december.

Ven, H.A.G. van de

- 78 Organisatie van symposium *Het Nieuwe Bestrijden*, RCE, Monumentenwacht en NVPB, Amersfoort, 11 juni.
- 79 Organisatie van symposium *Het Nieuwe Bestrijden*, RCE, Monumentenwacht en NVPB, Amersfoort, 11 september.
- 80 Organisatie van cursus *Duurzaam erfgoed*, Erfgoed in de Praktijk, Delft, 12 september.

Vermaat S. Th.

- 81 *Week van de Wederopbouw*, i.s.m. A. Blom en B. de Vries, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, diverse locaties, 23 – 28 september.
- 82 *Een toekomst voor monumentale kunst?* i.s.m. A. Knip, Restauratoren Nederland voor de Week van de Wederopbouw, Theater Dakota, Den Haag, 25 september.

Vries, D.J. de

- 83 Voorzitter *Bouwhistorische Platforms*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 20 februari, 29 mei, 18 september en 18 december.
- 84 Voorbereiding donateursdag *Stichting Bouwhistorie Nederland*, Roermond, 15 juni.
- 85 Studiedag met SBN *Torenhoge verwachtingen*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 18 december.

Wei, W.

- 86 Coördinator: Fotowerkgroep voor fotorestoreatoren uit België en Nederland, mei en november.
- 87 Coördinator: Legal Issues in Conservation Working Group van de ICOM-CC (International Congress of Museums – Committee for Conservation).

Om de eeuwenoude constructie te beschermen tegen weer en wind is er een noodvoorziening om de boerderij geplaatst. Een boerderij uit Best kreeg veel aandacht in de media vanwege haar unieke ouderdom: 1263.

F. In de media

Abrahamse, J.E.

- 1 Roelof van Gelder, 'Masterplan: mythe of werkelijkheid? Twee visies op de totstandkoming van de grachtengordel', dubbelinterview, met Boudewijn Bakker, over de stadsuitbreidingen van Amsterdam in de Gouden Eeuw, *Ons Amsterdam*, 65 (2) 22-25.
- 2 Radio-uitzending *De Avonden*, met Koen Kleijn en Vincent van Rossem, naar aanleiding van het 400-jarig bestaan van de Amsterdamse grachtengordel, 4 januari. Zie <http://programma.vpro.nl/deavonden/afleveringen/2013/januari/vrijdag-4-januari.html>.
- 3 Aflevering 6 van de TV-serie *Gouden Eeuw* met Hans Goedkoop, NTR/VPRO, 15 januari. Zie <http://goudeneeuw.ntr.nl/krant/afleveringen/#/overzicht/6/>.
- 4 'Jaap Evert Abrahamse et al. (ed) Atlas Amstelland', *S+RO* 2013 (1), 61 (Recensies).
- 5 Peter-Paul de Baar, 'Atlas Amstelland', recensie Atlas Amstelland in *Ons Amsterdam* (maart).
- 6 Tracy Metz, 'Vierhonderd jaar grachtengordel. 'Dit is helemaal geen museum'', *De Groene Amsterdammer*, 137 (12), 44-47.
- 7 Talkshow *Stadsleven*, gepresenteerd door Tracy Metz, De Rode Hoed, 25 maart.
- 8 F.B., 'Archivering veenrivier De Amstel', *De Ingenieur* (22 maart), 4.
- 9 'Biografie van een landschap', boekenrubiek *Terra Architectura* 2013, nummer 1.
- 10 Jelte Wiersma, 'Paleis aan volksplein', *Elsevier* 69 (20 april), 30-31.
- 11 *Le Figaro Voyageur*, themanummer: *Rendez-vous à Amsterdam. 400 ans au fil de l'eau*, voorjaar.
- 12 'Atlas Amstelland. Biografie van een landschap', *Vitruvius* 23, 31.
- 13 Martin Woestenburg, 'Amstelland werd Amstelscheg', *De Blauwe Kamer*, 2013 (3), 66.
- 14 René van der Schans, 'Verslag WGK-studiemiddag 'Booming Amsterdam'', *Geo-info* 10 (6), 11-13.
- 15 Koen Kleijn, 'Vierhonderd jaar grachtengordel. Fier gegordelde schoonheid', *De Groene Amsterdammer*, 137 (35, 29 augustus), 43-47.
- 16 Maarten F. Van Dijck, Inge Bertels, Petra Brouwer & Jeanette Kamp, 'Een blik op de eigen tuin. Stads geschiedenis in Belgische en Nederlandse historische tijdschriften (2011)', *Stads geschiedenis* 8 (1), 78-95.
- 17 Susan Oosthuizen, 'An Atlas of Amstelland. The biography of a landscape' (recensie) *Landscape History* 34 (2), 119-120.
- 18 Diederick Wildeman, 'Atlas Amstelland. Biografie van een landschap' (recensie), *Amstelodamum* 100 (3-4).
- 19 Koen de Boo en Robbert Jan van der Veen, 'Te veel

voortschrijdend inzicht', *De Architect* blogs (6 december), <http://www.dearchitect.nl/blogs/2013/12/06/te-veel-voortschrijdend-inzicht.html>.

Bazelmans, J.G.A.

- 20 Ook van windmolens kun je gaan houden, *Trouw* 4 juni.

Berg, K.J. van den

- 21 Verval onder de loep, over het 20ste eeuwse olieverfproject, *De Telegraaf*, 6 april.

Bommel, M.R. van

- 22 Springvossen 14 mei 2013, interview door Robert van Altena, over de publicatie *Victory Boogie Woogie uitgekapt, Geschiedenis van Mondriaans meesterwerk*, i.s.m. Hans Janssen, gemeentemuseum Den Haag, 14 mei.

Crijns, B.E.

- 23 Interview met Jeroen Wetzels, RTL Nieuws, over de schade toegebracht door het overschilderen van de kruiswegstaties in de Sint-Odulphuskerk in Assendelft, 18 oktober. Zie <http://www.rtlnieuws.nl/nieuws/binnenland/waardevolle-muurschilderingen-verprutst-door-amateurs>.

Eikema Hommes, M.H. van

- 24 Huize de Dieu, Gemeente Alkmaar, 8 november.
- 25 Reizigers zagen Oranjezaal als feestzaal, *Nu.nl*, 16 oktober. Zie <http://www.nu.nl/cultuur-overig/3603451/reizigers-zagen-oranjezaal-als-feestzaal.html>.
- 26 Oranjezaal 'meer dan louter liefde', *NOS website* 16 oktober. Zie <http://nos.nl/koningshuis/artikel/562955-oranjezaal-meer-dan-louter-liefde.html>.
- 27 *Beschilderde kamers van alle kanten bekeken*, *NWO website*. Zie: <http://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/cases/beschilderde-kamers-van-alle-kanten-bekeken.html>.
- 28 *Kunst in Oranjezaal Huis ten Bosch verdedigde erfopvolging*, *NWO website*, 6 september. Zie: <http://www.nwo.nl/actueel/nieuws/2013/kunst-in-oranjezaal-huis-ten-bosch-verdedigde-erfopvolging.html>.
- 29 Recensie, i.s.m. E. Kolfin, *De Oranjezaal in Huis ten Bosch. Een zaal uit loutere liefde*, Zwolle 2013, *Financieel dagblad*, 24 november.
- 30 Huisman, W., *Oranjezaal in Paleis Huis ten Bosch is één groot eerbetoen* over, Artikel naar aanleiding van de publicatie van M.H. van Eikema Hommes en E. Kolfin, *De Oranjezaal in Huis ten Bosch. Een zaal uit loutere liefde*, Zwolle, *Reformatorisch Dagblad*, 26 oktober.
- 31 Zeil, W. van, *De Gedroomde koning*, Artikel naar aanleiding van de publicatie van M.H. van Eikema Hommes en E. Kolfin,

- De Oranjezaal in Huis ten Bosch. Een zaal uit loutere liefde*, Zwolle 2013, *Volkskrant*, 6 september.
- 32 RTV Utrecht 22 mei, Verbluffende ontdekking onder het Chinese behang van landhuis Oud-Amelisweerd. Zie: <http://www.rtvutrecht.nl/nieuws/1001672>.
- 33 *Met de iPad Govert Flinck ontleden*, *Volkskrant*, 17 mei. Zie: <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/3442769/2013/05/17/Met-de-iPad-Govert-Flinck-ontleden.dhtml>.
- 34 *Flinck kijken via iPad*, NRC, 22 mei. Zie: <http://www.nrc.nl/handelsblad/van/2013/mei/22/flinck-kijken-via-ipad-1248032>.
- 35 *Wereldprimeur: iPad werpt licht op Govert Flinck*, *TPO Magazine*, mei. Zie: <https://magazine.thepostonline.nl/auteurs/Simon-Trommel/4259/Wereldprimeur-iPad-werpt-licht-op-Govert-Flinck>.
- 36 *Met de iPad kijken door de ogen van Govert Flinck*, *De digitale kunstkrant*, 2 mei. Zie: [ww.digitalekunstkrant.nl/?p=7756](http://www.digitalekunstkrant.nl/?p=7756).
- Groot, T. de**
- 37 Interview in de wetenschapskatern van *De Telegraaf* over de Romeinse limes, samen met Cees van Rooijen, april.
- Jansma, E.**
- 38 *Goed hout, fout hout*, Henk Westbroek, RTV Utrecht (5 maart).
- 39 *Genuanceerder omgaan met open access*, interview, NWO jaarverslag 2012.
- Kleijn, H.C.M.**
- 40 Herbestemming kantoorgebouwen n.a.v. publicatie *Kantoorgebouwen in Nederland 1945-2015*, interview *Leeuwarder Courant*, 6 maart.
- 41 Herbestemming kantoorgebouwen n.a.v. publicatie *Kantoorgebouwen in Nederland 1945-2015*, interview *Architectenweb*, 7 maart.
- Koehler, L**
- 42 Diverse bijdragen tijdens opgraving OL79 aan lokale kranten en *Omroep Flevoland* en *Radio 2*.
- 43 Meegewerkt aan het onderdeel 'Zoek het uit! Scheeparcheologie', *Klokhuis*, 11 december.
- Kooij, B.H.J.N.**
- 44 Interview over *Het Grote Boerderijenboek* door RTV Assen, 4 juli.
- Kuipers, M.C.**
- 45 Interview bij een van de 89 aangewezen topmonumenten van de wederopbouw 1958-1965 (voormalig Philipsgebouw te Eindhoven), *RTL4 Nieuws*, 18 maart.
- 46 Interview met Frits Spits over de 89 aangewezen topmonumenten van de wederopbouw 1958-1965, *Radio 2*, 18 maart.
- 47 Mondelinge bijdrage over de 89 aangewezen topmonumenten van de wederopbouw 1958-1965, *Algemeen Dagblad*, 19 maart.
- 48 Mondelinge bijdrage over de 89 aangewezen topmonumenten van de wederopbouw 1958-1965, in *Trouw*, 19 maart.
- 49 Voor het Voetlicht: Marieke Kuipers, interview door Els Arends, *Monumenten 34* (6/7), 5.
- 50 In Search of Cultural Resilience, BK in Focus, interview met Daphne Bakker, *B-Nieuws, periodical of the Faculty of Architecture, TU Delft*, 13.
- Luger, T.**
- 51 Henny de Lange, Musea leren wat kunst echt waard is, *Trouw*, 25 juni.
- Pennock, H.**
- 52 Interview voor *KB Magazine* over het thema Collecties veiligstellen. Hoe je erfgoed behoedt voor roof en brand, zomer, 5-9.
- 53 Museumdiefstal, interview *Nieuwsuur* en *NOS journaal* (22.00 uur), 22 maart.
- Prins, L.**
- 54 Interview over Windenergie en cultureel erfgoed, door Frank du Mosch, *Casa Luna*, Radio 1, 14 juni.
- Reinstra, A.**
- 55 Interview over, en medewerking aan, de lijst met mooiste gesloopte kerken in Nederland, *Reformatorisch Dagblad*, 14 maart.
- Schuit, H.G.**
- 56 Voorkomen is beter dan genezen, dubbelinterview door Dirk Snoodijk, op Kasteel Heeze, met beheerder Fransje Thijssen en Harrie Schuit, *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, 2013 (3).
- 57 Aartsvijanden van het interieur, interview door Aad van Toor, *Reformatorisch Dagblad*, katern puntkomma, 16 oktober, 12-13.
- Theunissen, E.M.**
- 58 Grafurnen van Boshoverheide in Mannheim onderzocht, *L1 Radio*, 15 mei.
- 59 Cees na 4500 jaar weer toonbaar, *NOS-journaal*, *NOS Radio*, 8 november.
- 60 Cees, man uit de steentijd, *Hart van Nederland*, 8 november.

- 61 Onthulling 4500-jarige Cees in Hoorn, *Noordhollands Dagblad*, 9 november.
- 62 Veel belangstelling voor 4500-jarige Cees, *NH Leeft*, 13 november.

Toebast, J.M.

- 63 Interview over boerderij Best, door Peter de Graaff, *Volkskrant*, 6 juni.

Vries, D.J. de

- 64 O.L.V. toren Amersfoort, *RTV Utrecht*, 24 maart.

MLO-stagiaire Alisa Selvasiuk bezig het onderzoek van Van Goghs 'Bloeidend amandeltakje in een glas', met behulp van XRF-spectrometrie.

G. Begeleiding van studenten en promovendi

Abrahamse, J.E.

- 1 Johan Swart, Universiteit van Pretoria, external examiner master subject *World Heritage cities: Amsterdam's canal district as case study*, onder begeleiding van Nicholas Clarke en Karel Bakker.
- 2 Thomas van den Brink, *Stadsontwikkeling en vastgoedwaarden in Leiden en Amsterdam* (stage master Landschapsgeschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen)
- 3 Leonor Álvarez Francés, *Havenontwikkeling in Amsterdam en Rotterdam* (stage master Geschiedenis, Universiteit van Amsterdam)
- 4 Piet Boomstra, *Van gewapend beton naar sociaal cement* (masterscriptie Architectuurgeschiedenis, Universiteit van Amsterdam)
- 5 Manon Schooneman *GrachtengordelGIS* (stage master Archeologie, Universiteit Gent).

Ankersmit, H.A.

- 6 Stina Ekelund, Technische Universiteit Eindhoven (Climate4Wood in het kader van Science4Arts), dagelijkse begeleiding/co-promotor promotie onderzoek *Allowable Climate Fluctuations for Decorated Wooden Panels*.
- 7 Dolf van Onna, Technische Universiteit Eindhoven, binnenklimaat in Kasteel van Rhooen.
- 8 Aart van Zwienen, Technische Universiteit Eindhoven, afstudeeronderzoek *Energiereductie in erfgoeddepots*.
- 9 Bianca de Goes, Universiteit van Amsterdam, klimaatinvloeden op panelen.
- 10 Lieve de Hondt, Universiteit van Amsterdam, masterscriptie *De effectiviteit van waslagen aan de achterzijde van paneelschilderijen als vochtbarrière bij wisselingen in relatieve luchtvochtigheid*.

Baas, H.G.

- 11 Bjorn van Snippenburg, stage master Landschapsgeschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen, onderzoek naar en inventarisatie van de vroegmiddeleeuwse akkers ('geesten') op de strandwallen van Holland.
- 12 Catherine Lee, stage master Landschapsgeschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen, karakterisering zeeleilandschappen langs waddenkust van Nederland, Duitsland en Denemarken (GIS-kaart).

Bazelmans, J.G.A.

- 13 Yardneri Vorst, Een dendrologische analyse van Romeinse schepen in Nederland, NWO-project *Arts and crafts in Roman shipbuilding*, Vrije Universiteit (promotie in 2015).
- 14 Lianne Macke, Een kwantitatieve studie van het

molensterven in Nederland, stage en scriptie Universiteit van Utrecht.

- 15 Promotiecommissie M. van Duijn, Vrije Universiteit, Economische waardering erfgoed, 22 mei, lid.
- 16 Promotiecommissie T. Hermans (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), Universiteit Leiden, Kasteeltorens, 17 oktober, lid.

Berg, K.J. van den

- 17 Olga Luschikova, HLO Arnhem/Nijmegen, ontwikkeling analysemethoden met electrospray ionisatie massaspectrometrie voor drogende olie in verf.
- 18 Laura Kolkena, Universiteit van Amsterdam C&R MA, Degradatieverschijnselen van gele cadmiumolieverven in de schilderijen van Piet Mondriaan.
- 19 Sara Molinari, Universiteit van Amsterdam C&R MA, witte vlekken op ongeverniste schilderijen van Willem Witsen.
- 20 Sarah Bayliss, Courtauld Institute of Art, onderzoek naar het productiearchief van Talens en analyse van Talensverven uit de referentiecollectie.

Bergevoet, F.W.H.

- 21 Milan Fontijn, Reinwardt Academie, onderzoek in het kader van de Bruikleenmonitor, september 2013 – maart 2014.

Bommel, M.R. van

- 22 Ana Serrano, PhD, CHAM Lissabon, *The Red Road of the Iberian Expansion: Cochineal and the Global Dye Trade*.
- 23 Guus verhaar, PhD, Universiteit van Amsterdam, *The investigation of the use of ion chromatography for identification of early stages of glass sickness*.
- 24 Inaas Kallan, MLO student ROC Amsterdam, *Identificatie van 30 organisch synthetische schilderspigmenten met Ultra Hoge Prestatie Vloeistof Chromatografie*.
- 25 Alisa Selviasiuk, MLO student ROC Amsterdam, *Identificatie van natuurlijke kleurstoffen met Ultra Hoge Prestatie Vloeistof Chromatografie*.
- 26 Jettie Timmer, Master-2 student, Conservering en Restauratie, *Synthetische kleurstoffen als beits op hout; Onderzoek naar de ontkleuring van beitsen van synthetische kleurstoffen op hout in combinatie met de verkleuring van het hout*.
- 27 Jantien Wanrooij, TI-COAST student hogeschool Fontys, *Koppeling van Massa Spectrometrie met Ultra Hoge Prestatie Vloeistof Chromatografie voor de identificatie van natuurlijke en synthetische kleurstoffen*.

Bouwmeester, H.M.P.

- 28 Marloes Bontje, Universiteit Utrecht, onderzoek naar het hanteren van vrijstellingsgrenzen in steden.

- 29 Sam Rijlaarsdam, Hogeschool Saxion, vectoriseren stadsplattegronden van Jacob van Deventer en Bureaustudie Oldenzaal.

Brake-Baldock, K.E. te

- 30 Bert Donks, *Gemeentebeleid kunst in de openbare ruimte; met name behoud werken van wederopbouw kunstenaar Jaap van der Meij*, stage Masterprogramma kunstbeleid en mecenaat, Radboud Universiteit, Nijmegen.

Brinkkemper, O.

- 31 Marit van den Hof (Universiteit Leiden, faculteit Archeologie), dagelijkse begeleiding bachelor-onderzoek: Houtskoolonderzoek van Mienakker en Zeewijk (zie publicatie Van den Hof en Brinkkemper).
- 32 Opponent voor de Universiteit van Gotenburg bij de promotie van Tom Strang, met zijn proefschrift *Studies in Pest Control for Cultural Property*, 25 januari.

Crijns, B.E.

- 33 Jessica Hensel, stagiaire Masteropleiding Conservering en Restauratie Historische Binnenruimten, Universiteit van Amsterdam.
- 34 Anouk van Nieuwburg, stagiaire Bouwtechniek, Pedagogische Technische Hogeschool Eindhoven.

Doesburg, J. van

- 35 Patrick de Bruin, Saxion Deventer, hutkommen van Oud Leusden.
- 36 Bas Mooij, Saxion Deventer, middeleeuwse lakzegelstempels.
- 37 Mike de Heij, Saxion Deventer, middeleeuwse lakzegelstempels.
- 38 Marian de Jon, Saxion Deventer, komforen Noord-Nederland.
- 39 Bas van der Laan, afgestudeerd archeoloog Universiteit Leiden, bureaustudies.

Eikema Hommes, M.H. van

- 40 Annemieke Heuft, *De beschilderde kamer in het Martenahuis in Franeker. Context en intenties. Besluitvorming in complexe historische interieuresembles*, begeleiding Post Initiële stage, Conservering & Restauratie, Universiteit van Amsterdam.
- 41 Hinke Sigmond, *Onderzoek naar de geschilderde kamer in Huize de Dieu, Alkmaar en de geschilderde kamers in Oud-Amelisweerd*, begeleiding Post Initiële stage, Conservering & Restauratie, Universiteit van Amsterdam.

Groenewoudt, B.J.

- 42 Bachelor scriptie Wimke van den Berg, Saxion-Deventer: *Archeologie: Houtskoolkuilmeilers in Nederland. Een inventarisatie en landschappelijke analyse van beschikbare archeologische gegevens*.
- 43 Begeleiding dissertatie J. van Doesburg (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed): *Torenhoge ambitie. Ontginning en kastelenbouw in het Kromme Rijngebied in de Middeleeuwen* (Universiteit Utrecht).
- 44 Begeleiding dissertatie Rowin van Lanen (Universiteit Utrecht): *The Dark Age of the Lowlands in an interdisciplinary light: people, landscape and climate in the Netherlands between AD 300 and 1000. Occupation patterns and land use*.

Groot, S. de

- 45 Sofie Grauwels (Artesis, Koninklijke Academie voor de schone kunsten, Antwerpen), begeleiding thesisonderzoek: *De rek is eruit, Conservatieproblematiek van polyurethaanelastomeren in textiel PUR vezels*.
- 46 Henk Wiersma (Hogeschool Leiden), *De identificatie van synthetisch organische pigmenten in plastics*, stage in kader van TI-Coast programma.

Groot, T. de

- 47 Sophie Vroegop, studente Vrije Universiteit Amsterdam. Begeleiding bij het schrijven van een essay en aanvullen database vindplaatsen in het kader van het nominatieproces van de Limes als werelderfgoed.

Heiden, M. van der

- 48 Begeleiding van Vincent Lobregt (Universiteit Leiden), onderwerp: determinatie en analyse van kleipijpen, archeologisch onderzoek molen de Nachtegaal.

Hermans, D.B.M.

- 49 Janneke van Golen, werkervaringsproject, Jonge bouwmaterialen 1920-1980.

Huisman, D.J.

- 50 Glenn Heeres, Sediment erosie at archaeological sites in Limburg, The Netherlands, MSc Wageningen Universiteit.
- 51 Joas van der Laan, Chemische en isotopen analyse IJzertijd glas uit Nederland; MSc VU Amsterdam (met B.J.H. van Os).
- 52 Pim van Tendeloo, Chemisch onderzoek aan vroeg-middeleeuwse koperlegeringen uit Domburg, MSc VU Amsterdam (met B.J.H. van Os).
- 53 Marcus Adrian Roxburgh, Chemisch onderzoek aan vroeg-middeleeuwse koperlegeringen uit het Nederlandse kust- en terpengebied, MA, vervolgens PhD Universiteit Leiden.

- 54 Janneke Nienhuis, Onderzoek aan de samenstelling, corrosie en conservering van bronzen, PhD Delft/Leiden (met B.J.H. van Os en I. Joosten).

Jansma, E.

- 55 Marieke van Dinter, *Ontwikkeling van de Rijn vanaf de Romeinse Tijd tot aan de Middeleeuwen in en om de stad Utrecht (Lower Rhine delta)*, promotieonderzoek Universiteit Utrecht (promotiedatum: 2015).
- 56 Marjolein Gouw-Bouman, *Vegetation and climate change during the Dark Ages in The Lowlands*, promotieonderzoek Universiteit Utrecht (promotiedatum: 2016).
- 57 Nanda Kik, *Natural landscape and cultural settlement dynamics during the Late Roman and Early Medieval period in the southwestern part of the Netherlands*, BA scriptie Aardwetenschappen, Universiteit Utrecht.
- 58 Mike Lahaye, *Huis Ter Weyde*, BA scriptie Aardwetenschappen, Universiteit Utrecht.
- 59 Rowin van Lanen, *Occupation patterns and land use in the Netherlands between AD 300 and 1000*, promotieonderzoek Universiteit Utrecht (met B.J. Groenewoudt; promotiedatum: 2016).
- 60 Harm Jan Pierik, *Natural landscape evolution between AD 300 and 1000*, promotieonderzoek Universiteit Utrecht (promotiedatum: 2016).
- 61 Yardeni Vorst, *Barges of the Zwammerdam type: chronology, provenance, construction, wood technology and use*, promotieonderzoek Vrije Universiteit Amsterdam (met J.G.A. Bazelmans; promotiedatum: 2015).
- 62 Yochem Ypma, *Placing the Jan Meijenstraat excavations (Utrecht, 1979-1981) in a physical-geographical context* (stage, afronding stageverslag: 2014).

Joosten, C.

- 63 Janneke Nienhuis, *Wat is de invloed van een conserveringsbehandeling op de materiaaleigenschappen van bronzen voorwerpen?*, promovenda TU Delft, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- 64 Roberta Giuliani (6 maanden), *Curly malachite: identification, origin and meaning*, Msc ALMA MATER STUDIORUM - Università di Bologna - Science faculty of University of Bologna, met J. Nienhuis.
- 65 Sara Molinari, *Witte vlekken op ongeverniste schilderijen van Willem Witsen*, masterscriptie, Universiteit van Amsterdam, met S. de Groot en K.J. van den Berg.

Kleijn, H.C.M.

- 66 Judith Kuipéri (Universiteit Utrecht), begeleiding 3 maanden stage: onderzoek en brochure *Rolstoeltoegankelijkheid van*

monumenten.

- 67 Roelf Brinkman (Erasmus Universiteit Rotterdam), begeleiding 6 maanden stage: onderzoek naar *Bestuurlijke complexiteit rond het leegstandsvraagstuk van kerken.*

Koehler, L

- 68 Organisatie veldcursus voor AWN Flevoland en studenten IFMAF, 24 juli.
- 69 Organisatie excursie archeologiestudenten Universiteit van Leiden, 29 november.

Kok, A.H.A.G.

- 70 Montserrat Prats Lopez, VU Amsterdam faculteit de economische wetenschappen en bedrijfskunde, PhD onderzoek *Evaluating knowledge of the crowd: the case of cultural heritage organizations*, advies.
- 71 Marilix Beernink, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Amsterdam, PhD onderzoek *Behoud en beheer van het Nederlands cultureel erfgoed en cultureel ondernemerschap*, advies.
- 72 Pauline Schreurs, HKA Reinwardt Academie, Bachelorscriptie *Wat zijn (de) consequenties van de veranderde rol en verantwoordelijkheid van Museum Rotterdam ten opzichte van de source-community ten gevolge van de nieuwe wijze van participeren verzamelen van hedendaags erfgoed?*, advies.
- 73 Kaija de Valk, HKA Reinwardt Academie, Bachelorscriptie Blanco kijken naar kunst, advies.
- 74 Extern deskundige bij de examencommissie van de Bachelor HKA Reinwardt Academie.

Koldewey, E.F.:

- 75 Judith van Hoogdalem, stage bachelor Kunstgeschiedenis, Universiteit Leiden, *Interieurtermen Erfgoedthesaurus.*
- 76 IJla Meijer, stage master Design Cultures, Vrije Universiteit Amsterdam, *Interieurtermen Erfgoedthesaurus.*
- 77 Saskia Minjon, stage master Architectuurgeschiedenis en Monumentenzorg, Universiteit Utrecht, *Ontwerptekeningen J. Otten Husly.*
- 78 Marleen Windhorst, stage master Arts and Cultures, Design and Decorative Arts Studies, Universiteit Leiden, *Interieurtermen Erfgoedthesaurus.*

Kort, J.W. de

- 79 Justus de Gruil, stagiair Saxion Next, uitwerking vondsten en digitaliseerwerk waarderend onderzoek Best-Oirschotseweg.
- 80 Leander Pierik, stagiair Saxion Next, uitwerking vondsten en digitaliseerwerk waarderend onderzoek Cuijk-Maasboulevard.

Kosian, M.C.

- 81 Thomas van den Brink, stage master Landschapsgeschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen, GrachtengordelGIS.
- 82 Leonor Álvarez Francés, stage master Geschiedenis, Universiteit van Amsterdam, GrachtengordelGIS.
- 83 Piet Boomstra, advies masterscriptie Architectuurgeschiedenis.
- 84 Manon Schooneman, stage master Archeologie, Universiteit Gent, GrachtengordelGIS.
- 85 Joshua Ike, stage bachelor archeologie, Saxion Hogeschool Deventer, Dijkenproject.
- 86 Rowin van Lanen, promovendus archeologie, Universiteit Utrecht, *The Dark Ages in an Interdisciplinary Light*.
- 87 Begeleiding van promovendi bij het project *The Dark Ages in an Interdisciplinary Light*, in samenwerking met Universiteit Utrecht.

Kuipers, M.C.

- 88 Herdis Heinemann, *Historic Concrete. From Concrete Repair to Concrete Conservation*, 7 februari, Technische Universiteit Delft, Delft (lid leescommissie en opponent bij promotie).
- 89 zes PhD onderzoekers moderne materialen Re-Use seminar o.l.v. prof.dr.ir. Ine Wouters, 21 maart, Vrije Universiteit Brussel, Brussel (externe peer).
- 90 Christoph Rausch, *Rescuing Modernity; Global Heritage Assemblages & Modern Architecture in Africa*, Maastricht; gepromoveerd op 18 oktober aan de Universiteit Maastricht (vanaf 2009 begeleid als promotor).
- 91 Nicholas Clarke (promovendus Technische Universiteit Delft), *How Heritage Learns, what happened with Dutch social housing after they were listed* (begeleiding promotie-onderzoek).

Lascaris, M.A.

- 92 Iris Koppert, Universiteit Utrecht, Bachelorstage, *Het gebruik van de term landschap in de m.e.r.*
- 93 Joshua Ike, Hoge school Saxion, Afstudeerproject, *Verdwenen dijken boven water. GIS tool DIKE versus historisch geografisch onderzoek*.

Lauwerier, R.C.G.M.

- 94 Joyce van Dijk (promovenda Universiteit Leiden), *Animals in the Dutch Iron Age. A comparative study of animal bones from Dutch Iron Age sites* (co-promotor).
- 95 Monica Dütting (promovenda), *Visvangst in de Romeinse tijd in Nederland*.
- 96 Robin Vogelzang, *Onderzoek kralen Merovingisch grafveld Borgharen*, Bachelor-scriptie, Saxion.

Leijen, W.C. van

- 97 Tara van Vark, *Interne diefstal*, begeleiding afstudeeronderzoek vierdejaars studente Reinwardt Academie, in samenwerking met Stadsarchief Amsterdam.
- 98 Anne Kos, *Collectiehulpverleningsplan Tropenmuseum*, stagebegeleiding vierdejaars studente Reinwardt Academie, in samenwerking met het Tropenmuseum Amsterdam

Luger, T.

- 99 Hilde Rezelman, advisering bij afstudeeronderzoek 4de jaarsstudent Reinwardt Academie, naar de publiekwaardering van het Rietveld-Schröderhuis, februari-april.

Megens, L.

- 100 Madelon Pronk, masterstudent archeometrie, Vrije Universiteit, Amsterdam, Onderzoek naar de herkomst van 17e eeuwse faience.
- 101 Alisa Selvasiuk, student Middelbare Laboratoriumopleiding Chemie, ROC van Amsterdam, analyse van anorganische en organische materialen in cultureel erfgoed.
- 102 Laura Kolkema, masterstudent Conservering en Restauratie, Universiteit van Amsterdam, fenomenologie van degradatie van cadmium geel verf.
- 103 Michiel Overhoff, masterstudent Conservering en Restauratie, Universiteit van Amsterdam, zinkmortels als restauratiemateriaal.

Morelissen, R.

- 104 Karin van der Lem, afstudeerscriptie Master Conservering en Restauratie van Cultureel Erfgoed, Historische Binnenruimten, *Versteende verf: onderzoek naar de mogelijkheden van reversibele retoucheermaterialen bij de restauratie van muurschilderingen vervaardigd met Keimsche mineraalverf*, Universiteit van Amsterdam.

Nienhuis, J.

- 105 Roberta Giuliani, *Curly malachite: identification, origin and meaning*, Master thesis, Università di Bologna, met I. Joosten, 6 maanden.

Os, B.J.H. van

- 106 Glenn Heeres, *Sediment erosion at archaeological sites in Limburg, The Netherlands*, MSc Wageningen Universiteit, i.s.m. D.J. Huisman.
- 107 Joas van der Laan, *Chemische en isotopen analyse IJzertijd glas uit Nederland*, MSc VU Amsterdam, i.s.m. D.J. Huisman.
- 108 Pim van Tendeloo, *Chemisch onderzoek aan vroeg-middeleeuwse koperlegeringen uit Domburg*, MSc VU Amsterdam, i.s.m. D.J.

Huisman.

- 109 Marcus Adrian Roxburgh, *Chemisch onderzoek aan vroeg-middeleeuwse koperlegeringen uit het Nederlandse kust- en terpengebied*, MA, vervolgens PhD Universiteit Leiden, i.s.m. D.J. Huisman,
- 110 Roel Verhagen, *Degradatie en herkomst van venstergals gevonden te Klaarkamp*, MSc study, Vrije Universiteit, Amsterdam.
- 111 Janneke Nienhuis, *Onderzoek aan de samenstelling, corrosie en conservering van bronzen*, PhD Delft/Leiden, i.s.m. D.J. Huisman en C. Joosten.

Polman, M.G.

- 112 H. Sigmond, *Conservering en restauratie van cultureel erfgoed, historische binnenruimten*, PI student Universiteit van Amsterdam, t.b.v. RCE stage gepolychromeerd stucwerk in pand Keizersgracht Amsterdam.
- 113 M. Schlatmann, *Architectural History and Theory Department of the Built Environment*, PhD student, TU Eindhoven, t.b.v. ontwikkelen Kleurenplan TU/e Science Park op basis van kleurpalet monumenten Nieuwe Bouwen.

Reinstra, A.

- 114 Roelf Brinkman, Erasmus Universiteit Rotterdam, begeleiding 6 maanden stage: onderzoek naar Bestuurlijke complexiteit rond het leegstandsvraagstuk van kerken.

Reissland, B.

- 115 Femke Dijkhuis, *Verbrand archief - klaar voor digitalisering?*, masterscriptie, Universiteit van Amsterdam, Conservering en Restauratie, spec. Boek en Papier, i.s.m. F.J. Ligterink.
- 116 Aafke Weller, *Operating in the dark, an exploration of an atlas for ultraviolet induced visible fluorescence examination of paper artefacts*, Masterscriptie, Universiteit van Amsterdam, Conservering en Restauratie, spec. Boek en Papier, i.s.m. F.J. Ligterink.

Scholte, T.I.

- 117 Carien van Aubel, Masterscriptie Onderzoek naar mechanische schades bij kunstwerken van gebreid nylon, Universiteit van Amsterdam.

Schreurs, G.G.W.

- 118 Begeleiden van studenten bij het tekenen van scheepshout OE-34, 13 en 27 februari; 6, 13 en 27 maart; 3 en 17 april.
- 119 Organisatie veldcursus voor AWN Flevoland en studenten IFMAF, 24 juli.
- 120 Organisatie excursie archeologiestudenten Universiteit van Leiden, 29 november.

Schuit, H.G.

- 121 Arriane Zeijlemaker, Reinwardt Academie, scriptie *Beheer vraagt om meer, preventieve conservering van interieurs*.

B.I. Smit

- 122 S.M. Beckerman, promovendus, begeleiding Odyssee project: *Unlocking North Holland's Late Neolithic Treasure Chest. Single Grave Culture behavioural variability in a tidal environment*.
- 123 G.R. Nobles, promovendus, begeleiding Odyssee project: *Unlocking North Holland's Late Neolithic Treasure Chest. Single Grave Culture behavioural variability in a tidal environment*.
- 124 V. Garcia Diaz, promovendus, begeleiding Odyssee project: *Unlocking North Holland's Late Neolithic Treasure Chest. Single Grave Culture behavioural variability in a tidal environment*.

Stappers, M.H.L.

- 125 Aart van Zwienen, Technische Universiteit Eindhoven, Faculteit Bouwkunde, dagelijkse begeleider, afstudeeronderzoek: *Het effect van actieve en passieve determinanten op het binnenklimaat en energieverbruik van kunstdepots*.

Straten, R.W. van,

- 126 Natascha Reich, Jan Jaap Steensma, Patrick de Baets, begeleiding examenkandidaten LOTO (Landelijke Opleiding Tot Orgeladviseur).

Theunissen, E.M.

- 127 Sander Aerts, stage bachelor science-based archaeology Universiteit Leiden, Case study depositielandschap Rhenen-Achterberg.

Toebast, J.M.

- 128 Gerrit Kramer, Master Architectuurgeschiedenis, Universiteit van Amsterdam, *Herbestemming van hooibergen*.

Vries, D.J. de

- 129 Promotie van D.B.M. Hermans met dissertatie *Middeleeuwse woontorens in Nederland. De bouwhistorische benadering van een kasteelvorm*, Universiteit Leiden, 17 oktober.
- 130 Voorbereiding promotie van C.I.C. van Emstede met proefschrift *Bouwwerk-Monument-Erfgoed. Waardstelling in de Nederlandse monumentenzorg 1982-2012*, TU Delft/Universiteit Leiden.
- 131 Meelezen van manuscript R. de Kam, F. Kipp, D. Claessen, *De Utrechtse Domtoren. Trots van de stad*.
- 132 In voorbereiding: Th. Von der Dunk, *Torenbekroningen in Nederland 1500-1700* (werktitel).
- 133 Onderzoek grote monumenten: redactie, begeleiding en

voorwoord van R. Stenvert, *Kerkkappen in Nederland 1800-1970*.

- 134 Begeleiding vooronderzoek bouwfragmenten met OMA t.b.v. Biennale Venetië, 2014.
- 135 Rondleiding en toelichting op het functioneren en de collecties van de RCE, studenten van Landschap en monumenten Antwerpen, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 28 maart.

Weerts, H.J.T.

- 136 Beoogd co-promotor van drs W.K. van Zijverden, Universiteit Leiden, *Farmers of the coast, coastal farming communities on the southern North Sea coast, 2000-800 BC*, promotor: prof. dr. H. Follens.

Wei, W.

- 137 Patricio Chiriboga-Arroyo, Technische Universiteit Delft, Faculteit Lucht- en Ruimtevaart, dagelijkse begeleiding/co-promotor promotie onderzoek *Finite Element Modeling of Vibrations in Canvas Paintings*, gepromoveerd 27 maart 2013.
- 138 Corey Trujillo, University of Portland, Portland, Oregon (VS), begeleiding onderzoek naar de invloed van (electro) chemisch reinigen op de oppervlakte van zilveren objecten, juni-augustus.
- 139 Jordan Lum, University of Portland, Portland, Oregon (VS), begeleiding onderzoek naar de invloed van trillingen op pastelschilderijen, juni-augustus.
- 140 Leila Sauvage, Université Paris 1 Pantheon-Sorbonne en TU Delft (tijdelijk papierrestaurator bij het Rijksmuseum Amsterdam), dagelijkse begeleiding/co-promotor promotie onderzoek over de invloed van trillingen op de toestand van pastelschilderijen.

Non-invasieve Pigmentanalyse van een vroeg schilderij van Mondriaan, in het Gemeentemuseum Den Haag door de Rijksdienst. Er wordt gebruik gemaakt van een draagbare Bruker röntgenfluorescentie spectrometer.

H. Onderzoek op aanvraag

Brinkkemper, O.

- 1 Determinatie van vezels verwerkt in oudst bekende mand uit Egypte (El Fayum, Neolithicum) op verzoek van Prof. W. Wendrich (UCLA).
- 2 Onderzoek van monster isolatiemateriaal (zeegras) uit het Jachtslot Sint Hubertus.

Diepenhorst, W.

- 3 Materiaalonderzoek orgels Grote Kerk Culemborg.
- 4 Materiaalonderzoek orgel Broederkerk Deventer.

Geldof, M.

- 5 Identificatie van restauratiemateriaal op 'Le bateau-atelier' (1874, inv. nr. KMM111.222) van C. Monet.

Joosten, C.

- 6 Negentiende eeuwse papiernegatieven van Charles Nègre.
- 7 Rode laag op een randscherf van Schrähalsbecher uit de Late Bronstijd.
- 8 Zouten uit natuursteen.

Kooij, B.H.J.N.

- 9 Zeegras uit Jachtslot Sint Hubertus op de Hoge Veluwe i.s.m. O. Brinkkemper e.a.

Luger, T.

- 10 Advisering bij opstellen van een collectieplan, Stedelijk Museum Schiedam, augustus-december.

Megens, L.

- 11 Kleuronderzoek van een schouw in het Stadhuismuseum in Veere
- 12 Jan Wiegers, Music Hall. Ook een Dancing Room?
- 13 Chroomgeel in de Haagse School
- 14 Kleuronderzoek aan de Domtoren
- 15 Rode gronderingen in het atelier van Rembrandt
- 16 Corrosie op geëmailleerd koper
- 17 Technisch onderzoek van Jan van Goyen, Gezicht op de Waal en Valkhofburcht (1641; inv. nr. C.XVI.6)
- 18 Woningen ontworpen door Theo van Doesburg in Drachten (1921), kleurhistorisch onderzoek en onderzoek van de ontwerptekeningen
- 19 De Romaanse muurschilderingen uit 1206 in de Bergkerk in Deventer
- 20 Röntgenonderzoek van de inwendige constructie van twee globes van Het Valkhof
- 21 Romeinse blauwe pigmenten
- 22 De blauwe verf van een schildering en een jaartal 1932 in een boerderij van het NOM

- 23 Steen uit middeleeuwse opgravingscontext ingekrast met Vikingmotieven
- 24 Kroonluchter uit Koninklijk paleis Noordeinde
- 25 Sikkenskist.

Reissland, B.

- 26 'De Kruisiging' Metaalstift-tekening toegeschreven aan het atelier van Jan van Eyck (ca. 1390 - 1441), aanvullend onderzoek naar samenstelling, toevoegingen en conditie, i.o.v. Museum Boymans van Beuningen, Rotterdam.
- 27 Discoloured fixatives on pencil drawings by Thomas Fearnley (1802-1842). i.o.v. The National Museum of Art, Architecture and Design, Oslo, Norway.

Straten, R.W. van,

- 28 Onderzoek, documentatie en advisering orgel van de Ronde Lutherse Kerk, Amsterdam.
- 29 Onderzoek, documentatie en advisering orgel van de Koepelkerk, Arnhem.
- 30 Onderzoek, documentatie en advisering orgel van de Sint-Margaretakerk, Boksum.
- 31 Onderzoek, documentatie en advisering Nolting-orgel van de Maartenskerk, Gendringen.
- 32 Onderzoek, documentatie en advisering Kerkorgel van Hallum.
- 33 Onderzoek, documentatie en advisering orgel van de Hervormde kerk, Monster.
- 34 Onderzoek, documentatie en advisering orgel van de Hervormde Kerk, Oud Alblas.
- 35 Onderzoek, documentatie en advisering orgel van de Sint Servaasbasiliek, Maastricht.
- 36 Onderzoek, documentatie en advisering orgel van de Hervormde kerk, Steenbergen.
- 37 Onderzoek en advisering carillon Alkmaar.
- 38 Onderzoek en advisering luidklokken Ruurlo.
- 39 Onderzoek en advisering luidklokken Dronrijp.
- 40 Onderzoek en advisering luidklokken en klokkenstoel Boxmeer.
- 41 Onderzoek en advisering uurwerk Jelsum.
- 42 Onderzoek en advisering luidklokken, toren Hervormde kerk, Sexbierum.
- 43 Onderzoek en advisering luidklokken, toren Hervormde kerk, Zeerijp.

VAN NELLE

HET SCHIED. BEDRIEF DER FRIMA
NAAR DE TONNEN VERPLAATST
DIE HIER NU WERK BESTAAN
DIE BLOEIJENDE VERANNOING IN
WED. H. OPCSCHERT HEB BOM
DOOR HET TOEGANLIJK VERBOD

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed was verantwoordelijk voor de samenstelling van het nominatiedossier van de Van Nelle-fabriek in Rotterdam.

I. Taken op het gebied van Werelderfgoed

Groot, T. de

- 1 Deelname aan internationale bijeenkomsten en inhoudelijke advisering van de provincies in het kader van de nominatie van de Romeinse limes als UNESCO-werelderfgoed.

Huisman, D.J.

- 2 Afronding monitoring UNESCO site Schokland.

Kuipers, M.C.

- 3 Lid van de werkgroep Werelderfgoednominatie Van Nellefabriek te Rotterdam.
- 4 Co-auteur hoofdstuk 2 *Description* en 3 *Justification* in het nominatiedossier Van Nellefabriek te Rotterdam.
- 5 Samensteller van de bibliografie in idem.
- 6 Co-redacteur/adviseur overige hoofdstukken en begrenzing bufferzone in idem.
- 7 Co-beeldredacteur in idem.
- 8 Vak-inhoudelijke toelichting bij aanbidding van het nominatiedossier Van Nellefabriek te Rotterdam aan Nederlandse Unesco-ambassadeur, Nederlandse Ambassade, Parijs, 28 januari.
- 9 Vak-inhoudelijke toelichting bij aanbidding van het nominatiedossier Van Nellefabriek te Rotterdam aan Werelderfgoedcomité, Unesco hoofdkwartier, Parijs, 28 januari.
- 10 Mede-organisator van de technische evaluatiemissie van Icomos ter beoordeling van het nominatiedossier Van Nellefabriek te Rotterdam.
- 11 Vak-inhoudelijke toelichting mbt het nominatiedossier Van Nellefabriek te Rotterdam tijdens de technische evaluatiemissie van Icomos, Van Nellefabriek te Rotterdam, 14-17 oktober.
- 12 Adviseur bij nominatievoorbereiding mbt Werelderfgoed, Koloniën van Weldadigheid.
- 13 Adviseur bij nominatievoorbereiding mbt Werelderfgoed, vm. sanatorium Zonnestraal, Hilversum.

Polman, M.G.

- 14 Van Nellefabriek, evaluatiebezoek t.b.v. nominatie door prof. dr. Jörg Haspel, rondleiding *Guided tour and discussion on the adaptie re-use of the factory, state of conservation and conservation ethics, authenticity and integrity*, 14 oktober.

Troost, G.M.H.

- 15 Advisering en inhoudelijke begeleiding restauratie Woudagemaal te Lemmer.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Rapportage
Archeologische
Monumentenzorg

213

Beschermings- programma archeologie 2013

*Selectievoorstel voor 28 nieuwe
archeologische rijksmonumenten*

De Rapportage Archeologische Monumentenzorg 213 is het resultaat van het beschermingsprogramma archeologie 2013 en draagt 28 archeologische terreinen voor die in aanmerking komen voor wettelijke bescherming. De publicatie geeft de inhoudelijke argumentatie en motivatie voor het voordragen van de terreinen.

J. Ontwikkeling van beleid

Baas, H.G.

- 1 Lid van Dienstbreed Beleidsoverleg (DBO) Erfgoed & Ruimte.
- 2 Programmaleider Levend Landschap, programmalijn Visie Erfgoed & Ruimte.

Deeben, J.H.C.

- 3 Werkgroep (met DCE) verkenning van een sluitend kwaliteitssysteem in de archeologische monumentenzorg.
- 4 Notitie (met G. de Bruijn), Archeologie van Tweede Wereldoorlog en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Eikema Hommes, M.H. van

- 5 Schrijven van het visiedocument *NWO Dutch Science for Arts Center*, voor het NWO Kenniscentrum.

Heiden, M. van der

- 6 Lid projectgroep verstoringskaart (onderdeel Kenniskaart).

Jagt, I.M.M. van der

- 7 Reactie op ontwerpversie KNA versie 3.3, naar aanleiding van een inventarisatie van de rol van de specialist in de KNA.

Kuipers, M.C.

- 8 Lid klankbordgroep selectie monumenten van de wederopbouw 1959-65.
- 9 Lid werkgroep Interventie-Ethiek/Grondslagen advisering monumenten.

Lascaris, M.A.

- 10 Klankbordgroep LTO onderzoek, Mag het een onsje minder zijn?

Lauwerier, R.C.G.M.

- 11 Lid Dienstbreed Overleg Archeologie.

Lensvelt, N.H.

- 12 *Evaluatie Natuurschoonwet* advisering DCE m.b.t. cultuurhistorische waarden.

Rensink, E.

- 13 Bijdragen aan Beleidsontwikkeling Archeologie Maasvallei, op initiatief van en in samenwerking met provincie Limburg.

Stegmeijer, E.S.

- 14 *Internationaliseringsplan CLICK/erfgoed*, juni.
- 15 *Strategische Onderzoeks- en Innovatieagenda CLICK/erfgoed 2013-2015*, met J. Oomen, H. Bennis & P. Alkhoven, augustus.

Straten, R.W. van,

- 16 Waarnemer Landelijke Opleiding Tot Orgeladviseur.
- 17 Bestuurlijke overleggen met Stichting Peter Gerritsz Orgel (SPGO).
- 18 Katholieke Klokken en Orgel Raad (KKOR).
- 19 Commissie Orgel Zaken (COZ).
- 20 Landelijke Opleiding tot Orgeladviseur (LOTO, Certificering orgeladviseurs).
- 21 College van Orgeladviseurs Nederland (CvON) op 27 januari (gezamenlijk bestuurlijk overleg CvON, Vereniging Orgelmakers in Nederland (VON), 13 februari (gezamenlijk bestuurlijk overleg COZ, KKOR, RCE).
- 22 Bestuursvergadering KKOR (17/3).

Tilburg, van B.A.

- 23 Lid projectgroep samenwerking aan de kust, Batavialand.

Ven, H.A.G. van de

- 24 Mede vormgeven herziening uitvoeringsrichtlijnen zwam- en insectenbestrijding (Nederlandse Vereniging van Plaagdiermanagement Bedrijven).

CARTE DE MEMBRE / MEMBERSHIP

CONSEIL INTERNATIONAL DES
INTERNATIONAL COUNCIL OF

Maison de l'Unesco - 1, rue Miollis - 75732 Paris Cedex
Tél. : +33 (0)1.47.34.05.00 - Fax : +33 (0)1.43.06.78.62 - Email : secretaria

RIJKSDIENST VOOR HET CULT

ERFGOED

REG INST

catégorie de membre/membership

38057

No.

Leden van de sector Kennis zijn lid van
uiteenlopende (inter)nationale
organisaties op het gebied van het
onderzoek van erfgoed en erfgoedzorg.
Centraal staat de verbinding van
onderzoek, praktijk en beleid.

K. Lidmaatschappen en adviesfuncties

Abrahamse, J.E.

- 1 Redactie *Historisch geografisch tijdschrift*
- 2 Lid ICOM

Baas, H.G.

- 3 Lid van de redactie van het *Historisch-Geografisch Tijdschrift*.
- 4 Lid van het bestuur van *Stichting Netwerk Historisch Cultuurlandschap*.

Bazelmans, J.G.A.

- 5 Onderzoeksschool Archon, bestuurslid.
- 6 NWO-Odysee (uitwerking oud archeologisch onderzoek), commissielid.
- 7 Joint Programming Initiative Cultural Heritage and Global Change (JHEP), lid bestuur.
- 8 Click-Erfgoed, lid bestuur.
- 9 Waddenacademie, lid bestuur.
- 10 ERM, adviseur bestuur.
- 11 Curatorium leerstoel Rob van Hees, TU Delft, lid.
- 12 Stichting Victor de Stuers, adviseur bestuur.
- 13 Maatschappelijke adviesraad Faculteit Archeologie, Universiteit Leiden, lid.
- 14 Revigo (NWO-project, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Van Gogh Museum, Universiteit Tilburg), lid.
- 15 Directeurenoverleg CRA (structurele vervanging D RCE).
- 16 Aanmoedigingsprijs beheer oorlogsmonumenten voor de provincie Utrecht, 4 en 5 mei-comité, lid.
- 17 Sollicitatiecommissie hoogleraar TU Delft Restoration and intervention, lid.
- 18 Leesgroep monografie *Rijksmuseum Amsterdam. Restauratie en transformatie van een nationaal monument* (Meurs en Van der Thoor), NAI, voorzitter (verschenen in 2014).

Berg, K.J. van den

- 19 Europees co-ordinator MaSC, gebruikersgroep voor massaspectrometrie en chromatografie
- 20 Editor *ArtMatters, Journal for Technical Art History*.
- 21 Advisory board Courtauld Institute of Art, London. Dept Conservation and Technology, Easel Paintings.
- 22 Advisory board 'Making Art in Tudor Britain' project, National Portrait Gallery London.
- 23 Lid Modern Paints research initiative, coord. Tom Learner, GCI.
- 24 Lid ICOM-CC (+ werkgroepen Paintings, Scientific Research, Modern Materials, ATSR). Assistant-coordinator werkgroep Scientific Research.
- 25 Lid IIC.
- 26 Lid INCCA.

Bergevoet, F.W.H.

- 27 Bestuurslid Agnes van den Brandeler Stichting.

Bommel, M.R. van

- 28 Lid van de adviesraad textielcommissie.nl.
- 29 Lid van ICOM-CC, Working group Scientific research, Working group textiles & Working group Modern Materials and Contemporary Art.
- 30 Lid Klankbordgroep Universiteit van Amsterdam, Restauratie en Conservering, werkgroep textiel.
- 31 Lid wetenschappelijk committee, Technart 2013.

Bouwmeester, H.M.P.

- 32 Lid programmacommissie Reuvensdagen.

Brinkkemper, O.

- 33 Lid Association for Environmental Archaeology.
- 34 Lid Palynologische Kring van het Koninklijk Geologisch en Mineralogisch Genootschap.
- 35 Bestuursadviseur en lid Biologisch Archeologisch Platform.
- 36 Lid Beraadkamer Archeologie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- 37 Lid van begeleidingscommissie bij NWO-Odysee project 'Unlocking Noord-Holland's Late Neolithic Treasure Chest: Single Grave Culture behavioural variability in a tidal environment' (zie Kleijne *et al.*, NAR 45 als tweede van de drie projectpublicaties).

Brokerhof, A.W.

- 38 Lid International Council of Museums (ICOM).
- 39 Lid, peer reviewer International Council of Museums – Conservation Committee (ICOM-CC).
- 40 Lid Society for the Preservation of Natural History Collections (SPNHC).
- 41 Lid Stuurgroep Gezamenlijk Onderzoek Metamorfoze.

Crijns, B.E.

- 42 Lid Examencommissie Opleiding Conservering en Restauratie, specialisme Historische Binnenruimten, Universiteit van Amsterdam. Post-Initieel traject.
- 43 Lid Klankbordgroep Opleiding Conservering en Restauratie, specialisme Historische Binnenruimten, Universiteit van Amsterdam.
- 44 Lid Restauratoren Nederland.
- 45 Adviseur Sectiebestuur Historische Binnenruimten,

- Restauratoren Nederland.
46 Lid ICOM-CC.

Deeben, J.H.C.

- 47 Lid CCvD (Centraal College van Deskundigen, Archeologie).
48 Lid Inqua-Nederland.
49 Lid werkgroep steentijdtag.
50 Lid beroepsvelde commissie Saxion Deventer.

Doesburg, J. van

- 51 Nederlandse correspondent en honorary member Medieval Settlement Research Group (MSRG).
52 Lid Nederlandse kastelenstudiegroep.
53 Lid Redactieraad van het *Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters*.
54 Rurality-committee, treasurer en vice president for the German speaking countries and the Netherlands.

Eerden, M.

- 55 Adviseur van het bestuur van de Victor de Stuersstichting, namens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
56 Lid onderwijscommissie Archon.

Eikema Hommes, M

- 57 Lid van begeleidingscommissie restauratie schilderijen van Giovanni Antonio Pellegrini uit de Gouden Zaal van het Mauritshuis, Den Haag.
58 Lid van begeleidingscommissie restauratie behangselschilderingen en bovendeurstukken uit het pand Breestraat 101, Beverwijk.

Geldof, M.

- 59 Lid International Council of Museums, Committee for Conservation (ICOM-CC).
60 Redactielid boek *Van Gogh's studio practice*.

Groenewoudt, B.J.

- 61 Redactielid *Journal of Archaeology in the Low Countries*.
62 Lid redactieraad *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*.

Groot, S. de

- 63 Lid International Congress of Museums – Committee for Conservation (ICOM-CC).
64 Lid Infrared and Raman Users group (IRUG), editor Raman spectra.

Groot, T. de

- 65 Deelnemer Beraadkamer Archeologie.

Heiden, M. van der

- 66 Lid redactieraad *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*.

Hermans, D.B.M.

- 67 Wetenschappelijk adviseur Nederlandse Kastelenstichting.
68 Lid van de Nederlandse Kastelen Studiegroep.
69 Lid van de redactie van het Kastelen Lexicon Nederland.
70 Lid van het Corpus Vitrearum International (CVA).
71 Lid van het International Scientific Committee for Stained Glass CVA/Icomos.

Hof, J. van 't

- 72 Lid Steering Committee Heritage Plus.
73 Lid Executive Board JPI Cultural Heritage.
74 Vice-voorzitter Nationale Restauratiebeurs.
75 Lid NEN Normcommissie Cultureel Erfgoed.
76 Lid Klankbordgroep HORIZON2020 Challenge 6.
77 Lid Organisatiecomité Vlaams-Nederlandse Natuursteendag.
78 Lid redactie *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*.
79 Organisator nationale Onderzoeksraad Erfgoed.
80 Programmaleider Duurzaam erfgoed, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
81 Lid oprichtingscomité Monument en Kennis, samenwerking TU Delft, TNO en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
82 Lid ICCROM Forum on Conservation Science.
83 Lid Programmagroep Cultureel Erfgoed Rijksoverheid.
84 Initiatiefnemer digitale nieuwsbrief Cultureel erfgoed Rijksoverheid.

Huisman, G.G.H.

- 85 Lid ICOM en ICOMCC Workinggroup Glass and Ceramics.
86 Lid Corpus Vitreanum.
87 Lid redactieraad *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*.
88 Lid Vereniging Nederlandse Kunsthistorici.
89 Lid Nederlandse Vereniging van vrienden van ceramiek en glas.
90 Lid Vereniging Vrienden van Modern Glas.

Huisman, D.J.

- 91 Associate Editor van *Journal of Archaeological Science*.

Hummelen, Y.C.M.

- 92 Lid/Adviseur/Onderzoeker Advisory Committee 'The Panza Collection Initiative' Guggenheim Museum New York/ Mellon Foundation.

- 93 Lid/Onderzoeker Projectgroep NWO programma 'New Strategies for the Conservation of Contemporary Art'.
- 94 Lid Redactieraad *Kunsttechnologie und Konservierung*.
- 95 Lid Adviesgroep Project *Kunst en Techniek*, Stichting Toekomstverkenning Techniek.
- 96 Lid Adviesgroep socratisch gesprekken in het veld van conservering, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- 97 Lid International Council for Museums, Committee for Conservation (ICOM-CC).
- 98 Lid International Institute for Conservation (IIC).

Hunen, M. van

- 99 Centraal College van Deskundigen, Stichting ERM, namens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Jagt, I.M.M. van der

- 100 Secretaris Biologisch Archeologisch Platform.

Jansma, E.

- 101 Lid Adviesraad *International Tree-Ring Data Bank*, NOAA National Climatic Data Centre, VS.
- 102 Lid Beoordelingscommissie NWO vooraanmeldingen Vernieuwingsimpuls Vici Alfa/Gamma 2013.
- 103 Lid Beoordelingscommissie NWO Vernieuwingsimpuls Vici 2013.
- 104 Leerstoelhouder *Dendrochronologie en Paleo-ecologie van het Kwartair*, Universiteit Utrecht.
- 105 Directeur Stichting RING/Nederlands Centrum voor Dendrochronologie.

Joosten, C.

- 106 Lid International Congress of Museums – Committee for Conservation (ICOM-CC).

Keijzer, M. de

- 107 Lid van de Scientific Board van het congres: Issues in Contemporary Oil Paint, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 28 en 29 maart.

Kleijn, H.C.M.

- 108 Lid Blue Shield Nederland.
- 109 Lid ICOMOS Nederland.

Kok, A.H.A.G.

- 110 Voorzitter van de Beraadkamer Archeologie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- 111 Voorzitter van het Sectoroverleg Kennis Roerend Erfgoed.
- 112 Lid van de adviescommissie van de Stichting Museumregister Nederland.

- 113 Adviseur van de werkgroep nieuwe Leidraad voor het Afstoten van Museale Objecten (Lamo) van de Nederlandse Museumvereniging.

Koldewij, E.F.:

- 114 Adviseur Stichting Het Nederlands Interieur.
- 115 Adviseur Stichting Historische Behangsels en Wanddecoraties in Nederland.
- 116 Adviseur Stichting Historische Interieurs Amsterdam.
- 117 Adviseur Stichting Interieurs in Fryslân.
- 118 Adviseur Stichting Interieurfonds.
- 119 Lid Redactieraad van de Gentse Bijdragen tot de interieurgeschiedenis.
- 120 Redactielid *Nieuwsbrief van de Stichting Het Nederlands Interieur*.
- 121 Redactielid *Arcadië*. Tijdschrift over buitenplaatsen.

Kuipers, M.C.

- 122 Hoogleraar Cultureel Erfgoed, Faculteit Bouwkunde, Technische Universiteit Delft.
- 123 Vice-voorzitter International Specialist Committee on Registers van DOCOMOMO.
- 124 Lid 20th C International Specialist Committee van ICOMOS.
- 125 Vakreferent voor international experts seminar Modern Heritage - Identification, Assessment and Interpretation. 'Conserving Modern Architecture: Assessing the current state of practice to advance the field', The Getty Conservation Institute, Los Angeles, 7 maart.
- 126 Panellid plenair debat bij onderzoeksseminar Culturele Draagkracht. Op zoek naar de tolerantie voor verandering bij gebouwd erfgoed, Faculteit Bouwkunde, Technische Universiteit Delft, Delft, 29 november.
- 127 Adviseur bij ontwikkeling cursus Cultureel Erfgoed, Open Universiteit Heerlen.
- 128 Commissaris/Adviseur bij vereniging Hendrick de Keijser.

Lauwerier, R.C.G.M.

- 129 Lid redactieraad *Westerheem*.
- 130 Lid redactie *Journal of Archaeology of the Low Countries* (JALC).
- 131 Lid jury W.A. van Es-prijs.
- 132 Lid begeleidingscommissie Kerkhofopgraving Oldenzaal Plechelmusplein.
- 133 Lid begeleidingscommissie Aanpassing Convenant Rijkswaterstaat-Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Leijen, W.C. van

- 134 Lid Sectie Veiligheid & Facility Management van de Nederlandse Museum Vereniging (NMV).
- 135 Lid International Committee on Museum Security (ICMS).

Lensvelt, N.H.

- 136 Begeleidingscommissie ERM uitvoeringsregeling Erfgoedhoveniers.

Pennock, J.B.

- 137 Lid Executive Council, International Council of Museums (ICOM).
 138 Lid ICOM Disaster Relief Task Force.
 139 Lid International Committee on Museum Security (ICMS).
 140 Lid Klankbordgroep Blue Shield Nederland.

Polman, M.G.

- 141 Lid *Less is More*, project for creation of a cooperative network on colour in modernist architecture (1918-1939), Straatsburg, scientific committee.
 142 Lid Réhabilitation Collège Néerlandais, Parijs, comité scientifique.
 143 Lid Vrouwen Bouwen Wonen Amsterdam.

Reinstra, A.

- 144 Lid klankbordcommissie Deltaplatform Fryske Tsjerken.
 145 Lid Klankbordcommissie RGD restauratie grafmonumenten Tromp en Heyn.
 146 Adviseur kerkennevenfunctieregeling NRF.
 147 Adviseur Stichting Interieurs in Fryslân.

Reissland, B.

- 148 Chef Editor *Journal of Paper conservation*.
 149 Lid executive board, International Association of Book and Paper Conservators (IADA).
 150 Adviseur Projektbeirat Brandfolgemanagement, Herzog Anna Amalia Bibliothek, Weimar.
 151 Lid International Council of Museums, Committee for Conservation (ICOM-CC).
 152 Lid Restauratoren Nederland.

Rensink, E.

- 153 Vice-president en lid, Union International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques (UISPP), Commissie XXXII *The Final Palaeolithic of Northern Eurasia*.
 154 Lid The European Association of Archaeologists (EAA).

Scholte, T.I.

- 155 Lid stuurgroep van de Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK).
 156 Lid van International Network for the Conservation of Contemporary Art (INCCA, PhD network).
 157 Lid van NWO Onderzoeksgroep New Strategies in Conservation of Contemporary Art.

- 158 Raad van Toezicht Stichting Beeldende Kunst (SBK).

Schuit, H.G.

- 159 Bestuurslid Stichting Het Nederlandse Interieur.

Smit, B.I.

- 160 Lid van adviescommissie Groninger Instituut voor Archeologie.

Straten, R.W. van,

- 161 Adviseur Platform Stichting Behoud Klokkenstoelen.
 162 Adviseur Stichting Nederlandse Orgel monografieën (SNO).
 163 Adviseur Stichting Peter Gerritsz-orgel.
 164 Adviseur Stichting Orgelfonds Mooij.
 165 Adviseur Stichting Hendrik Muller Vaderlandschfonds.

Theunissen, E.M.

- 166 Lid van de Bronze Age Studies Group.
 167 Lid van de redactie *In Brabant*.
 168 Lid klankbordgroep in aanloop tot de Odysseentoonstelling *Bij Nader Inzien* in RMO, vanaf 14 april tot 14 september 2014.

Tilburg, van B.A.

- 241 Verslag van werkbezoek aan Deutsches Schiffahrtsmuseum, Bremerhaven, 10-11 juni.

Toebast, J.M.

- 169 Adviseur Boerderij en Landschap.
 170 Adviseur Comité van aanbeveling Sallands Erfgoed.
 171 Adviseur Heemschut Commissie Noord-Brabant.
 172 Bestuurslid Vereniging voor landbouwgeschiedenis.
 173 Lid Erfgoedstudiehuis Land van de heerlijkheden.
 174 Lid Boerderijen Platform Utrecht.

Troost, G.M.H.

- 175 Lid Gilde voor Vrijwillige Molenaars.
 176 Lid Jury Historische sluisen en stuwen Nederland.

Ven, H.A.G. van de

- 177 Lid redactieadviesraad Tijdschrift *Monumenten*.

Vos, A.D.

- 178 Lid van de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis.

Vries, D.J. de

- 179 Adviesraad Stichting RING.
 180 Adviseur Stichting Bouwhistorie Nederland.
 181 Voorzitter Stichting Mr.Dr. J.C. Overvoorde, in het belang der

Monumentenzorg.

Weerts, H.J.T.

- 182 Advisory Board *Eiszeitalter und Gegenwart – Quaternary Science Journal* (E & G).
- 183 Advisory Board *Geologie en Mijnbouw – Netherlands Journal of Geosciences*.
- 184 Management Committee en Working Group 2 (Submerged Landscapes) van Cost Action TD0902 SPLASHCOS Submerged Prehistoric Archaeology and Landscapes of the Continental Shelf (<http://splashcos.org/>).
- 185 Writing Group European Commission position paper SUB-LAND, drowned landscapes and archaeology of the European Continental Shelf. Onder leiding van European Marine Board, Brussel.
- 186 Projectbegeleidingsgroep Basis Registratie Ondergrond.
- 187 Commissie Archeologie Maasvlakte 2.

Wei, W.

- 188 Associate member American Institute for Conservation of Historic and Artistic Works (AIC).
- 189 Lid ASM International.
- 190 Lid Bond voor Materialen Kennis (BmVK).
- 191 Lid International Congress of Museums – Committee for Conservation (ICOM-CC).
- 192 Lid Klankbordgroep Milieu (EG R&D i.v.m. Cultural Heritage in FP8/Horizon 2020), AgentschapNL, Afdeling EG-Liaison.
- 193 Lid Restauratoren Nederland, geassocieerd.
- 194 Lid Studiekern Corrosie (BmVK).

De Rijksdienst voerde in de Maas bij Cuijk een
waardstellend onderzoek uit naar een kade uit de
Romeinse tijd.

L. Bijzondere activiteiten en projecten

Baas, H.G.

- 1 Programmaleider *Levend Landschap - Visie Erfgoed & Ruimte*. Opdrachtgever voor circa 15 projecten. In samenwerking met vele externe partijen (overheden en NGO's).
- 2 Project ORISONS, in kader van aanvraag FP7 ENV.2013.6.2-7 (niet gehonoreerd).
- 3 Project *CheriScape* (JPI Pilot Call), startbijeenkomst in Gent (november).

Bazelmans, J.G.A.

- 4 *Bosatlas van het cultureel erfgoed* (verschijnt 2014), inhoudelijk redacteur.
- 5 Sessievoorzitter symposium NICIS/Platform 31: *Erfgoed op waarde geschat*, Amsterdam, 14 maart.
- 6 Sessievoorzitter thema *Terpen en wierden*, Reuvensdagen, Groningen, 16 november.
- 7 Sessievoorzitter thema *Cultural Heritage*, Geodesign conference, Geofort, Herwijnen, 20 september.
- 8 Opening symposium over historische (fabrieks) schoorstenen, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 4 oktober.
- 9 Opening symposium luiddokken, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 8 november.
- 10 Sessievoorzitter economie en cultuurhistorie voor *Science policy matrix Wadden*, CWSS, Delmenhorst (BRD), 20 november.

Berg, K.J. van den

- 11 Coördinatie RCE lidmaatschap TI-COAST.

Bommel, M.R. van

- 12 Deelname aan de toekomstverkenning van de Stichting Toekomstbeeld der Techniek, richting kunst en techniek o.l.v. Jacco van Uden resulterend in de bijeenkomst CSI: Victory Boogie Woogie op 20 december.
- 13 Work package leader (WP10) van het Europese CHARISMA project.
- 14 Lid toekenning scriptieprijs 2013 Universiteit van Amsterdam, Conservering en Restauratie.

Bouwmeester, H.M.P.

- 15 Projectleider *Verkenning Erfgoed Oude Binnensteden*.
- 16 Begeleiding van het veldwerk en rapportage van Borgharen Daalderveld Waterwingebied en Vindplaats Oost 2, in het kader van de Maaswerken voor Consortium Grensmaas.
- 17 Projectleider van een aantal deelprojecten van de werkgroep archeologische beschermingsagenda.
- 18 Redactie *Nationale Referentiecollectie* (NRc) Huisplattegronden.

Brake-Baldock, K.E. te

- 19 Deelname bijeenkomst ICOM-CC working group *Legal Issues in Conservation*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Atelier Gebouw, Amsterdam, 22 februari.
- 20 External peer reviewer *Guidelines for an A-Z digitisation workflow for contemporary artworks* als onderdeel van Europees project *Digitising Contemporary Art*. Zie www.digitisingcontemporaryart.eu.

Brokerhof, A.W.

- 21 *ICCROM Forum on Conservation Science*, ICCROM, Rome, 16-18 oktober.

Crijns, B.E.

- 22 Specialistische advisering en begeleiding van diverse langdurige restauratietrajecten. i.s.m. afdeling AT&W.
- 23 Samenwerking met de sectie *Historische Binnenruimten* van Branchevereniging Restauratoren Nederland, t.b.v. restauratiekwaliteit.
- 24 Voorbereiding Special Monumentaal Schilderwerk op www.monumenten.nl.
- 25 Begeleidingscommissie Pellegrini, Mauritshuis.
- 26 Begeleidingscommissie Beverwijk, Breestraat 101.
- 27 Voorbereiding voor een project over schilderijen in militaire gebouwen, i.s.m. Arjen Kok n.a.v. Kleurhistorisch Platform 'Verscholen'.

Deeben, J.H.C.

- 28 Zesde veldwerkcampagne Rijckholt (beschermingsagenda).

Diepenhorst, W.

- 29 Project *Loodcorrosie in orgels* fase 1.

Doesburg, J. van

- 30 Lid Odyssee-project *Dorestad vicus famosus*: uitwerking oud onderzoek verschillende opgravingen Wijk bij Duurstede met de nadruk op de Vroege Middeleeuwen.
- 31 Projectleider Project *Waardenkaart in Veelvoud*.
- 32 Lid Project Discussie regelgeving archeologische vondsten.
- 33 Deel-projectleider Project Best practise prospectie.

Eerden, M.

- 34 Voorbereiding en inhoudelijke begeleiding cursus 1 *Erfgoedfilosofie* september 2013 tot en met januari 2014.
- 35 Voorbereiding en organisatie 2 *Erfgoedontmoetingen* 25 januari en 14 juni.
- 36 Deelprojectleider *Nieuwe NOaA-Oogst voor Malta*.

Eikema Hommes, M.H. van

- 37 Augmented Reality presentatie, *Kijken door de ogen van Rembrandt-leerling Govert Flinck*, Museum Catharijneconvent, Utrecht, vanaf mei.
- 38 Subsidies verworven van het Prins Bernard Cultuur Fonds, Stichting Charema, Fonds voor Geschiedenis en Kunst, Stichting dr Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (in totaal 20.000 euro), voor de publicatie *De Oranjezaal in Huis ten Bosch. Een zaal uit loutere liefde* (288 pag.), van M. H. van Eikema Hommes & E.E.P. Kolfin, Zwolle.

Geldof, M.

- 39 Bijdrage aan de tentoonstelling *Van Gogh aan het werk*, Van Gogh Museum, mei 2013 – januari 2014.

Groenewoudt, B.J.

- 40 Symposium Dark Age of the Lowlands in an interdisciplinary light, deelnemer en voorzitter plenaire discussie, 19 september.

Groot, T. de

- 41 Waardestellend onderzoek naar de Romeinse kade in de Maas bij Cuijk in samenwerking met de collega's van afdeling Maritiem Erfgoed.
- 42 Archeologische kwaliteitszorg in het kader van de bouw van het Archeologisch bezoekerscentrum DomUnder op het Domplein te Utrecht.

Heiden, M. van der

- 43 Karterend onderzoek bij toevalsvondst Bunnik – Fort Vechten.
- 44 Degradatieonderzoek Bunnik – Fort Vechten.
- 45 Veldonderzoek Oirschotseweg, Best.
- 46 Handhaving monumentenwet de Torenborg, gemeente Zaamslag.
- 47 Handhaving monumentenwet Cothen – de Zemelen.

Hermans, D.B.M.

- 48 Deelnemer project *Duurzame Monumentenzorg* met onder meer Nyenrode University.
- 49 Projectleider symposium *Restauratiekwaliteit*.
- 50 Projectleider *Monitor Archeologische Monumentenzorg*.
- 51 Projectleider *Jonge bouwmaterialen 1920-1980*.
- 52 Lid werkgroep URL Glazeniers.

Huisman, G.G.H.

- 53 Bijdragen aan teksten, redactie, Webpublicatie *Op de museale weegschaal, collectiewaardering in zes stappen*, Rijksdienst voor

het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, mei.

- 54 Bijdragen aan geactualiseerd *Stappenplan voor het behoud van monumentale kunst*, i.s.m. S.T. Vermaat, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Amersfoort. Zie <http://www.cultureelerfgoed.nl/sites/default/files/publications/stappenplan-voor-het-behoud-van-monumentale-kunst-2013.pdf>.
- 55 Bijdrage aan digitale brochure *Help wandkunst opsporen*, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Amersfoort, <http://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/help-wandkunst-opsporen>.
- 56 Bijdrage aan Tentoonstelling *Week van de Wederopbouw* (inrichting vitrine, hal en infoborden).
- 57 Projectmedewerker Programma VER, project kunstinventarisatie Nagele.
- 58 Bijdrage aan interview met Theo Elfrink, monumentaal kunstenaar, Nijmegen, 28 juli.

Huisman, D.J.

- 59 Begeleiding projecten i.h.k.v. compensatieregeling Hanzenlijn.

Hunen, M. van

- 60 Programmaleider Restauratiekwaliteit.

Jagt, I.M.M. van der

- 61 Bijdrage aan de dag van de boerderijinformatie: informatievoorziening over archeozoologisch en archeobotanisch onderzoek bij een marktkraam, Amersfoort, 13 december.

Jansma, E.

- 62 Hoofdaanvrager/projectleider van *Towards a European research and data network for cultural tree-ring studies*, NWO project Internationalisering Geesteswetenschappen 2010-2013. Doel is de internationalisering van de inhoud en principes van het dendrochronologische e-depot DCCD door middel van internationaal onderzoek van gecombineerde databestanden. Dit project is in 2013 succesvol afgesloten.
- 63 Hoofdaanvrager/projectleider van *The Dark Age of the Lowlands in an Interdisciplinary Light: people, landscape and climate in the Netherlands between AD 300 and 1000*, NWO/GW project Vrije Competitie 2012-2017, Universiteit van Utrecht in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Rijksuniversiteit Groningen, i.s.m. onder meer B.J. Groenewoudt en M.C. Kosian).
- 64 Projectmedewerker van EU 7th framework programma *Advanced Research Infrastructure for Archaeological Dataset Networking in Europe* (ARIADNE, 2013-2017), DANS i.s.m. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Joosten, C.

65 Projectleider Conservering van Gipscollecties.

Keijzer, M. de

66 Universitäts-Lektor aan de Universität für angewandte Kunst Wien, Abteilung Grafik, Wenen, Oostenrijk, Farbenchemie für Grafiker.

Koehler, L

67 Verkenning scheepswrak Utrecht 6 (Catherijnesingel).
68 Deelname Archeologie Festival, scholendag, 4 oktober en opendag, 6 oktober.

Koldewij, E.F.:

69 Lid begeleidingscommissie restauratie *Chinese behangsels landhuis Oud Amelisweerd*, Bunnik.
70 Dagvoorzitter symposium *Historische Interieurs*, Restauratiebeurs, 's-Hertogenbosch, 20 april.
71 Deelname Forumdiscussie *Gaan we verantwoord om met onze historische interieurs?* Restauratiebeurs, 's-Hertogenbosch, 20 april.

Kooij, B.H.J.N.

72 Meerjarig onderzoekproject P 242: Het secretariaat en financieel beheer gevoerd van het onderzoeksproject van 24 Grote Restauraties.

Kort, J.W. de

73 Waarderend en methodisch onderzoek: omgeving vuursteenmijn in Rijcholt en St. Geertruid.
74 Waardestellend onderzoek: laatmiddeleeuwse boerderij in Best.
75 Waardestellend en degradatie onderzoek: Lineair Bandkeramiek nederzetting in Beek-Kelmond.
76 Waardestellend onderzoek: Celtic field in Someren-Hoenderboom (i.s.m. S. Arnoldussen van GIA).
77 Waardestellend onderzoek: Heeze-Leende.
78 Degradatie onderzoek: Romeinse villa in Meerssen.

Kosian, M.C.

79 Als deelprojectleider/auteur gewerkt aan het Odyssee project *Dorestad Vicus Famosus* voor het deelonderwerp Landschapreconstructie rond Dorestad.

Kuipers, M.C.

80 Raad voor Vastgoed Rijk, Ministerie van Financiën.
81 Op gebied van Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed (GCE): Hoofd adviseringsmissie m.b.t. Hollands park in Moskou (inclusief alle externe coördinatie en rapportages e.a.

communicatie), 15-20 mei.

82 Op gebied van Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed (GCE): Hoofd adviseringsmissie m.b.t. Hollandse Tuinen in St. Petersburg (inclusief alle externe coördinatie en rapportages e.a. communicatie), 5-9 juni.
83 Op gebied van Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed (GCE): Hoofd adviseringsmissie m.b.t. Hollands park in Moskou (inclusief alle externe coördinatie en rapportages e.a. communicatie), 1-5 oktober.
84 Adviezen en kennisoverdracht t.b.v. andere GCE-activiteiten in Rusland (o.a. filmdocumentaire, tentoonstellingen en verkenningmissie Rostov).

Lauwerier, R.C.G.M.

85 Leiding programma Kenniskaart Archeologie.
86 Lid visitatiecommissie onderwijs Archeologie OW 2013, Quality Assurance Netherlands Universities (QANU).
87 Leiding onderzoek van het Merovingisch grafveld in Borgharen, i.s.m. de Universiteit van Amsterdam, gemeente Maastricht, Universiteit Leiden en Vrije Universiteit.

Leijen, W.C. van

88 Oplevering website www.veilig-erfgoed.nl en de *Database Incidenten Cultureel Erfgoed* (DICE), 15 januari.
89 Projectsecretaris *Preventieve conservering van interieurs* (geheel 2013).
90 Deelprojectleider website www.behoudvanbinnen.nl, opgeleverd 9 oktober.

Lensink, H.

91 Projectleiding, samenstelling en (eind)redactie van de webpublicatie *Kennis voor Collecties*, een overzicht van alle onderzoeksresultaten van het kenniscentrum roerend erfgoed van de RCE 2008-2012, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, www.kennisvoorcollecties.nl.

Lensvelt, N.H.

92 *De buitenplaats Elswout, modellenstudie ontsluiting*, Rapport en presentatie als stage-opdracht voor Staatsbosbeheer & Hogeschool van Hall-Larenstein, Landschapsinrichting. Opleiding afgerond.
93 *Buitenplaatsen op de kaart*, oplevering digitale buitenplaatsenkaart (laag) op de corporate (RCE) website.
94 *De vergeten tuinen van Gerrit Vlaskamp*, begeleidingscommissie projectgroep RuG en Landschapsbeheer Friesland.
95 Omvangrijke waarderings- en adviesopgaven: park Oud Amelisweerd te Bunnik, Vijversburg te Tytsjerk, Thalenpark in Drachten en Moretusbos in Putte.

Ligterink, F.J.

- 96 Webredactie en techniek van *The Iron Gall Ink Website* <http://www.irongallink.org> (hosting door RCE); belangrijke aanpassingen aan hoofdstuk over prognose, en conversie naar statische html, i.s.m. B. Reissland.
- 97 *La perruche et la sirène* van Henri Matisse - Vooronderzoek naar mogelijke oorzaken van kleurveranderingen', Technisch Rapport i.s.m. B. Reissland, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- 98 *Onderzoek naar het Mondriaan Effect – Bruine verkleuringen in passepartouts door thermische gradiënten*, onderzoek in samenwerking met G. Patin, student papierconservering Sorbonne (I) Parijs (afronding project gepland in 2014).

Megens, L.

- 99 Coördinator onderzoek op aanvraag.
- 100 Project herkomst van faience i.s.m. Haags Gemeentemuseum.

Morelissen, R.

- 101 Projectleider Kunst in de openbare ruimte.
- 102 Onderzoek romaanse wandschilderingen Bergkerk Deventer 6 mei, samen met B.E. Crijns en L. Megens, i.s.m. Universiteit van Amsterdam.

Os, B.J.H. van

- 103 Begeleiding projecten i.h.k.v. compensatieregeling Hanzenlijn.
- 104 Begeleiding project Dom Under (Dom Plein), Utrecht.

Pennock, J.B.

- 105 Oplevering website www.veilig-erfgoed.nl en de *Database Incidenten Cultureel Erfgoed* (DICE), 5 januari.
- 106 Projectleider *Symposium Behoud van binnen*, 13 mei.
- 107 Interim Director General bij ICOM (*International Council Of Museums*), Parijs, 13 mei 2013 t/m 16 mei 2014.
- 108 Hoorzitting Tweede-Kamercommissie over *Kunstdiefstal*, Den Haag, 6 juni.
- 109 Bijeenkomst Museumdirecteuren over *Diefstal uit musea*, organisatie en dagvoorzitter, 7 juni.

Polman, M.G.

- 110 Ontvangst en rondleiding door Ateliergebouw en Rijksmuseum, van een delegatie uit Zuid-Afrika, bestaande uit Philip Crafford (Professional Architect at Architectural Services of the National Department of Public Works) en Adrian de Villiers (architect), samen met L. Megens en S. Logothetis, Dutch Culture, 27 augustus.

Prins, L.

- 111 Opsteller van de RCE-visie *Erfgoedvisie op windturbines*.
- 112 Opsteller van regiotyperingen en bijschriften van fotoreeksen hergefotografeerde landschappen in Noord-Holland, project *Focus op landschap*.

Reissland, B.

- 113 Coördinator tekeningenonderzoek, NWO science4Arts project 'Revigo - REssessing Vincent van Gogh', o.l.v. Tilburg University, Technical University Delft, Van Gogh Museum Amsterdam, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- 114 Project *La perruche et la sirène* van Henri Matisse: Vooronderzoek naar mogelijke oorzaken van kleurveranderingen, i.o.v. Stedelijk Museum Amsterdam, i.s.m. F.J. Ligterink.

Rensink, E.

- 115 Projectleider *Best Practices Prospectie*, onderdeel van het programma Kenniskaart Archeologie van de RCE.
- 116 Projectleider nieuwe *Verwachtingskaart Maasdal*, onderdeel van het Programma Visie Erfgoed en Ruimte, project Eigenheid en Veiligheid van de RCE.
- 117 Lid van de begeleidingscommissie evaluatie KNA-waarderingssystematiek (opdrachtgever SIKB).
- 118 Voorzitter sessie *Tradities en innovaties in prospectieonderzoek*, Reuvensdagen, Groningen, 15-16 november.
- 119 Begeleiding en kwaliteitsborging archeologische onderzoeken Project Grensmaas, projecten Borgharen, Itteren en Aan de Maas (opdrachtgever Consortium Grensmaas).
- 120 Begeleiding en kwaliteitsborging archeologische onderzoeken vroege prehistorie Project Zandmaas, project Well-Aijen (opdrachtgever Provincie Limburg).

Scholte, T.I.

- 121 Publiek interview met Lydia Noordegraaf en Vivian van Saaze n.a.v. recente publicaties, NECCAR Conference *Performing Documentation in the Conservation of Contemporary Art*, Lissabon, 20 juni.
- 122 Proces begeleider bij start up voor Science4Arts project *ReViGo*, verspreid over meerdere sessies.
- 123 Proces begeleider bij start up voor collectiebeheer Stichting Beeldende Kunst, 17 september.

Schreurs, G.G.W.

- 124 Verkenning scheepswrak Utrecht 6 (Catherijnesingel).
- 125 Documentatie objecten OL79.
- 126 Deelname Archeologie Festival, scholendag (4 oktober) en open dag (6 oktober).

Schuit, H.G.

- 127 Herinrichting Kasteel Loenersloot, 10 januari.
 128 Restauratietraject tegeltableaus Museum Orientalis, Heilig Landstichting.
 129 Inhoudelijk verantwoordelijk voor de ontwikkeling en live-gang website www.behoudvanbinnen.nl.
 130 Inhoudelijk organisatie instandhoudingsymposium *Behoud van binnen*, 9 oktober.

Smit, B.I.

- 131 Projectleider *Verwachtingen in lagen*, Beschermingsprogramma Archeologie 2013.

Stegmeijer, E.S.

- 132 Coördinatie en consortiumbouw van onderzoeksvoorstel 'Urban Cultural Heritage for a New Generation', onderzoekscall EU Zevende Kaderprogramma, hoofdaanvrager Jan Rouwendal (VU), consortium met spelers uit o.a. Verenigd Koninkrijk, Italië, Denemarken, 31 januari.
 133 Coördinatie deelname RCE aan onderzoeksvoorstel 'MarketOriented strategies for large Scale religious heritage in Times of crisis and nEW Roles for the public sector', JPI pilot call, hoofdaanvrager Luuk Boelens.

Straten, R.W. van,

- 134 Projectadviezen (Prins Bernhard Cultuurfonds, Cultuurfonds SNS, VSB-cultuurfonds, Hendrik Muller Vaderlandschfonds).
 135 Project digitalisering Utrechts Orgelarchief (in samenwerking met Universiteit Utrecht, afdeling Letteren).
 136 Voorbereidingstraject certificering orgeladviseurs (LOTO en Hobeon).
 137 Voorbereidingstraject uitvoerings richtlijn orgelbouw en -restauratie.

Theunissen, E.M.

- 138 Ontwerp en aanbesteding *Steentijdkalender*.
 139 Gezamenlijke vervaardiging, lancering en *Meet & Greet Steentijdman Mienakker*, in samenwerking met de Provincie Noord-Holland, Westfries Museum Hoorn en vrijwilligers Archeologie West-Friesland.
 140 Verantwoording eindverslag (inhoudelijk/financieel) van het Odysseeproject *Unlocking Noord-Holland's Late Neolithic Treasure Chest*.

Tilburg, van B.A.

- 141 Onderzoek *Ghostship* in de Oostzee, overleg over onderzoek en nieuwe identificatie-expeditie, MMT, Gotenburg, Zweden

(31 januari – 1 februari); Swedish Cultural Heritage Agency, Stockholm, Zweden (21-22 maart); Mammoet, Schiedam, Nederland (mei).

Toebast, J.M.

- 142 Artikel over 'boerderijen en bouwbesluit' voor website kennisbank herbestemming.nu.
 143 Brochure *Brand en boerderijen*.
 144 Panellid discussie *Studiedag Herbestemming*, Klaaswaal, 26 februari.

Ven, H.A.G. van de

- 145 Jurylid prijsvraag *Energieke Restauratie 2012*.
 146 *Green Deal zonne-energie* (Holland Solar, ministerie van IenM, ministerie van BZK, Agentschap NL en RCE).
 147 Opstellen plan voor RCE-kennisprogramma *Duurzaam Erfgoed* (i.s.m. Yvonne Schaap).
 148 Project *Energieke restauratie: lower energy in historical buildings* (Hanzehogeschool Groningen).
 149 Netwerk *Verduurzamen van historische en beeldbepalende gebouwen* (Nyenrode Business Universiteit).
 150 Project *Monumentale energietransitie historische buitenplaatsen* (provincie Gelderland).
 151 Project *Sustainable monuments* (Hogeschool Zuyd).

Vos, A.D.

- 152 Deelname aan een expertgroep voor een tentoonstelling voor het Muiderslot en (daarna) het maritiem museum Kaap Skil op Texel over Maria Tesselschade, getiteld: *Tesselschade. Een ramp met een gouden randje*, Muiden.
 153 Aansturing project *'Zoektocht naar het admiraalsschip de Walcheren, gezonken 1689'*, een samenwerking van Provincie Zeeland, Gemeente Vlissingen/Walcherse Archeologische Dienst, Rijkswaterstaat Zeeland, Defensie Duikgroep/Koninklijke Marine, Stichting Behoud Onderwaterschatten Zeeland en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Walcheren.

Weerts, H.J.T.

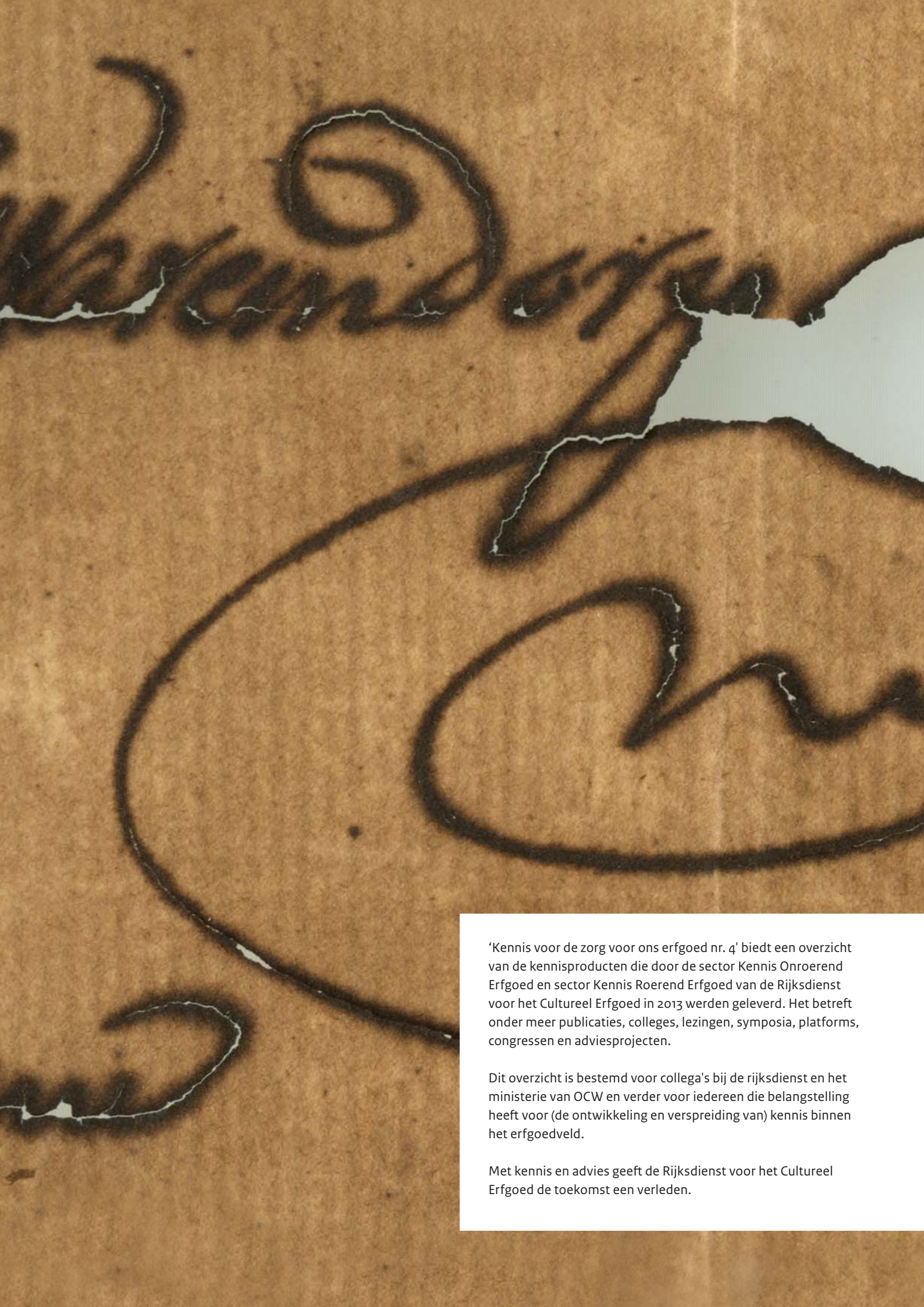
- 154 Afronding Cost Action TD0902 *SPLASHCOS Submerged Prehistoric Archaeology and Landscapes of the Continental Shelf* (<http://splashcos.org/>).
 155 Meeschrijven aan European Commission position paper *SUBLAND, drowned landscapes and archaeology of the European Continental Shelf*. Onder leiding van European Marine Board, Brussel.

Wei, W.

- 156 Organisatie en begeleiding: project start-up begeleiding

Week van de Wederopbouw, 15 januari.

- 157 Organisatie en begeleiding: project start-up begeleiding
Programma Duurzaam Erfgoed, 29 januari, 21 februari, 15 april.
- 158 Organisatie en begeleiding: project start-up begeleiding
Nationaal Duurzaam Depart - organisatie, 5 april.
- 159 Organisatie en uitvoering: basis cursus *Projectmatig Creëren*,
met D.B.M. Hermans, 24-25 september.
- 160 Moderator Socratisch gesprek: 'What is the value of
conservation (of what I do)', or, 'What is the value for us, the
funding agency, to (continue to) fund conservation (you)?',
American Institute for Conservation Annual Meeting,
Indianapolis, Indiana, 29 mei - 1 juni.
- 161 Organisatie Socratisch gesprek: 'Wat is de waarde van
een ingreep en ten koste van wat?', Rijksdienst voor het
Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 27 november.

'Kennis voor de zorg voor ons erfgoed nr. 4' biedt een overzicht van de kennisproducten die door de sector Kennis Onroerend Erfgoed en sector Kennis Roerend Erfgoed van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in 2013 werden geleverd. Het betreft onder meer publicaties, colleges, lezingen, symposia, platforms, congressen en adviesprojecten.

Dit overzicht is bestemd voor collega's bij de rijksdienst en het ministerie van OCW en verder voor iedereen die belangstelling heeft voor (de ontwikkeling en verspreiding van) kennis binnen het erfgoedveld.

Met kennis en advies geeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de toekomst een verleden.